

2. a

PARTNERSTVO LAS ZASAVJE

STRATEGIJA LOKALNEGA RAZVOJA PARTNERSTVA LOKALNE AKCIJSKE SKUPINE ZASAVJE

2. Kazalo

3.	Osebna izkaznica LAS	3
4.	Povzetek SLR	4
5.	Opredelitev območja in prebivalstva zajetega v SLR	5
6.	Analiza razvojnih potreb in možnosti območja LAS, vključno z analizo prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti	33
7.	Podroben opis tematskih področij ukrepanja	40
8.	Opis in način doseganja ter zasledovanja horizontalnih ciljev Evropske unije	43
9.	Opis SLR in njenih ciljev vključno z določitvijo mejnikov in ciljnih vrednosti kazalnikov	44
10.	Opis postopka vključitve skupnosti v pripravo SLR	57
11.	Akcijski načrt, iz katerega izhaja opis prenosa ciljev v ukrepe, odgovornost za izvajanje ukrepov, vključno s časovno opredelitvijo letnih aktivnosti	59
12.	Opis sistema spremljanja in vrednotenja SLR	69
13.	Opis postopka določitve vodilnega partnerja LAS in opis kadrovskih kapacitet, finančni viri, izkušnje in znanje	72
14.	Opis nalog, odgovornosti in postopkov sprejemanja odločitev organov LAS	76
15.	Merila za izbor operacij in opis postopka izbora operacij	79
16.	Finančni načrt, vključno s finančno razdelitvijo po zadevnih skladih iz te uredbe v skladu s finančnim okvirjem	87
17.	Priloge	92

3. Osebna izkaznica LAS

Naziv LAS	Partnerstvo lokalne akcijske skupine Zasavje		
Naslov LAS	Cesta 1. maja 83, 1430 Hrastnik		
Naslov varnega elektronskega predala	partnerstvo-las-zasavje@vep.si		
Spletna stran LAS	www.las-zasavje.eu		
Predsednik LAS	Slavi Gala		
Vodilni partner LAS	Območna obrtno – podjetniška zbornica Hrastnik		
Naslov vodilnega partnerja LAS	Cesta 1. maja 83, 1430 Hrastnik		
Številka transakcijskega računa LAS	SI56 6100 0001 2305 767, odprt pri Delavski hranilnici d.d.		
Velikost območja LAS	263,7 km ²		
Število prebivalcev LAS	42.824		
Število občin	3		
Vključene občine (naštejte)	HRASTNIK, TRBOVLJE, ZAGORJE OB SAVI		
Problemsko območje ali območje ZTNP-1 (označi)	<u>DA</u> NE		
Kohezijska regija	VZHODNA KOHEZIJSKA REGIJA		
SLR bo financirana (označi)	<u>EKSRP</u>	<u>ESRR</u>	ESPR
Glavni sklad (označi)	EKSRP	<u>ESRR</u>	ESPR
Datum ustanovitve lokalnega partnerstva	15.10.2015		
Število članov LAS	61		

4. Povzetek SLR

Strategija lokalnega razvoja partnerstva lokalne akcijske skupine Zasavje za obdobje 2014-2020 je oblikovana na podlagi smernic Programa za razvoj podeželja RS za obdobje 2014-2020, smernic Operativnega programa za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2014-2020, smernic Regionalnega razvojnega programa zasavske regije za obdobje 2014-2020, Razvojnega programa občine Hrastnik 2020+, Strategije razvoja občine Trbovlje in različnih drugih dokumentov, ki so omenjeni med viri na koncu strategije. Referenčno leto analize stanja je leto 2014, z nekaterimi izjemami, kjer aktualni podatki iz leta 2015 prikazujejo bolj realno stanje območja LAS.

Območje lokalne akcijske skupine Zasavje obsega občine Hrastnik, Trbovlje in Zagorje ob Savi, na skupni površini 263,7 km², kjer je na dan 1.7.2014 prebivalo 42.824 prebivalcev. Del tega območja je opredeljeno kot problemsko območje (občini Trbovlje in Hrastnik). Celotno območje je zaokrožena geografska in funkcionalna celota, ki jo povezujejo skupne značilnosti (neugodna demografska struktura, visoka brezposelnost, industrija in njena dediščina, zapiranje rudnikov, pokrajinsko degradacijski procesi, neugodna struktura ter razvitost malega gospodarstva in obrti, turizem, podeželje). V preteklem programskem obdobju je za delovanje lokalne akcijske skupine na tem istem območju skrbelo Društvo za razvoj podeželja Zasavje, ki je s svojim delovanjem in uspešnim črpanjem sredstev poskrbelo za osnovna izhodišča za nadaljevanje in nadgrajevanje dela tudi v prihodnje. Novo partnerstvo je bilo ustanovljeno na podlagi podpisa pogodbe o ustanovitvi in delovanju novega pogodbenega partnerstva, 15.10.2015, na skupščini partnerstva, dne 12.11.2015, pa so bili izvoljeni posamezni organi partnerstva ter izbran vodilni partner in izdelovalec strategije. Članstvo v partnerstvu je odprto in vključuje vse tri sektorje (javni, ekonomski, civilni), pri čemer se zagotavlja, da člani posameznih sektorjev v organih pri odločanju nimajo več kot 49 % glasovalnih pravic.

V celotnem procesu priprave strategije je sodelovala širša javnost in lokalni deležniki oz. predstavniki različnih interesnih skupin (lokalne skupnosti, javni zavodi, podjetja, društva, kmetije, fizične osebe) na podlagi spodbujanja partnerstva in aktivnega sodelovanja partnerjev po načelu »od spodaj navzgor« (pobude, predlogi). Na osnovi analize stanja in SWOT analize so se opredelile razvojne potrebe na območju LAS, katere se bodo reševale preko opredeljenih ukrepov in zastavljenih ciljev. V strategijo so vključena vsa štiri tematska področja, in sicer: ustvarjanje delovnih mest, razvoj osnovnih storitev, varstvo okolja ter večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin. Vsa tematska področja so prepoznana kot pomembno orodje za uresničevanje zastavljenih skupnih ciljev, ki so opredeljeni na podlagi različnih pobud, predlogov in potreb območja LAS.

Za uresničevanje ukrepov in doseganje ciljev te strategije je predvideno sofinanciranje posameznih operacij in nalog v skupni višini 1.426.820,42 evrov, iz Evropskega sklada za regionalni razvoj in Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja. S pridobljenimi sredstvi obeh skladov in drugimi viri sredstev se bo prispevalo k trajnostnemu razvoju območja LAS.

5. Opredelitev območja in prebivalstva zajetega v SLR

5.1 Splošne geografske značilnosti območja LAS

5.1.1 Utemeljitev geografske zaokroženosti območja LAS

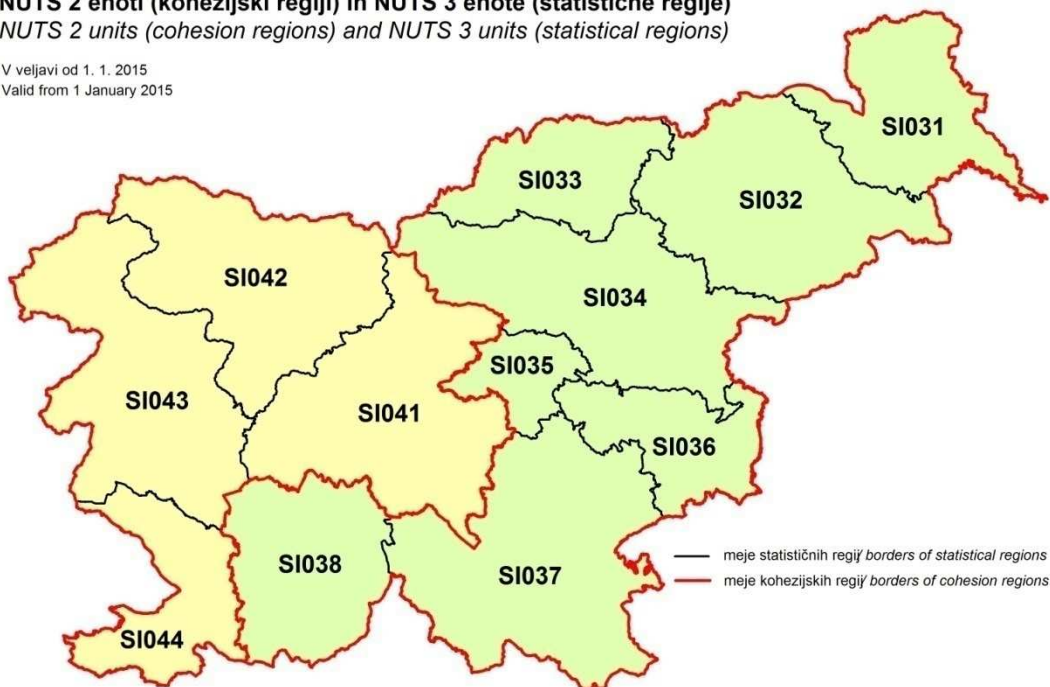
Območje partnerstva lokalne akcijske skupine Zasavje (v nadaljevanju: območje LAS) pokriva strnjeno območje treh občin: Hrastnik, Trbovlje in Zagorje ob Savi, ki so zaradi skupnih značilnosti, potreb in interesov, tako sedanjih, kot tudi preteklih, razvile medsebojno sodelovanje na različnih področjih. Občine so bile do konca leta 2014 združene po površini v najmanjšo statistično regijo - Zasavsko statistično regijo. Od 1. 1. 2015, pa v Zasavsko statistično regijo sodi tudi občina Litija (Uredba (ES) št. 1319/2013 z dne 9. 12. 2013 o spremembi priloge Uredbe (ES) št. 1059/2003 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. 5. 2003 o oblikovanju skupne klasifikacije statističnih teritorialnih enot (NUTS)). Občine Hrastnik, Trbovlje in Zagorje ob Savi ležijo skoraj v osrčju Slovenije in mejijo na Savinjsko, Osrednjeslovensko, Spodnjeposavsko in Jugovzhodno statistično regijo. Območje LAS meji na osem občin: Litijo, Moravče, Lukovico, Kamnik, Radeče, Laško, Prebold in Vransko ter leži v osrčju Posavskega hribovja na skrajnem jugovzhodu Savinjskih Alp. Prepoznano je po vrhovih Kum, Kopitnik, Mrzlica, Zasavska sveta gora in Čemšeniška planina. Reka Sava je s svojimi dotoki globoko zarezala v hribovito območje in tako ustvarila zelo razgiban relief. Ob njej poteka železnica in regionalna cesta, ki povezuje Zasavske doline z glavnim mestom Ljubljano in jugovzhodnim delom Slovenije – Dolenjsko. Ob pritokih reke Save, so pod omenjene vrhove stisnjene doline, poseljene z velikim številom prebivalstva, ki se je tekom časa tu skoncentriralo, zaradi hitro rastoče industrije. Tako so na območju LAS tri glavna urbana območja, oz. središča v somestjih (somestja za središča nacionalnega in regionalnega pomena) Hrastnik, Trbovlje in Zagorje ob Savi. Tem se, po Pravilniku o določitvi dodatnih drugih urbanih območij za potrebe lokalnih akcijskih skupin (MGRT, 2015) pridružujejo še urbana naselja Izlake, Kisovec in Dol pri Hrastniku. Celotno območje LAS se uvršča med območja z omejenimi dejavniki za kmetovanje z gričevnato hribovsko reliefno zgradbo, ki onemogoča razvoj intenzivnega kmetijstva (Lokalna razvojna strategija za obdobje 2007-2013).

Slika 1: Kartografski prikaz obravnavanega območja treh občin: Hrastnik, Trbovlje, Zagorje ob Savi (Vir: Statistični urad RS, junij 2015)

NUTS 2 enoti (kohezijski regiji) in NUTS 3 enote (statistične regije)
NUTS 2 units (cohesion regions) and NUTS 3 units (statistical regions)

V veljavi od 1. 1. 2015
 Valid from 1 January 2015

Vira: Statistični urad Republike Slovenije in Geodetska uprava Republike Slovenije
 Sources: Statistical Office of the Republic of Slovenia and Surveying and Mapping Authority of the Republic of Slovenia

© SURS

Slika 2: Statistične regije (Zasavska statistična regija SI035) (Vir: Statistični urad RS in Geodetska uprava RS)

5.1.2 Velikost območja LAS

Strategija predvideva črpanje sredstev iz Evropskega sklada za regionalni razvoj (v nadaljevanju: ESRR) in Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (v nadaljevanju: EKSRP), zato se območje LAS deli glede na pravila posameznega sklada. Iz obeh skladov bo območje LAS (občini Hrastnik in Trbovlje) pridobilo tudi dodatna finančna sredstva, na podlagi sklepa o dodatnih začasni ukrepih razvojne podpore za problemsko območje z visoko brezposelnostjo.

a) ESRR predstavlja glavni sklad za črpanje sredstev in uresničevanje potreb območja in je namenjen urbanim območjem, ki so določena z Uredbo o izvajanju lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost, v programskem obdobju 2014-2020 (v nadaljevanju: Uredba CLLD), t.j. somestje Hrastnik – Trbovlje – Zagorje ob Savi, ter drugim urbanim območjem, kjer mestne funkcije prevladujejo nad agrarnimi. Druga urbana območja so Dol pri Hrastniku, Kisovec in Izlake. Na vseh opredeljenih urbanih območjih LAS se bodo izvajale dejavnosti, ki so predvidene v strategiji in so skladne z ukrepi, predvidenimi v Operativnem programu za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014-2020 (v nadaljevanju krajše: OP EKP 2014-2020) ter se bodo financirale iz naslova ESRR.

Preglednica 1: Urbana območja na območju LAS, število prebivalcev ter površina (2014)

Urbano območje	Št. prebivalcev	Površina v km ²
Dol pri Hrastniku	1.475	4,6
Hrastnik	5.329	5,8
Izlake	1.184	3,6
Kisovec	1.778	1,8
Trbovlje	14.302	10,2
Zagorje ob Savi	6.295	2,8
SKUPAJ	30.363	28,8

Vir: Statistični urad RS

Somestje ter druga urbana območja oz. naselja, ki ustvarjajo urbani videz in v katerih so prisotne večstanovanjske hiše in bloki, predstavljajo pomembnejša lokalna središča, katera prebivalcem zagotavljajo osnovno socialno in zdravstveno infrastrukturo, šolske, športne, zadovoljive trgovske in služnostne kapacitete ter kulturno – družbeno infrastrukturo. Merila za opredelitev dodatnih drugih urbanih območij so razpoložljivost različne infrastrukture (pošta, krajevni urad, sedež občine varstvena, izobraževalna, zdravstvena, socialna, športno rekreativna in kulturno družbena infrastruktura), število prebivalcev, število podjetij oz. pravnih oseb v naselju ter število društev in nevladnih organizacij v naselju.

Preglednica 2: Merila za opredelitev dodatnih drugih urbanih območij

Merila	Dol pri Hrastniku	Kisovec	Izlake
Pošta	da	da	da
Krajevni urad	da	da	da
Šola in vrtec	podružnična OŠ (1.-9. razreda), oddelek vrtca Hrastnik	podružnična OŠ (1.-5. razreda), oddelek vrtca Zagorje	popolna OŠ, oddelek vrtca Zagorje
Občinska uprava	ne	ne	ne
Zdravstvena in socialna infrastruktura	zobna in splošna ambulanta	zobotehniški laboratorij	dom starejših občanov, ambulanta družinske medicine
Športno-rekreativna infrastruktura	športna dvorana	igrišče za mali nogomet	športni park
Kulturno-družbena infrastruktura	kulturni dom	kulturni dom	kulturni dom
NVO	23 društev	12 društev	36 društev
Število podjetij	79 podjetij	91 podjetij	108 podjetij
Gostota naseljenosti	321 preb/km ²	968 preb/km ²	328 preb/km ²

Vir: interni podatki KGZS-Zavod LJ, 2015

b) EKSRP namenja sredstva razvoju podeželja. Le ta so namenjena naseljem, v katerih živi manj kot 10.000 prebivalcev. Na območju LAS so sredstva namenjena vsem trem zasavskim občinam v celoti (območje LAS zajema 263,7 km², kjer je gostota prebivalstva nad republiškim povprečjem – 101,8 ljudi na km²). Za izračun sredstev črpanja iz EKSRP so izvzeti prebivalci mestnega naselja Trbovlje kjer je več kot 10.000 prebivalcev (podatki Statističnega urada, na dan 1.7.2014, 14.235 prebivalcev).

Preglednica 3: Število prebivalcev in površina na območju LAS, z izvetim številom prebivalcev v mestnem naselju Trbovlje (1.7.2014)

Občina	Število prebivalcev	Površina v km ²	Gostota naseljenosti
Hrastnik	9.499	58,6	162,10
Trbovlje	2.327	58,0	285,55*
Zagorje ob Savi	16.763	147,1	113,96
SKUPAJ	28.589	263,7	

* gostota naseljenosti za celotno občino Trbovlje

Vir: Statistični Urad RS

Glede števila prebivalstva, gostote prebivalstva, demografske strukture, površine občin ipd. so med občinami precejšnje razlike. Največjo površino zajema občina Zagorje ob Savi, ki ima na območju LAS največ prebivalcev. Demografski trendi (izseljevanje, staranje, upadanje rojstev, neugodna izobrazbena struktura prebivalstva) in struktura prebivalstva območja LAS niso ugodni ter odstopajo od splošnih trendov v Sloveniji, kar se posredno odraža na pomanjkanju delovnih mest in visoki stopnji brezposelnosti, neskladju med ponudbo in povpraševanjem na trgu dela, porastu socialno ogroženih

družin, na kvaliteti življenja, kupni moči prebivalstva, stanovanjskem fondu, razvitosti posameznih storitvenih in drugih dejavnosti, odlivu visoko izobraženih oseb iz regije, ker ni ustreznih delovnih mest. Vsi ti trendi vplivajo na stanje nizkih cen stanovanj in njihove hitre dostopnosti.

c) Vlada RS je sprejela Sklep o dodatnih začasnih ukrepih razvojne podpore za problemska območja z visoko brezposelnostjo (Uradni list RS, št. 36/2016), ter s tem določila, da se do leta 2020 izvedejo dodatni začasni ukrepi razvojne podpore na tem območju. Iz tega razloga bo območje LAS (občini Hrastnik in Trbovlje) pridobilo dodatna finančna sredstva v višini 161.495,42 eur (ESRR: 69.106,67 eur, EKSRP: 92.388,75 eur).

Za problemsko območje so opredeljene občine: Hrastnik, Radeče in Trbovlje (v nadaljevanju: HRT), Zagorje ob Savi pa ne. V sklopu sprejetih dodatnih začasnih ukrepov je predviden »Ukrep 4: Spodbude za trajnostni razvoj podeželja iz Programa razvoja podeželja 2007-2013 in 2014-2020, izvedba Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Ukrep se izvede iz sredstev iz naslova Programa razvoja podeželja 2014-2020 prek dodelitve sredstev lokalnim akcijskim skupinam, ki bodo v programskem obdobju 2014–2020 pokrivalo problemsko območje v okviru ukrepa Podpora za lokalni razvoj v okviru pobude LEADER (lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost). Tu so predvidena sredstva iz dveh skladov: ESRR in EKSRP.

Na območju občin HRT v programskem obdobju 2014-2020 delujeta LAS Posavje in LAS Zasavje, za katera so za programsko obdobje 2014-2020 predvidena sredstva v skupni višini okoli 346.000 evrov, od tega za območje LAS Posavje 254.151,00 evrov, za območje LAS Zasavje pa 92.388,75 evrov iz EKSRP sklada.

Poleg visoke stopnje registrirane brezposelnosti, so občine na območju LAS opredeljene tudi kot območje, v katerih je skupni prirast prebivalstva negativen in imajo nadpovprečen tehtan nagib glede na površino obdelovalnih kmetijskih zemljišč. Za območje so značilna tudi večje degradirane površine, ki so nastale zaradi industrije in rudarstva v preteklosti.

5.1.3 Strukturne danosti območja LAS

Naravnogeografske značilnosti območja LAS so vplivale na tradicionalno usmerjenost v industrijo, ki je svoje mesto našla predvsem v ozkih dolinah, kjer so se tudi razvila urbana središča (rudarstvo, energetika, strojništvo in kovinska industrija, steklarska, kemična, tekstilna in elektro industrija...). Vplivale so tudi na družbeni in gospodarski razvoj tega območja, katerega velik del je pod različnimi varstvenimi režimi, še zlasti zaradi rudarjenja (Natura 2000, ekološka območja, degradirana območja, poplavna območja, plazovita območja). Zaradi navedenega so pogoji za naselitev in gospodarski razvoj zelo omejeni. Kmetijska zemljišča v uporabi na območju LAS obsegajo 6.003 ha, kar pomeni 23% vseh zemljišč, gozdovi 65%, ostalo predstavljajo urbana naselja in degradirane površine, ki so posledica rudarjenja, industrije in energetskih dejavnosti. Degradirane površine obsegajo rudniške površine, deponije odpadkov ter kamnolome. V preteklosti se je veliko površin že saniralo, kljub temu pa jih ostaja še kar nekaj (predvsem večjih površin), ki so potrebne sanacije, saj ne predstavljajo le degradacije tal, pač pa tudi vir emisij prašnih delcev v zrak. Regija je prepoznana po industriji, zato je tu bolj razvita industrijska kultura, manj pa obrtniška kultura, obrtniški in mojstrski poklici izumirajo.

Preglednica 4: Strukturne danosti območja LAS

Strukturne danosti	Velikost v ha	Delež (%)
Kmetijske površine v uporabi	6.003	23
Gozdovi	17.198	65
Urbana naselja + degradirane površine	3.199	12
SKUPAJ	26.400	100

Vir: Statistični Urad RS, Zavod za gozdove – interni podatki Krajevne enote Zagorje, junij 2015

Po podatkih Zavoda za gozdove (interni podatki Krajevne enote Zagorje ob Savi), je gozdnatost v Zasavju 7 % nad slovenskim povprečjem in znaša 65 %. Visoka gozdnatost na obravnavanem območju je ekološko zelo ugodna. Na izjemno razgibanem zasavskem reliefu gozd varuje zemljišča pred erozijo, poplavami, ohranja naravno rodovitnost tal ipd. Zaradi industrijskih emisij opravlja gozd tudi zelo pomembno higiensko-zdravstveno funkcijo.

Preglednica 5: Gozdnatost v Zasavju

Občina	Površina gozda (ha)	Delež gozda (%)	Površina gozda/preb. (ha/preb.)
Hrastnik	3.827	64,4	0,40
Trbovlje	3.780	65,1	0,22
Zagorje ob Savi	9.591	65,2	0,57
SKUPAJ	17.198		

Vir: Zavod za gozdove – interni podatki Krajevne enote Zagorje, junij 2015

Prebivalcem območja so v ponos naravne danosti in znamenitosti državnega in lokalnega pomena. Med najbolj prepoznavnimi so: skalne igle v Zelencu, skalni možje na Taboru in druge nenavadne skalne oblike, kraške jame, neokrnjena krajinska območja Kopitnik, Kum, Mrzlica, Čemšeniška planina, Čebulova dolina, Čebine, soteska Ribnika, brzice na Savi, Mitovškov izvir, lipa pred cerkvijo v Turju, Zasavska sveta gora idr. Na območju LAS so opredeljena posebej varovana območja Natura 2000, katera oblikuje Evropska unija že več kot desetletje. Njen namen je ohranjanje biotske raznovrstnosti, in sicer tako, da varuje naravne habitate ogroženih rastlinskih in živalskih vrst, pomembnih za Evropsko unijo. Območja Natura 2000 v Sloveniji so opredeljena v 354 območjih in obsegajo 6.639 km² oz. 32,1 % površine celotne Slovenije. Na območju LAS, območje Natura 2000, predstavlja 29,5 % vse površine ter pestro biotsko raznovrstnost na razmeroma razgibanem reliefu. Območje je zaščiten zaradi življenjskega prostora dveh vrst ptic (planinski orel in sokol selec). Varstveni cilji znotraj območja določajo predvsem ohranitev skalnih habitatov in zagotovitev miru okoli gnezdišč. Območja Nature 2000 so neenakomerno porazdeljena, nekatera so celo težje dostopna in nekatera neprimerna za turistično ponudbo (npr. skale, prepadi, previsi, vodni izviri – vodovarstveno območje, jame – niso dovolj varno dostopne ipd.) ali druge dejavnosti.

Preglednica 6: Razmerje območij Natura 2000 z območjem LAS

Območja Natura 2000	površina (km ²)
Reber - borovja	0,71
Medija - borovja	0,85
Kandrše	13,28
Kotredež	0,41
Čemšeniška planina	3,16
Kum	58,52
Mrzlica	0,93
SKUPAJ območja Natura 2000 (km²)	77,9
% območij Natura 2000/območje LAS	29,5

Vir: Naravovarstveni atlas Zavoda RS za varstvo narave, maj 2015

5.1.4 Stanje infrastrukture in opremljenosti z osnovnimi storitvami

Po splošnih in internih podatkih občin Hrastnik, Trbovlje in Zagorje ob Savi, Regionalnega razvojnega programa zasavske regije za obdobje 2014-2020 ter po podatkih Razvojnega programa občine Hrastnik 2020+, Strategije razvoja občine Trbovlje za obdobje 2014-2022, Regijskega centra za ravnanje odpadkov v Zasavju, podatkih iz Zasnove državnega kolesarskega omrežja v RS, Kolesarskega kluba Zagorska dolina ter po podatkih Agencije RS za okolje je stanje infrastrukture in opremljenosti z osnovnimi storitvami naslednje:

5.1.4.1 Oskrba z vodo

Območje LAS je bogato z vodnimi viri v različnih pojavnih oblikah (izviri, manjši slapovi, potoki, reka Sava). Nekateri med njimi so evidentirani tudi kot naravne vrednote (Bajdetov graben s slapovi, Izvirišče, Mitovski izvir ipd.), vendar se vsi ne izkoriščajo kot turistični potencial ali za kakšne druge dejavnosti (npr. ribogojnica). Kakovost voda se izboljšuje (vpliv izgradnje čistilnih naprav v vseh treh občinah), njihovo stanje se redno spremlja. Kemijsko in biološko stanje reke Save spremlja Agencija RS za okolje; v nadaljevanju: ARSO).

Večina naselij na območju LAS ima urejena vodovodna omrežja. Ta so bila in marsikatera so še, zaradi dotrajanosti, potrebna obnove. V zadnjih 10 letih je bilo izvedenih več novogradenj in adaptacij obstoječih omrežij: vzpostavitev približno 5.800 metrov novega vodovodnega omrežja, obnova več kot 1.160 metrov obstoječega vodovoda ter urejena oskrba nekaterih prebivalcev s kvalitetnejšim in varnejšim vodovodnim sistemom. Poraba vode se v zadnjem desetletju znižuje s podobnim tempom kot je povprečje v državi (podatek za območje LAS: iz 37,2 m³ leta 2003 na 35,0 m³ v letu 2013, podatek za Slovenijo: iz 46,1 m³ v letu 2003 na 38,2 m³ v letu 2013). Na območju LAS je poleg javnih tudi veliko lokalnih vodovodov oz. manjših zajetij pitne vode (vaški vodovodi, ki niso del javnega vodovoda), katerih problem je kontrola kvalitete vode, ki se v večini ne izvaja z zahtevami veljavne zakonodaje. Kapaciteta teh vodovodov oz. zajetij je majhna, zato je potrebno v sušnih obdobjih višje ležeča naselja oskrbovati z vodo. Ta zajetja ne izpolnjujejo osnovnih tehničnih in higienskih minimumov, zato je voda biološko in kemično neustrezna. Za uporabo v prehranske namene jo je ponekod potrebno prekuhavati, vodovodni sistemi v nekaterih primerih delujejo tudi brez avtomatike. Na posameznih območjih ni urejeno vodovarstveno območje, prav tako ni določen režim. Na območjih, primernih predvsem za razvoj kmetijstva, turizma in šport, vse te težave neposredno in posredno vplivajo na njihov razvoj.

5.1.4.2 Ravnanje z odpadki

Ravnanje z odpadki, na območju LAS oz. v zasavski regiji, je pomemben pokazatelj čistoče območja in ohranjanja naravnega okolja. Leta 2005 so občine Hrastnik, Litija, Radeče, Trbovlje in Zagorje ob Savi, ustanovile regijski center za ravnanje z odpadki v Zasavju (CEROZ). Oktobra 2015 so dokončali ureditev sortirnice, kompostarne, inertne predelave gradbenih odpadkov in povečali odlagališče na deponiji Unično. Zbiranje in odvoz odpadkov v vseh občinah opravlja komunalno podjetje, ki odpadke pripelje v CEROZ na odlaganje. Količina zbranih odpadkov sledi trendu zmanjševanja le teh, ki je podoben kot je povprečje za Slovenijo - količina zbranih odpadkov se zmanjšuje, medtem ko se količina ločeno zbranih odpadkov povečuje. Z rednim in organiziranim odvozom več frakcij komunalnih odpadkov iz gospodinjstev, z urejenimi zbiralnimi ločenimi frakcij (t.i. ekološki otoki) ter z obratovanjem zbirnih centrov za odpadke, je vsem občanom oz. gospodinjstvom na območju LAS omogočeno ločeno zbiranje odpadkov, ki so namenjeni reciklaži. Posledično je manj odloženih odpadkov na divjih odlagališčih, kar je v skladu s prednostnim redom ravnanja z odpadki v državi.

Odpadne vode se zbirajo v kanalizacijskih sistemih, ki so večinoma mešanega tipa. Ti so namenjeni skupnemu odvajanju komunalnih, odpadnih, tehnoloških in meteornih voda. V skupnem projektu občin Litija, Šmartno pri Litiji, Zagorje ob Savi in Radeče, se je oktobra 2015 dokončala izgradnja centralnega kanalizacijskega sistema in čistilne naprave, ki je locirana v občini Zagorje ob Savi. Tudi v občinah Trbovlje in Hrastnik sta čistilni napravi že zgrajeni in obratujeta. Sistemi za odvajanje odpadne vode, ki vodijo odpadno vodo do čistilnih naprav se dopolnjujejo. Na podeželju odvajanje in čiščenje odpadnih voda (male komunalne čistilne naprave, rastlinske čistilne naprave, nepretočne greznice) še ni urejeno v zadostni meri.

5.1.4.3 Oskrba z energijo

V posameznih občinah na območju LAS, so največji porabniki energije predvsem industrija (steklarstvo, kemična in kovinska industrija, livarna ipd.) in različna podjetja. Pri individualnih porabnikih se poleg električne energije, največ uporablja kurilno olje in lesna biomasa, sistem daljinskega ogrevanja ter zemeljski plin. Vse občine imajo izdelane lokalne energetske koncepte, v katerih so zajeti potenciali razvoja energetske infrastrukture. Vsi vsebujejo potrebne ukrepe za povečanje učinkovite rabe energije in dvig uporabe obnovljivih virov energije v javnih in zasebnih sektorjih. V sklopu tega se bodo podpirale naložbe, ki bodo dosegale cilje načrtovanih ukrepov in ukrepov Operativnega programa evropske kohezijske politike (energetske sanacije javnih in zasebnih objektov, uporaba obnovljivih virov, nameščanje solarnih kolektorjev, uporaba toplotnih črpalk, prezračevanja z vgradnjo rekuperatorja ipd.). Finančna sredstva naj bi se črpala iz različnih virov glede na vrsto in nosilce naložbe. Manjše naložbe na podeželju pa naj bi bile usmerjene tudi v ukrepe za zmanjševanja porabe energije - prijaznejši sistemi ogrevanja in uporabe različnih virov energije.

5.1.4.4 Športna infrastruktura

Šport že dolgo ni več samo način krepitev telesa in ohranjanje zdravja. Postaja neizogibna dejavnost moderne družbe, ki je danes bolj kot kdaj koli prej prisotna v življenju vsakega posameznika, ter vse bolj postaja pomembna na ekonomskem področju. Postaja področje finančnih vlaganj in novih podjetniških priložnosti. Športna infrastruktura predstavlja za športno dejavnost opremljene in urejene površine ter prostore po različnih naseljih. Na območju LAS obstajajo različni športni objekti kot so nogometna igrišča, večnamenske dvorane za igranje košarke, malega nogometa, rokometa, zunanja večnamenska športna igrišča (tenis, odbojka ipd.), fitnes na prostem, atletske steze idr., kar omogoča tudi organizacijo večjih športnih prireditev in dogodkov. Objekti so razporejeni po celotnem območju, sama kvantiteta obstoječe športne infrastrukture pa zadošča trenutnim potrebam. Zaslediti je tudi alternativne in ekstremne športe, kot so downhill, moto kros, rally, padalstvo, plezanje, letalstvo, sankastvo, smučarski skoki, hillstrike, rolkanje, rolanje, ribištvo, kajakaštvo idr. Rezultat tega je tudi nekaj izjemnih športnikov, ki so se dokazali tako na nacionalni kot tudi mednarodni ravni (kolesarstvo, kajakaštvo, namizni tenis ...). Prav tako je v vsakodnevem utripu zasavskega življenja moč videti ljudi, ki skrbijo za svoje aktivno življenje s tekom, nordijsko hojo, planinarjenjem, kolesarjenjem, rolkanjem ipd.

Na območju LAS deluje nekaj manjših smučišč - Trotovnik, Rajska dolina, Vidrga in Marela. Zaradi težav s pomanjkanjem snega in zaradi relativno nizke lege, večina smučišč proge zasnežuje tudi s sistemom umetnega zasneževanja. Proge so večinoma lahke in primerne za začetnike in otroke. V skakalnem centru Kisovec je urejen sodoben skakalni center za mlajše skakalce. Večja (55 m) in manjša (28 m) skakalnica sta pokriti s plastično prevleko, pozimi pa umetno zasneženi, tako da je skakanje omogočeno čez vse leto.

V občini Trbovlje je urejeno letno kopališče v središču mesta, ki obiskovalcem omogoča rekreativno plavanje, igre v vodi, igranje odbojke na mivki in badmintona. Kopališče je urejeno tudi v občini Hrastnik, kjer se v mestnem središču nahaja zimski bazen, ki ponuja šolo plavanja in športno vadbo, Primeren je tako za rekreativce, skupine šolarjev in upokoence kot tudi male dojenčke.

5.1.4.5 Prometna infrastruktura

Območje LAS oz. zasavska regija je prometno prehodna regija, vendar se glede na raven prometne dostopnosti uvršča med regije s podpoprečno razvitim prometnim omrežjem. Dostop do avtocestnega križa pod Trojanami je omogočil, da so se prometne povezave izboljšale, vendar ostaja problematična povezanost proti vzhodni smeri regije, saj je predvsem na relaciji Zasavje – Zidani most, cestna povezava popolnoma neustrezna, kar še dodatno prispeva k manjši konkurenčnosti regije in manjšemu zanimanju investitorjev. Večji pomen območju bo prispevala izgradnja ceste Hrastnik - Zidani Most, saj bo neposredno povezana z izgradnjo hidroelektrarn na srednji Savi in sicer

je na območju Suhadola (med Hrastnikom in Radečami) predvidena postavitve HE Suhadol. Zaradi preusmeritve tranzitnega prometa z regionalne ceste na predvideno novo glavno cesto, bo povezala Zasavje s 3. razvojno osjo in s tem vplivala na zmanjševanje delcev PM₁₀. Po podatkih Statističnega urada RS, se dolžina cest (državnih in občinskih), v zadnjih 10-tih letih ni bistveno spreminjala. Leta 2002 je bilo vseh javnih cest 750,3 km, leta 2012 pa 751,6 km (občina Zagorje ob Savi 407,4 km, občina Trbovlje 200,2 km in občina Hrastnik 144,0 km). V zadnjem obdobju je bilo moderniziranih in rekonstruiranih več kot 13 kilometrov obstoječih cestnih povezav. Na območju LAS velja neenakomerna dostopnost urbanega in podeželskega območja.

Območje LAS povezuje že v 19. stoletju zgrajena železniška proga, ki prebivalcem odpira pot proti Ljubljani in Zidanemu Mostu. Poteka po dolini reke Save in čeprav je po dolžini kratka, je za povezavo z večjimi urbanih središči zelo pomembna. Dnevno služi transportu materialov za potrebe industrije ter prebivalcem, ki migrirajo na delovna mesta izven območja LAS.

Območje je tako občinsko kot regijsko povezano tudi z avtobusnimi progami. Povezave so predvsem med delavniki, medtem ko jih ob koncu tedna in ob praznikih praktično ni (pomanjkljiv sistem javnega prevoza).

V občini Zagorje ob Savi deluje tudi manjše vzletališče – travnata steza, dolga 450 m in široka 20 m. Namenjena je športnim in turističnim letalom s skupno maso do 2000 kilogramov. Zagorsko vzletališče velja za eno najbolj zahtevnih v Sloveniji, saj so potrebne posebne dosledne tehnike pilotiranja.

S kolesarsko infrastrukturo se območje LAS ne more ponašati, saj je kolesarskih stez le za vzorec (neurejene nemotorizirane oblike mobilnosti). Le te niso ne regijsko, ne celostno umeščene v prostor in občin ne povezujejo med seboj. Razlog je v omejenosti površin na določenih območjih (posebej urbanih) ter v naravnih danostih območja LAS. Kolesarji večinoma uporabljajo obstoječe ceste, za rekreacijo in šport pa lokalne ceste, ki vodijo do planinskih in drugih objektov (Kal, Gore, Kopitnik, Kum, Mrzlica, Čemšeniška planina ipd.).

5.1.4.6 Stanje informacijsko komunikacijske tehnologije (IKT)

Dostop do IKT je omogočen na celotnem območju, vendar pa so posamezne stanovanjske hiše, ki tega še vedno nimajo, predvsem zaradi pridobivanja oz. ne-pridobivanja soglasij, oddaljenosti, kasnejše odločitve po priklopu itd. Na nekaterih območjih izven urbanih naselij je dostop sicer mogoč, vendar je signal sprejemanja slabši ali večkrat moten oziroma ga sploh ni. Vzrok je predvsem v neugodnih geografskih danostih. Zaradi visokih investicijskih stroškov in manjšega števila uporabnikov, operaterji nimajo interesa za pokrivanje teh območij.

5.1.4.7 Dostop do 'države'

Na območju LAS delujejo izpostave oz. območne enote različnih javnih ustanov. Območje vsake občine je hkrati tudi območje upravne enote. Regionalni center za razvoj d.o.o. je do 28.7.2016 opravljal splošne regionalne razvojne naloge po pooblastilu države (regionalni razvojni program, sodelovanje z ministrstvi glede regionalnega razvoja ipd.), od tega datuma naprej pa naj bi jih prevzel javni zavod Regionalna razvojna agencija Zasavje. V občini Hrastnik deluje Finančni urad Hrastnik oz. FURS, ki pokriva območje upravnih enot občine Hrastnik, Trbovlje in Zagorje ob Savi. Manjši pisarni sektorja za davke, sta locirani tudi v občinah Trbovlje in Zagorje ob Savi. V občini Trbovlje je izpostava Agencije RS za javnopravne evidence in storitve (v nadaljevanju: AJ PES), ki posluje s poslovnimi subjekti. Tudi ta pokriva vse tri občine. Tu so tudi izpostave centrov za socialno delo ter enote Zavoda RS za zaposlovanje. V okviru storitev na področju gozdarstva deluje Krajevna enota Zagorje Zavoda za gozdove Slovenije. Področje kmetijstva pokriva Kmetijsko gozdarski zavod Ljubljana, ki ima svojo enoto v Zagorju ob Savi. V vsaki občini delujejo območno obrtne zbornice, ki opravljajo nekatere naloge v sklopu pooblastil (registracija dejavnosti – VEM točka, obrtna

dovoljenja...). Na območju LAS deluje tudi Okrožno sodišče Trbovlje, dve notarski pisarni (Trbovlje, Zagorje ob Savi), tri policijske postaje, medobčinski inšpektorat in redarstvo Zasavje.

5.1.4.8 Zdravstvo in socialna infrastruktura

V vseh treh občinah območja LAS so zagotovljene zdravstvene storitve v zdravstvenih domovih in ambulantah ter storitve koncesionarjev. V Trbovljah je osrednja zdravstvena ustanova za zasavsko regijo – Splošna bolnišnica Trbovlje ter urgentni center. V vseh občinah so izpostave centrov za socialno delo ter enote območne službe Trbovlje Zavoda RS za zaposlovanje. Prav tako so v vseh občinah institucije za varstvo starejših ljudi – domovi za starejše. V občini Zagorje ob Savi, deluje regijski, samostojni javni socialnovarstveni zavod, ki sodi med neprofitne organizacije. Varstveno delovni center izvaja storitve za uporabnike, ki imajo določene omejitve. Center nudi varstvo in zaposlitev pod posebnimi pogoji, institucionalno varstvo, ter program socialne vključenosti.

Po podatkih elaborata Ocena tveganj za razvoj težav v duševnem zdravju prebivalcev RS ter po podatkih elaborata Zdravje za Zasavje, je območje LAS zaradi neugodne demografske slike (delež starejših, delež brezposelnih) in rudarsko industrijske preteklosti, je območje LAS izpostavljeno večji stopnji tveganja na področju zdravja, revščine, socialne izključenosti ter odvisnosti od različnih oblik socialnih pomoči. Vse tri občine zaznamuje slabo poklicno in splošno zdravje, slabe stanovanjske razmere, slab ekonomski položaj, brezposelnost in okoljski problemi. Visoka je tudi prevalenca duševnih motenj, število bolnikov, ki poiščejo pomoč pa je nerazumno nizko. Razlog je verjetno tudi v nedostopnosti ambulantnih oz. specialističnih služb. V zasavski regiji oz. območju LAS je tudi visoka stopnja samomorilnosti in motenj odvisnosti. Izstopajo nekateri kazalniki zdravja, katere je možno povezati z onesnaženim zrakom. Visoki sta splošna umrljivost in umrljivost do 65. leta starosti, ki je višja od slovenskega povprečja ter odstotek bolniškega staleža, ki je nad slovenskim povprečjem. Kronične bolezni dihal pri otrocih so 2,2 krat pogostejše kot pri otrocih z manj onesnaženih območij, statistično večje je tveganje za nekatere vrste raka. Zasavska regija je, poleg pomurske regije, najbolj potrebna pomoči pri preprečevanju in zdravljenju duševnih težav. Pereča je tudi osebna varnost, saj je tu pogosta kriminaliteta in samopoškodbena vedenja.

5.1.5 Opis stanja okolja

Stanje okolja, v svojih poročilih in publikacijah, spremlja ARSO. V preteklosti pa je bilo izdelanih tudi več ocen stanja okolja za posamezne občine. Vsi podatki meritev onesnaženosti zraka v Sloveniji, le te so se začele konec sedemdesetih let dvajsetega stoletja, kažejo ugotavlja povečano onesnaženost zraka na območju LAS. V okolju je prisotnih več različnih onesnažil, ki povečujejo ogroženost zdravja ljudi in narave, zmanjšujejo kakovost bivanja in privlačnost območja. Pretekle analize kakovosti zraka (do leta 2015), katere so opravili na ARSO, so pokazale, da je bilo glede na količine SO₂, Zasavje skupaj z Mežico in Velenjem, območje z najslabšo kvaliteto, saj je spadalo v 1. razred onesnaženosti. Sedaj so koncentracije pod mejnimi vrednostmi. Glede koncentracije PM₁₀ delcev spada Zasavje v 2. kakovostni razred. Stroka kot največjo grožnjo kakovosti zraka izpostavlja ravno te delce. 24-urna mejna koncentracija teh delcev za varovanje ljudi je 50 µg/m³ in je v koledarskem letu lahko presežena največ 35 krat. Po podatkih ARSO za leto 2014, je bila ta koncentracija v občini Hrastnik presežena 10 krat, v občini Trbovlje 33 krat in v občini Zagorje ob Savi 38 krat. Vsa preseganja so vezana na zimsko obdobje, od oktobra do marca. Poleg prometa, vplivajo na dodatno povečano onesnaženost zraka z delci tudi industrija in stara individualna kurišča, ki imajo slab energetski izkoristek ter visoke specifične emisije. Na povečano onesnaženost zraka pa zlasti vpliva zelo neugodna topografija, saj so naselja v ozkih, ne-prevetrenih dolinah.

Za zmanjšanje onesnaženosti zraka z delci PM₁₀ je bil sprejet državni Odlok o načrtu za kakovost zraka na območju Zasavja (Ul. RS, št. 108/13), ki opredeljuje ukrepe na področju učinkovite rabe energij, obnovljivih virov energije, trajnostne mobilnosti in druge ukrepe za izboljšanje zraka.

Velik del površine območja LAS je pod različnimi varstvenimi režimi, še zlasti zaradi rudarjenja v preteklih letih. Trenutno se izvaja sanacija površin po rudarjenju. Na območju so prisotna tudi plazovita območja in poplavne površine. Zaradi navedenega so površine za poselitev in gospodarski razvoj omejene.

Na območju je velik delež energetske potratnih in današnjim standardom neustreznih javnih in zasebnih objektov/prostorov. Zaradi gospodarske krize je v zadnjih letih na območju LAS nastalo veliko neizkoriščenih poslovnih površin in objektov (prostori RTH, GD, Sijaj, d.d., SVEA, ...).

Preko socialnih podjetij, društev, mladinskih centrov, šol in vrtcev, ipd. se spodbuja k ponovni uporabi odpadkov in uporabi razgradljivih materialov.

5.2 Gospodarski položaj

Poslovanje gospodarskih družb je povzeto iz letnega poročila AJ PES za leto 2014, ki podaja natančnejše informacije o rezultatih poslovanja, sredstvih in obveznostih do virov sredstev, ter informacije o poslovnih izidih gospodarskih družb v RS.

5.2.1 Opis glavnih gospodarskih dejavnosti

Naravnogeografske danosti in tradicija so v preteklih letih ustvarjale razmere za usmerjenost območja LAS zlasti v industrijo, rudarstvo ter storitvene in predelovalne dejavnosti. Na območju LAS so na različnih lokacijah vzpostavljene različne obrtne in industrijske cone z relativno urejeno infrastrukturo. Geografske in reliefne danosti območja omejujejo razvoj in širjenje dejavnosti velikih podjetij. Nekatera večja podjetja, ki so se še pred leti uvrščala med glavnih 10 največjih podjetij Zasavja, tako po celotnem poslovnem izidu, čistih prihodkih od prodaje, kot tudi po številu zaposlenih (Lesna industrija Svea Zagorje, Termoelektrarna Trbovlje, Lafarge cement, Rudnik Trbovlje-Hrastnik), so v zadnjih letih prenehala delovati oziroma so zmanjšala število zaposlenih. Glede na razvrstitev družb in samostojnih podjetnikov posameznikov, v skladu z Uredbo o standardni klasifikaciji dejavnosti (Ur. l. RS, št. 69/2007 in 17/2008), se le ti razvrščajo v osnovna področja dejavnosti.

Tako kot v preteklih letih, imajo v Zasavju, še vedno najpomembnejši vpliv družbe in podjetniki s področja:

- predelovalnih dejavnosti (233 pravnih oseb je leta 2014 zaposlovalo skoraj 50 % delavcev),
- trgovine, vzdrževanja in popravila motornih vozil (341 pravnih oseb je leta 2014 zaposlovalo 15,4 % delavcev),
- gradbeništva (skupno 278 pravnih oseb je leta 2014 zaposlovalo več kot 8 % delavcev),
- strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti (skupno 294 pravnih oseb je leta 2014 zaposlovalo 6,8 % delavcev) ter
- gostinstva (skupno 112 pravnih oseb je leta 2014 zaposlovalo 2,5 % delavcev).

Preglednica 7: Razvrstitev gospodarskih družb in podjetnikov glede na področja dejavnosti v letu 2014

Področja dejavnosti	Gospodarske družbe				Podjetniki			
	število	delež (%)	zaposleni	delež (%)	število	delež (%)	zaposleni	delež (%)
A Kmetijstvo in lov, gozdarstvo, ribištvo	4	0,6	3	0,1	8	0,7	4	0,7
B Rudarstvo	2	0,3	180	3,2	/	/	/	/
C Predelovalne dejavnosti	108	15,9	2.942	52,6	125	11,6	72	13,0
D Oskrba z električno energijo, plinom in paro	11	1,6	98	1,8	4	0,4	0	0,0
E Oskrba z vodo, ravnanje z odpadkami, saniranje okolja	5	0,7	135	2,4	/	/	/	/
F Gradbeništvo	99	14,6	363	6,5	179	16,6	137	24,7
G Trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil	140	20,6	841	15,0	201	18,6	105	18,8
H Promet in skladiščenje	28	4,1	108	1,9	79	7,3	45	8,1
I Gostinstvo	25	3,7	47	0,8	87	8,1	109	19,5
J Informacijske in komunikacijske dejavnosti	35	5,2	112	2,0	41	3,8	1	0,2
K Finančne in zavarovalniške dejavnosti	7	1,0	7	0,1	5	0,5	0	0,0
L Poslovanje z nepremičninami	14	2,1	35	0,6	7	0,6	0	0,0
M Strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti	142	20,9	383	6,9	152	14,1	33	5,9
N Druge raznovrstne poslovne dejavnosti	27	4,0	279	5,0	40	3,7	23	4,1
O Dejavnost javne uprave in obrambe, dejavnost obvezne socialne varnosti	1	0,1	0	0,0	1	0,1	0	0,0
P Izobraževanje	6	0,9	8	0,1	28	2,6	1	0,2
Q Zdravstvo in socialno varstvo	13	1,9	31	0,6	12	1,1	1	0,1
R Kulturne, razvedrilne in rekreacijske dejavnosti	2	0,3	0	0,0	21	1,9	0	0,0
S Druge dejavnosti	10	1,5	18	0,3	90	8,3	26	4,6
T Dejavnost gospodinjstev z zaposlenim hišnim osebjem, proizvodnja za lastno rabo	/	/	/	/	/	/	/	/
U Dejavnost eksteritorialnih organov in teles	/	/	/	/	/	/	/	/
SKUPAJ	679	100	5.591	100	1.080	100	557	100

Vir: AJPES, Informacija o poslovanju gospodarskih družb in samostojnih podjetnikov posameznikov v Zasavski regiji v letu 2014

5.2.2 Stanje na področju gospodarstva

5.2.2.1 Gospodarske družbe in podjetniki

Poslovanje zasavskih družb in podjetnikov v letu 2014, se je glede na prejšnja leta izboljšalo. Zasavske družbe so po večletnem negativnem poslovnem izidu zopet ustvarile neto čisti dobiček, zasavski podjetniki, ki že vrsto let poslujejo pozitivno, pa so dosegli najboljši poslovni izid v zadnjih šestih letih. Na to je vplivalo (tudi) zmanjševanje števila delovnih mest v nekaterih podjetjih ter razvoj obstoječih uspešnih podjetij, ki uvajajo kvalitetnejše in razvitejše tehnologije. Podatke iz letnih poročil za leto 2014 je AJPES- u predložilo 679 družb in 1.080 podjetnikov.

Razpredelnica 8: Število družb in podjetij po občinah v letu 2014

Občina	Število družb	Število podjetij	SKUPAJ
Hrastnik	108	194	302
Trbovlje	327	407	734
Zagorje ob Savi	244	479	723
SKUPAJ	679	1.080	1759

Vir: AJPES, Informacija o poslovanju gospodarskih družb in samostojnih podjetnikov posameznikov v Zasavski regiji v letu 2014

Glede na obliko pravne osebe, je bilo v sredini decembra 2015, v Poslovnem registru AJPES-a, na območju LAS, registriranih 1.283 samostojnih podjetnikov, 746 družb z omejeno odgovornostjo ter 424 različnih društev.

Razpredelnica 9: Razvrstitev pravnih oseb glede na obliko, po občinah, na dan 15.12.2015

Oblika pravne osebe	Hrastnik	Trbovlje	Zagorje ob Savi	SKUPAJ
Delniška družba	5	4	2	11
Društvo, zveza društev	88	156	180	424
Družba z neomejeno odgovornostjo (d.n.o)	4	7	3	14
Družba z omejeno odgovornostjo (d.o.o.)	108	355	283	746
Evidentirani detektiv	0	1	0	1
Evidentirani odvetnik	1	6	3	10
Javni zavod	9	20	15	44
Krajevna skupnost	0	1	13	14
Komanditna družba (k.d.)	1	0	2	3
Mladinski svet	0	0	1	1
Nosilec dopolnilne dejavnosti	13	7	35	55
Notar	0	1	1	2
Organizacija širše lokalne skupnosti	0	1	0	1
Poklicni športnik	1	0	0	1
Politična stranka	0	0	1	1
Podružnica tujega podjetja	0	1	2	3
Proizvajalec el. energije	1	1	0	2
Registrirani lekarnar	0	1	0	1
Registriran zdravnik, zobozdravnik, zasebni zdravstveni delavec	9	1	14	24
Registrirani sobodajalec	0	1	1	2
Samostojni novinar	1	2	1	4
Samostojni podjetnik (s.p.)	237	485	561	1283
Samozaposleni v kulturi	4	5	8	17
Sklad	0	0	1	1
Sindikata	18	38	31	87
Ustanova	0	0	4	4
Verska skupnost in podobne verske organizacije	2	5	12	19
Zadruga z.o.o.	0	1	1	2
Zadruga z.b.o.	0	0	1	1

Zasebni športni delavec	2	4	1	7
Zavod	1	12	8	21
OOPZ	1	1	1	3
SKUPAJ	506	1117	1186	2809

Vir: *AJPES*

Gospodarstvo na območju LAS, od leta 1995 do leta 2013, ni dosegalo povprečnega BDP/prebivalca v Sloveniji. Zaostanka v vseh teh letih ni uspelo zmanjšati, ampak se je celo povečal, saj je iz leta 1995, ko je indeks regionalnega BDP/prebivalca dosegal kar 84,8 %, v letu 2013, padel na 62,5 %. To se posledično odraža na investiranje in razvoj poslovnih dejavnosti (premalo kapitala za nadaljnja vlaganja v razvoj in širitev podjetij).

Povprečna mesečna bruto plača je v letu 2014 znašala 1.395,94 evra, kar je za 9,4 % pod državnim povprečjem (1.540,25 evrov). Leta 2008 je povprečna mesečna bruto plača predstavljala 94,2 % republiškega povprečja, leta 2014 pa 90,6 %. Nizke plače vplivajo na kupno moč prebivalstva, le to pa na ohranitev in razvoj različnih gospodarskih in drugih dejavnosti.

Preglednica 10: Povprečna bruto in neto plača po občinah za leto 2014 (v eur)

Občina	Bruto plača (v eur)	Neto plača (v eur)
Hrastnik	1.311,53	881,25
Trbovlje	1.562,67	1.019,50
Zagorje ob Savi	1.313,62	873,29
SKUPAJ (povprečno)	1.395,94	924,68
<i>Slovenija</i>	<i>1.540,25</i>	<i>1.005,41</i>

Vir: *Statistični Urad RS*

Družbe se v skladu z Zakonom o gospodarskih družbah (v nadaljevanju: ZGD-1), na podlagi treh meril, po velikosti razvrščajo v mikro, majhne, srednje in velike. Merila so: povprečno število zaposlenih v poslovnem letu, čisti prihodki od prodaje v poslovnem letu in vrednost aktive ob koncu poslovnega leta. Večina družb na območju LAS - 94,3 %, je v letu 2014, sodila med mikro družbe. Največ čistega dobička od prodaje so ustvarile majhne družbe - 41,9 %. Vzrok za visok delež mikro in majhnih družb je predvsem pomanjkanje kapitala za naložbe in slabša kupna moč. Drugi pomemben razlog pa je v prostorski omejenosti za zagon določenih dejavnosti, ki bi potrebovale večje in primernejše površine.

Preglednica 11: Razvrstitev družb glede na velikost, na območju LAS v letu 2014

Velikost družbe	Družbe		Zaposleni		Neto čisti dobiček	
	število	%	število	%	tisoč eur	%
mikro	640	94,3	1.548	27,7	381	2,1
majhne	24	3,5	1.149	20,5	7.424	41,9
srednje	7	1	662	11,8	4.631	26,1
velike	8	1,2	2.232	39,9	5.297	29,9
SKUPAJ	679	100	5.591	100	17.733	100

Vir: *AJPES, Informacija o poslovanju gospodarskih družb in samostojnih podjetnikov posameznikov v Zasavski regiji v letu 2014.*

Gospodarske družbe občine Hrastnik, Trbovlje in Zagorje ob Savi, ki so predložile podatke za leto 2014, so glede na preteklo leto, izboljšale svoje rezultate poslovanja. Izkazale so 17,7 milijonov evrov neto čistega dobička, trikrat več kot v letu 2013. Na izboljšanje rezultatov poslovanja v letu 2014, so najbolj vplivale družbe s področja predelovalnih dejavnosti in družbe s področja informacijskih in

komunikacijskih dejavnosti, ki so skupaj izkazale več kot tri četrtine neto čistega dobička regije. V gospodarskih družbah je bilo v letu 2014 zaposlenih 5.590 delavcev, 1 % manj kakor v letu 2013. Povprečna mesečna plača na zaposlenega je znašala 1.437 evrov. V primerjavi s povprečno slovensko mesečno plačo, je ta bila nižja za 51 evrov. Kljub temu, da se je v zadnjih 10-tih letih število družb povečevalo, pa se je število zaposlenih iz leta v leto zmanjševalo. V letu 2014 je bilo zaposlenih le še 5.590 delavcev, kar je 2.768 oz. 33 % manj kot pred desetimi leti. V zadnjih letih je opaziti povečanje števila registriranih podjetij (družbe, s.p.), ki nimajo zaposlenih oseb, kar posledično vpliva na analiziranje podatkov in ugotavljanje dejanskega stanja gospodarstva. Omeniti je potrebno, da so velike družbe zaposlovale največ oseb (39,9 %), majhne družbe pa so ustvarile največ neto dobička.

Preglednica 12: Poslovanje gospodarskih družb po občinah v letu 2014

Občina	Družbe	Zaposleni		Prihodki skupaj		Vrednost aktive na dan 31.12.2014		Neto čisti dobiček/izguba (mio €)
		število	delež v %	znesek (mio €)	delež v %	znesek (mio €)	delež v %	
Hrastnik	108	1.272	22,7	106.9	17,7	112.1	18,4	3.9
Trbovlje	327	1.716	30,7	237.3	39,4	263.0	43,2	7.3
Zagorje ob Savi	244	2.603	46,6	258,0	42,8	233.4	38,4	6.5
SKUPAJ	679	5.591	100	602.2	100	608.5	100	17.7

Vir: AJPES, Informacija o poslovanju gospodarskih družb in samostojnih podjetnikov posameznikov v Zasavski regiji v letu 2014.

Podjetniki, ki so poslovali v letu 2014, so v primerjavi z letom 2013, tako kot družbe, izboljšali rezultate poslovanja. Izkazali so 37 % večji neto podjetnikov dohodek kakor v letu 2013. Na pozitivne rezultate poslovanja so odločilno vplivali podjetniki s področja gradbeništva, trgovine, vzdrževanja in popravil motornih vozil, predelovalnih dejavnosti in področja strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnosti, ki so skupaj ustvarili dve tretjini neto podjetnikovega dohodka v Zasavski regiji. Zaposlenih je bilo 557 delavcev, povprečna mesečna plača na zaposlenega je znašala 905 evrov. V primerjavi s povprečno slovensko mesečno plačo na zaposlenega pri podjetnikih je bila manjša za 4 %.

Skupina zasavskih podjetnikov, ki ne zaposluje nobene dodatne osebe oz. največ eno (89,3 %), je ustvarila več kot polovico vseh čistih prihodkov od prodaje ter ob koncu leta 2014 imela več kot polovico (57,7 %) vseh sredstev zasavskih podjetnikov.

Preglednica 13: Razvrstitev samostojnih podjetnikov po velikosti in po pomembnejših podatkih v letu 2014

		Podjetniki		Zaposleni		Čisti prihodki od prodaje		Vrednost sredstev na dan 31.12.2014	
		število	Delež (%)	število	Delež (%)	znesek v tisoč eur	Delež (%)	znesek v tisoč eur	Delež (%)
OBČIN A	Hrastnik	194	18,0	65	11,7	8.444	13,0	3.598	10,0
	Trbovlje	407	37,6	237	42,6	23.368	36,1	11.674	32,4
	Zagorje ob Savi	479	44,4	253	45,7	33.035	50,9	20.807	57,7
	SKUPAJ	1.080	100	557	100	64.847	100	36.079	100
ŠTEVILO ZAPOSLENIH	od 0 do 1 zaposlen	964	89,3	140	25,1	37,2	57,4	20,8	57,7
	od 2 do 9 zaposlenih	110	10,2	348	62,5	22,5	34,7	12,5	34,6
	od 10 do 49 zaposlenih	6	0,6	69	12,5	5,1	8,0	2,8	7,7

Vir: AJPES, Informacija o poslovanju gospodarskih družb in samostojnih podjetnikov posameznikov v Zasavski regiji v letu 2014.

Na območju LAS je v gospodarstvu zaslediti trend agencijskih delavcev, ki lahko po ZDR-1, predstavljajo 25 % vseh zaposlenih pri podjetju oz. uporabniku agencijskega dela. Največja prednost

najema delavcev je v prilagodljivosti, saj vse več podjetij potrebuje delavce za projekte in čas naročil. Tako lahko podjetje npr. v proizvodnji, že naslednji dan zaposli kadre, ki jih potrebuje, tudi v večjem številu, vse pa je odvisno od specifičnosti in zahtevnosti delovnega mesta ter potrebnih delovnih izkušenj za posamezno delovno mesto (steklarstvo, elektronika in računalništvo, kemija, orodjarstvo ipd.).

V vseh treh občinah delujejo podjetniški inkubatorji, katere upravlja RCR d.o.o. Mala podjetja, ki so številna, so v večini premalo konkurenčna, imajo premalo znanja s področja t.i. novih tehnologij, izvoza, ipd. Večina med njimi opravlja dejavnost, ki se lahko izvaja bolj na lokalnem nivoju (gostinstvo, frizerstvo, avtomehanične delavnice, ipd.). Sistem prenosa znanja in izkušenj med generacijami je slab, vzroki so različni (prepogosto menjevanje kadra, sklepanje delovnih pogodb za določen čas, gospodarska kriza, konkurenca, ...). Socialno podjetništvo je slabše razvito oziroma je v nastajanju. Podjetja so pričela delovati, vendar bolj okrnjeno, zaradi pomanjkanja sredstev. GZS Območna zbornica Zasavje že od leta 1996 dalje vsako leto podeljuje priznanja inovatorjem, s čimer spodbuja inovativnost, razvoj novih produktov in storitev, hkrati tudi sodelovanje in povezovanje podjetij s podpornim okoljem (tehnološki parki, izobraževalne ustanove, ipd.). GZS je to pobudo prenesla tudi na krovno zbornico. V regiji deluje tudi Regionalni tehnološki center Zasavje d.o.o., ki se povezuje z različnimi institucijami in podjetji znotraj regije in izven nje.

5.2.2.2 Kmetijstvo

Področje kmetijstva, pa tudi področje ekološkega kmetijstva, dopolnilnih dejavnosti na kmetiji ter področje odkupa in prodaje pridelkov/izdelkov je povzeto po podatkih Kmetijsko gozdarskega zavoda Ljubljana, ki ima na območju LAS svojo izpostavo in sodeluje s kmeti iz tega območja ter po podatkih MKGP, ARSKTRP, Statističnega urada RS, evidenc AJPES, internih podatkov Kmetijske zadruge Izlake, Kmetijske zadruge Laško in podatkih ostalih ponudnikov kmetijskih pridelkov in izdelkov.

Kmetijske površine v Zasavski regiji obsegajo 23 % vseh površin ter predstavljajo predvsem trajne travnike in pašnike (92,9 %), ostalo so travniški sadovnjaki, trajni nasadi, njive, vrtovi, rastlinjaki, drevesnice itd. Vsa kmetijska zemljišča so v območjih s težjimi pridelovalnimi razmerami za kmetovanje, kar dokazujejo tudi podatki o uveljavljanju neposrednih plačil za območja z omejenimi dejavniki za kmetijsko proizvodnjo, kjer kmetije uveljavljajo subvencije za gorsko-višinske, strme in gričevnato hribovite kmetije. S subvencijami si vsaj delno pokrijejo izpada dohodka pri kmetovanju na takšnih kmetijah. Kmetije so razdrobljene, povprečna velikost kmetijskega gospodarstva je 5,6 ha, kar je za 0,80 ha pod slovenskim povprečjem. Zaradi strmih leg so kmetije večinoma tradicionalne, intenzivnost pridelave pa je v primerjavi z ravninskimi legami bistveno manjša. Strojna obdelava površin je otežena ali pa zahteva posebno mehanizacijo, ki je cenovno težje dostopna. Intenzivno poljedelstvo zaradi neugodnega terena ni razvito. Skupna površina njiv, ki je še ohranjena je 241 ha (Register kmetijskih gospodarstev, dne 15.12.2015). Na njivah prevladujejo krmne rastline, zelenjava ter žita za pridelavo zrnja, za samooskrbo in v majhnih količinah za tržno proizvodnjo. Prav tako ni večjih vrtnarskih pridelovalcev. Majhno število je tistih, ki tržno pridelujejo vrtnine, zelišča ter vzgajajo sadike vrtnin in cvetja. Gospodarska kriza, socialne stiske prebivalstva, nizki dohodki, brezposelnost ipd., pa so marsikoga prisilili v vrtičkarstvo tako v urbanem kot podeželskem okolju. Veliko vrtov je še neurejenih in neprimernih za posamezno okolje, tam kjer je možno in smiselno ni načrtnega urejanja vrtov. Večja intenzivna kmetija, ki se ukvarja s sadjarstvom je ena, nekaj kmetij pa je v zadnjih letih uredilo manjše nasade različnih sadnih vrst za tržno proizvodnjo (lupinariji, jabolane, češnje, jagodičevje). Na kmetijah so še ohranjeni kmečki ekstenzivni sadovnjaki, kjer prevladujejo jabolane in hruške. Osnovna kmetijska dejavnost ostaja živinoreja, predvsem govedoreja (krave molznice, dojilje, pitanci) in reja drobnice (ovce, koze). Kmetijskih gospodarstev, ki se ukvarjajo z mlečno proizvodnjo goveda je 72, z rejo drobnice pa približno 80. Reja drobnice je usmerjena v pridelavo mesa, za prirejo mleka se ni odločil še nihče. Reja perutnine, ki je bila v preteklosti na območju LAS, precej dobro razvita, se je v zadnjih letih skorajda opustila (nizke odkupne cene, visoki stroški pridelave, težave pri prodaji jajc ali perutnine, bolezni). Na kmetijah gospodarijo nosilci kmetijskih gospodarstev, ki so

starejši od 55 let (nad 60 %). Posledično je tudi izobrazbena struktura gospodarjev kmetij slabša, prav tako pa tudi podjetniški duh in s tem razvoj kmetij, dopolnilnih dejavnosti, ponudbe na kmetijah in podobno. Prav tako ni povezovanja in sodelovanja (ali pa ga je premalo) med kmetijami, med kmetijami in podjetji, nevladnimi organizacijami, institucijami znanja ipd.

Po podatkih oddanih zbirnih vlog za neposredna plačila, za leto 2015, je na območju LAS aktivnih 962 kmetijskih gospodarstev s skupno 5.687 ha kmetijskih zemljišč v uporabi. Največ kmetijskih gospodarstev je v občini Zagorje ob Savi (63,5 %), sledi občina Hrastnik (19,4 %) ter občina Trbovlje (17,1 %).

Preglednica 14: Število, delež in kmetijska zemljišča v uporabi (KZU) po občinah glede na podatke oddanih zbirnih vlog za leto 2015

Občina	Število KMG	Delež KMG/Zasavje (%)	KZU skupaj (ha)
Hrastnik	187	19,4	1.062
Trbovlje	164	17,1	952
Zagorje ob Savi	611	63,5	3.673
SKUPAJ	962	100	5.687
<i>Slovenija</i>	<i>57.800</i>		<i>456.779</i>

Vir: ARSKTRP

Zaradi naravnih danosti, ki pogojujejo predvsem ugodno izkoriščanje travinja, predstavlja živinoreja osrednjo panogo v kmetijstvu. Kmetje imajo v povprečju zelo majhen stalež živine, ki pa je primerljiv s slovenskim povprečjem. Na območju LAS je zabeležiti le nekaj kmetij z večjim številom živali. Na takšno stanje vpliva predvsem razdrobljenost in majhnost kmetij (slabša ekonomičnost).

Preglednica 15: Število živali na kmetijah po občinah na dan 1.2.2015

Občina	govedo (št.)	prašiči (št.)	perutnina (št.)	drobnica (št.)	čebele (št. družin)	konji (št.)
Hrastnik	1.020	59	18575	381	317	82
Trbovlje	828	65	8208	356	363	47
Zagorje ob Savi	4628	228	16238	2496	810	118
SKUPAJ	6.476	352	43.021	3.233	1.490	247

Vir: MKGP, UVHVVR

Število govedi se zmanjšuje. V popisu leta 2000 je bilo skupno 7.205 govedi. Po podatkih Centralnega registra govedi jih je bilo leta 2005 6.844, leta 2007 6.737, v letu 2015 pa se je število zmanjšalo za 261 govedi (6.476). Reja se torej zmanjšuje predvsem zaradi opuščanja kmetovanja manjših rejcev, ki redijo le po eno ali dve živali. Število kmetij z rejo drobnice se je v obdobju od leta 2000 do leta 2007 povečalo. Od leta 2007 do danes, pa ti podatki ostajajo približno enaki. Rejci perutnine so svojo dejavnost močno zmanjšali, predvsem je upadla reja kokoši in piščancev, kar posledično pomeni, da je manjša proizvodnja jajc. V občini Zagorje ob Savi se je ohranilo le 8 registriranih rej kokoši nesnic, v Trbovljah 5, v Hrastniku 1. Vzroki za upad reje so dokaj različni, kot npr. propadanje kmetijskih zadrug, neuskkljenost in nesodelovanje med kmeti in kmetijskimi zadrugami, neuskkljenost pri nabavi krme idr.

Na območju LAS ni nobene klavnice, kar je verjetno tudi razlog za zmanjševanje skupnega števila živali (večji stroški).

Z letom 2015 se je v okviru Programa razvoja podeželja RS za obdobje 2014-2020, začel izvajati ukrep kmetijsko okoljsko-podnebnih plačil (v nadaljevanju krajše: ukrep KOPOP). Namen ukrepa je ohranjanje in spodbujanje nadstandardnih kmetijskih praks, ki predstavljajo višje zahteve od običajnih. Podpore so namenjene tistim kmetijskim gospodarstvom, ki z gospodarjenjem s kmetijskimi zemljišči

prispevajo k ohranjanju biotske raznovrstnosti in krajine, varovanju vodnih virov, ter s prilagoditvijo kmetovanja prispevajo k blaženju in prilagajanju podnebnim spremembam. Število kmetij, vključenih v ukrep KOPOP, v letu 2015 predstavlja 13,8 % vseh kmetij na območju LAS.

Preglednica 16: Število vseh kmetij, število kmetij vključenih v ukrep KOPOP in delež kmetij v ukrepu KOPOP glede na podatke iz oddanih zbirnih vlog za leto 2015

	Št. vseh kmetij	Št. kmetij vključenih v ukrep KOPOP	Delež kmetij (%)
Območje LAS	962	133	13,8
Slovenija	57.800	5.863	10,1

Vir: ARSKTRP

5.2.2.2.1 Ekološko kmetijstvo

Ekološko kmetijstvo je posebna oblika kmetijske pridelave, ki obravnava kmetijo kot celosten eko sistem (tla-rastline-živali-človek) in skrbi za ravnovesje vseh vključenih elementov. Ne pomeni le prepovedi kemično sintetičnih pesticidov in mineralnih gnojil, temveč je to način kmetovanja, ki istočasno bistveno prispeva k boljši kakovosti okolja in manjšemu obremenjevanju narave. Cilji ekološkega kmetijstva so: ohranjanje rodovitnosti tal, sklenjeno kroženje hranil, živalim ustrezna reja in krmljenje, pridelava zdravih živil, zaščita naravnih življenjskih virov (tla-voda-zrak), minimalna obremenitev okolja, aktivno varovanje okolja in biološke raznovrstnosti, varstvo energije in surovin ter zagotovitev delovnih mest v kmetijstvu. Število ekoloških kmetij, na območju LAS, se je v obdobju desetih let, od leta 2005 do danes, povečalo skoraj za 100 %. Največje povečanje je opazno v občini Hrastnik.

Preglednica 17: Podatki o številu ekoloških kmetij po občinah, v letu 2005 in letu 2015 glede na podatke iz oddanih zbirnih vlog za leto 2005 in 2015

Občina	2005	2015
Hrastnik	6	18
Trbovlje	10	12
Zagorje ob Savi	30	55
SKUPAJ	46	85

Vir: ARSKTRP

5.2.2.2.2 Dopolnilne dejavnosti na kmetiji

Po podatkih AJPEŠ-a (december 2015), je na območju LAS 73 registriranih dopolnilnih dejavnosti, katere opravlja 55 kmetijskih gospodarstev (nekateri nosilci imajo registriranih več dopolnilnih dejavnosti na kmetiji). Na podlagi spremenjenih določil v letu 2015, zakona o kmetijstvu in uredbe, ki ureja področje dopolnilnih dejavnosti, so nosilci dopolnilnih dejavnosti na kmetijah morali uskladiti svoje dejavnosti z novimi določili do 1.1.2016. Možnosti za razvoj dopolnilnih dejavnosti je še veliko, saj še niso zastopane vse skupine možnih dejavnosti.

Preglednica 18: Pregled registriranih dopolnilnih dejavnosti na območju LAS, december 2015

Skupine dopolnilnih dejavnosti	Hrastnik	Trbovlje	Zagorje ob Savi	SKUPAJ
predelava primarnih kmetijskih pridelkov	10	3	7	20
predelava gozdnih lesnih sortimentov	3	1	3	7
turizem na kmetiji	2	0	7	9
dejavnost, povezana s tradicionalnimi znanji na kmetiji, storitvami oziroma izdelki	2	0	1	3
predelava rastlinskih odpadkov ter proizvodnja in prodaja energije iz obnovljivih virov	1	1	2	4
storitve s kmetijsko in gozdarsko mehanizacijo in opremo ter ročna dela	6	3	14	23
svetovanje in usposabljanje v zvezi s kmetijsko, gozdarsko in dopolnilno dejavnostjo	1	2	4	7

SKUPAJ	25	10	38	73
---------------	-----------	-----------	-----------	-----------

Vir: AJPES

5.2.2.2.3 Odkup in prodaja pridelkov/izdelkov

Na območju LAS je, kljub omejenemu in šibkemu trgu ter nizki stopnji lokalne samooskrbe, že leta vzpostavljen odkup pridelkov iz zasavskih kmetij preko Kmetijske zadruge Izlake, Kmetijske zadruge Laško ter litijske zadruge Jarina. Odkupujejo mleko, hlodovino in živino ter nekatere pridelke in izdelke. Posamezne kmetije pa oddajajo svojo živino ali pridelke oz. izdelke tudi drugam, izven območja LAS (zadruge in klavnice v Posavju, Savinjski dolini, tujina...).

Vzpostavljena sta dva programa neposredne prodaje kmetijskih pridelkov, v obliki 'domačih zaboječkov', ki oskrbujeta urbana območja s pridelki iz kmetijskega zaledja mest. V programa se prednostno vključujejo kmetije z ekološko in biodinamično proizvodnjo ter drugi domači lokalni pridelovalci hrane (čebelarji, zeliščni vrtovi, ...), pa tudi kmetije, ki sicer nimajo ekološkega certifikata, pod pogojem, da je njihova pridelava brez kemijskih sredstev in se z vstopom v program tudi preusmerijo v ekološko proizvodnjo in pridobitev certifikata. Programa sta usmerjena predvsem v stimulacijo proizvodnje in povečevanje prodaje na malih in srednje velikih kmetijah iz območja LAS. Posledica tega je boljša prepoznavnost kmetij in zasavskega podeželja, pospešuje se lokalna samooskrba, kratke dobavne verige ter se s tem zagotavlja bolj sveža zelenjava, sadje, mlečni in drugi izdelki.

Razpredelnica 19: Ocena prodaje domačih pridelkov in izdelkov, v obdobju junij 2014-junij 2015

Domači pridelki in izdelki	Količina v kg
Zelenjava	4.280
Sadje	100
Pekovski izdelki	250
Mlečni izdelki	60
Mesni izdelki	50
Ostali izdelki (med, suho sadje, marmelade, zeliščna kozmetika, ...)	50

Vir: interni podatki programov Pridelano doma in Domače zame

Del prodaje kmetijskih proizvodov je usmerjeno tudi v oskrbo javnih zavodov, predvsem v osnovne šole in vrtce ter domove za starejše. Javne zavode se oskrbuje s sadjem, zelenjavo, mlekom, krušnimi in mlečnimi izdelki ipd. Prodaja kmetijskih proizvodov se pospešuje tudi na druge načine – specializirane trgovine, subvencioniranje stojnic na javnih tržnicah, sodelovanje kmetij na različnih prireditvah in dogodkih na območju LAS kot tudi izven njega (brezplačna oddaja stojnic), vključevanje v turistično ponudbo (turistični katalog, druge oblike promocije Zasavja). Nekatere kmetije imajo registrirane dejavnosti za izvajanje izobraževanja in usposabljanja (obisk šol, turistov, izletnikov), pri čemer, neposredno na svoji kmetiji, izvajajo tudi prodajo svojih proizvodov (mlečni, sadni in zeliščni izdelki, orehi ipd.).

V vseh treh občinah so organizirane javne tržnice, vendar so nekatere med njimi potrebne obnove - posodobitev in prilagoditev novim trendom. Prav tako občasno, med letom, zaživijo nekatere manjše prireditve, kot npr. eko tržnice, prodaje na stojnicah izdelkov podeželja, Kramarski sejem, božični sejmi v vseh treh občinah, Sovretov pohod, Želodkov festival, Poletni festival knjižnice itd).

Društvo za razvoj podeželja Zasavje je v programskem obdobju 2007-2013 uspešno pripravilo tudi katalog ponudbe podeželja.

5.2.2.3 Gozdarstvo

Po podatkih Zavoda za gozdove, Območne enote Zagorje ob Savi, območje LAS zajema skupno 26.400 ha površin, od tega skoraj dve tretjini oz. 17.198 ha pokrivajo gozdovi. Večina gozdov je v zasebni lasti (okrog 80 %), ostalo so državni. Nekaj malega je občinskih, cerkvenih in drugih gozdov. Javno gozdarsko službo v vseh gozdovih območja LAS opravlja Zavod za gozdove Slovenije, ki ima na območju LAS svojo lokalno izpostavo, to je Krajevna enota Zagorje.

Gospodarjenje v gozdovih je zaradi razgibanega reliefa težavnejše. Okrog 20 % gozdov je takšnih, ki so zaradi ekstremnih nagibov razglašeni za varovalne gozdove v katerih se sečnja ne izvaja oziroma se izvaja v minimalnem obsegu. Od gozdnih združb prevladujejo bukovi gozdovi. Zaradi razgibanosti terena in mešanja matičnih podlag je pestrost združb zelo velika: od jesenovega, jelševega in jelovega gozda v dolinah in grapah, preko veliko površinskega bukovega in hrastovega gozda na pobočjih, do borovega na grebenih. Lesna zaloga v gozdovih znaša povprečno 300 m³/ha, vsako leto pa v povprečju zraste nekaj manj kot 7 m³/ha lesa.

Na območju LAS se letno evidentira okrog 35.000 m³ posekanega lesa, od tega je nekaj več lesa iglavcev kot lesa listavcev (predvsem zaradi poškodb po smrekovem lubadarju). Dejansko je posek nekoliko višji, saj gozdarska služba vsega poseka, zlasti manjših količin posekanega lesa na manjših gozdnih posestih, ne uspe evidentirati. Problem je, da takšnih sečenj po številu ni malo in skupaj nanesejo kar nekaj neevidentiranega lesa. Po gozdnogospodarskih načrtih bi se na območju vseh treh občin smelo vsako leto posekati največ 72.000 m³ lesa.

Registriranih je 7 dopolnilnih dejavnosti, ki se ukvarjajo s predelavo gozdnih lesnih sortimentov in 23, ki se ukvarjajo s storitvami s kmetijsko in gozdarsko mehanizacijo ter opremo in ročnimi deli. Lesna dejavnost je bila nekoč dokaj dobro razvita, z gospodarsko krizo pa so se dejavnosti postopoma ukinile ali zmanjšale. S splošnim nazadovanjem lesne industrije v RS so se izgubila številna delovna mesta in tudi znanje. Srednje lesarske ali gozdarske šole na tem območju ni, izkušeni mizarji, ki so izgubili delo, pa v večini primerov iščejo zaposlitev v drugih panogah.

5.2.2.4 Turizem

Turizem sodi med doslej slabo izkoriščene priložnosti. Načrtnejše delo, kako izrabiti številne turistične potenciale, se je začelo šele po letu 2007. Največja ovira za razvoj turizma je majhno število ležišč, njihova razporejenost in relativno slaba kakovost, saj se v večini primerov vanje ni vlagalo že nekaj desetletij. Območje LAS je s približno enajstimi turističnimi ležišči na tisoč prebivalcev na zadnjem mestu med slovenskimi regijami. Po podatkih Zasavske turistične organizacije, ki je konec leta 2013 opravila popis namestitvenih kapacitet, je na območju LAS v 14 namestitvenih objektih 157 sob in 517 ležišč. Glavnina ležišč je v planinskih domovih, kjer je opremljenost zelo osnovna in preprosta. Trenutno edini delujoči hotel je mladinski hotel v Trbovljah, ki ponuja skupaj 24 ležišč. V gostilnah in gostiščih je kakovost sob različna. Največ objektov in ležišč je v občini Zagorje ob Savi (planinski domovi, zasebni sobodajalci) in v občini Trbovlje, kjer razpolagajo z mladinskim hotelom.

Število prenočitev gostov se je, po podatkih Statističnega urada RS, v letih 2009 in 2010 zmanjšalo za polovico. Razlog je bil zagotovo v zaprtju hotela Medijske toplice, ki je v Zasavju predstavljal eno izmed ključnih prenočitvenih kapacitet. Po letu 2010 tako prihodi gostov v Zasavje, kot nočitve rahlo nihajo, vendar nepopolni podatki statističnega urada ne omogočajo realnih zaključkov, saj se bolj natančno vodijo podatki predvsem za večje turistične kraje, ki so bolj obiskani in turistično zanimivi.

Preglednica 20: Število prihodov in prenočitev skupaj v objektih z vsaj 10 stalnimi ležišči na območju LAS, v letih od 2009 do vključno leta 2014

Občina	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Hrastnik	3.388	861	502	316	502	365
Trbovlje	/	/	/	/	3.325	4.814
Zagorje ob Savi	11.950	7.270	5.927	5.954	6.003	6.094
SKUPAJ	15.338	8.131	6.429	6.270	9.830	11.273

Vir: Statistični Urad RS

V zadnjih letih je bilo ustvarjenih nekaj turističnih produktov, ki se večinoma promovirajo pod skupno blagovno znamko 'V 3 krasne', pod katero se vzpostavlja turistična ponudba Zasavja. Le-ta še ni svojega potenciala izkoristila v optimalni meri. Zaenkrat je opaziti vzpon na področju industrijskega turizma (pot po rudniškem podzemlju, hrastniški steklarni in trboveljski cementarni), dobro je obiskana tudi etnološka pot v Trbovljah, narašča zanimanje za Rudarski muzej v Kisovcu, ki je prvi interaktivni muzej v Sloveniji. Razvija se ponudba zelenega, podeželskega Zasavja, nastale so že določene tematske poti, v katere so vključeni predvsem kmetje, ki so se odločili za naravno pridelavo in predelavo pridelkov. Kot dopolnitev k zelenemu turizmu manjkajo urejene površine za avtodome, taborjenje, kampiranje ipd.

Velik, še ne docela izkoriščen potencial predstavlja kulturna dediščina Zasavja, tako snovna kot nesnovna, ki je izjemno privlačna in izraža posebnosti podeželskega prostora in urbanih središč. Na območju LAS se nahaja 540 enot nepremične kulturne dediščine - stavbna dediščina, ki je predvsem v svojem industrijskem delu in nanj navezujočih se stanovanjskih zgradbah precej unikatna: rudarska naselja, steklarska dediščina in srednjeveška dediščina. Med starejšimi zgradbami prevladuje sakralna dediščina z okrog 50 cerkvami z bogato notranjo opremo in poslikavami. Območje je bogato tudi z živo dediščino – kulturne in kulinarične prireditve, prireditve, ki izhajajo iz rudarske in steklarske dediščine idr., kar daje velike možnosti za razvoj in nadgradnjo turističnih produktov in storitev (Register nepremične kulturne dediščine RS).

Preglednica 21: Pregled registriranih enot nepremične kulturne dediščine na območju LAS, po občinah, na dan 4.12.2015

Občina	VRSTA DEDIŠČINE						
	Arheološka	Profana stavbna	Sakralna stavbna	Memorialna	Vrtno arhitekturna	Naselbinska	Kulturna krajina
Zagorje ob Savi	31	54	56	71	17	1	6
Trbovlje	11	113	31	24	0	12	0
Hrastnik	4	86	12	7	0	4	0
SKUPAJ	46	253	99	102	17	17	6

Vir: Register kulturne dediščine RS

Po internih podatkih občin, posameznikov in Društva za razvoj podeželja Zasavje je rokodelska oz. mojstrska ustvarjalnost domačinov, ki še ohranjajo tradicijo domače in umetnostne obrti, zelo nizka. Kulturno dediščino ohranjajo tradicionalna znanja in z njimi povezane obrti, ki pa so se na območju LAS skorajda povsem izgubile (obdelava lesa, pletenje košev, košar, slamnati cekarji ...). To lahko pripišemo tudi slabemu prenosu znanja in izkušenj med generacijami. Največ aktivnosti na tem področju vodijo posamezna društva, kot so društva kmečkih žena, turistična društva ipd.

Velik potencial predstavlja tudi športni oziroma aktivni turizem. Možnosti so na reki Savi (rafting, kajak in kanu) ali pa športno plezanje v naravi, cestno in gorsko kolesarstvo, jahanje in podobno. Najbolj razvito je pohodništvo, ki pa potrebuje sodobnejšo ponudbo.

Na območju LAS prevladuje predvsem izletniški turizem, ki v veliki meri temelji na samoiniciativnosti posameznih obiskovalcev, organiziranih prihodov skupin je malo, zato je ekonomski učinek nemogoče izmeriti, težko ga je celo realno oceniti. Ponudba v večini primerov ni stalna, večina produktov je dostopnih le po predhodni najavi, kar neorganiziranim obiskovalcem onemogoča ali vsaj otežuje ogled. Produkti niso zasnovani regijsko, malo je takšnih, ki bi temeljili na privlačnih zgodbah. V porastu pa je število kakovostnih, drugačnih in za obiskovalce zanimivih in pomembnih dogodkov (kulinarčni festivali, kulturne prireditve, športni dogodki, otroški festivali, ...), ki privabijo ljudi iz okolice, Slovenije in tudi iz tujine.

Na območju LAS aktivno deluje več kot 50 društev, ki so neposredno ali posredno usmerjena v razvoj turizma. Z razvojem turizma se ukvarjajo tudi nekateri javni zavodi. Na območju LAS se nahajajo 4 muzeji, ki predstavljajo zgodovinsko preteklost razvoja območja, ki se nanaša predvsem na rudarsko in industrijsko dejavnost ter večje število slikarskih in ostalih zbirk, ki se lahko vključujejo v turistično ponudbo (Rudarski muzej v Kisovcu, Muzej Hrastnik Mlakarjevo stanovanje, Galerija Medija, Rudarski dom, grad Kolovrat, kašča z etnološko dediščino v Šavni Peči, zbirke na kmetiji Planido in kmetiji Medved, spomeniki NOB, obsavska vlečna pot Beli slap, različne spominske plošče, rudniška menza, kopalnica –Vašhava idr.).

V promocijo, koordinacijo in organizacijo turistične ponudbe se vključujejo različni akterji, zaradi česar prihaja tudi do težav glede kakovosti opravljanja teh storitev. Na območju LAS deluje regijski Turistični informacijski center Zasavje (v nadaljevanju: TIC), Zasavska turistična organizacija (v nadaljevanju: ZaTO), turistična društva, agencije ipd. Nekatere lokalne skupnosti razmišljajo o ustanovitvi lokalnih TIC-ov. V preteklih letih je bilo izvedeno večje število izobraževanj za lokalne turistične vodiče, ki pa so se skoraj porazgubili, le malo jih je še aktivnih (preko društev ali podjetij). Trenutno na tem področju največ dela opravijo turistični ponudniki sami, ker lažje prilagajajo svoj program ponudbe in storitve povpraševanju, kar posebej velja za gostišča z nastanitvenimi kapacitetami. Turističnih kmetij oz. kmetij, ki se ukvarjajo z dopolnilno dejavnostjo turizma na kmetiji je 9. V zadnjih letih se pojavljajo kmetije, ki poleg pridelave in prodaje kmetijskih proizvodov, izvajajo tudi storitve izobraževanja na svojih kmetijah. Turistične agencije se zelo malo ukvarjajo z »incoming turizmom«, ker v tem ne vidijo dovolj priložnosti in zadostnega dohodka.

5.2.3 Stopnja brezposelnosti na območju LAS

Po podatkih Zavoda za zaposlovanje in Statističnega urada RS, ter po lastnih izračunih je stopnja povprečne registrirane brezposelnosti se iz leta v leto povečuje in je vseskozi za nekaj odstotnih točk višja od slovenskega povprečja. Od leta 2001 do leta 2003 je stopnja brezposelnosti na območju LAS naraščala in leta 2003 dosegla 16,1 %. Pet let je brezposelnost na območju LAS padala, leta 2008 je dosegla 8,2 % delež. Z letom 2009 se je stopnja brezposelnosti zopet pričela dvigati. Povprečna stopnja registrirane brezposelnosti je bila v letu 2014 že 18 %. Za leto 2015 še ni uradno objavljenih vseh podatkov. Razlog za visoko stopnjo brezposelnosti je gospodarska kriza, ki je povzročila zapiranje nekaterih večjih podjetij in prestrukturiranja ter s tem zmanjševanje števila zaposlenih.

Prav zaradi visoke stopnje registrirane brezposelnosti, ki je v občinah Hrastnik in Trbovlje presegla povprečno letno stopnjo 17 %, je Vlada RS, v sklopu sprejetih dodatnih začasnih ukrepov, predvidela sredstva kot spodbudo za trajnostni razvoj podeželja v okviru izvajanja lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost in sofinancirajo evropski skladi. V ta namen občini Hrastnik in Trbovlje, pridobita dodatna finančna sredstva (stran 8 SLR).

Preglednica 22: Povprečna stopnja registrirane brezposelnosti v %, po občinah LAS, od 1.1.2008 do 1.9.2015

Občina	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015 (I-IX)
Hrastnik	9,5	12	13,2	13,5	15,9	18,1	19,1	17,9
Trbovlje	9,5	12,6	13,7	16	17,3	19,6	20,6	20,2
Zagorje ob Savi	6,2	8,8	9,4	10,5	11,5	12,9	14,3	13,2
SKUPAJ	8,4	11,1	12,1	13,4	14,9	16,9	18	17,1
Slovenija	6,7	9,1	10,7	11,8	12	13,1	13,1	12,4

Vir: Zavod RS za zaposlovanje, Statistični Urad RS, lastni izračuni

Največja brezposelnost je zabeležena v občini Trbovlje, kjer je bilo novembra 2015, 1.410 brezposelnih oseb, ali kar 46,5 % vseh brezposelnih oseb v Zasavju. Najmanj brezposelnih je v občini Hrastnik, kjer je bilo novembra 2015, brezposelnih 672 oseb.

Preglednica 23: Število brezposelnih oseb glede na spol, po občinah, november 2015

Občina	NOVEMBER 2015		
	Moški	Ženske	skupaj
Hrastnik	333	339	672
Trbovlje	743	667	1.410
Zagorje	462	490	952
SKUPAJ	1.538	1.496	3.034
Slovenija			107.412

Vir: Zavod RS za zaposlovanje

Četrtnina brezposelnih oseb (25 %) je starih od 30 do 39 let.

Preglednica 24: Število registrirano brezposelnih oseb po starostnih razredih, po občinah, november 2015

	15 do 24 let	25 do 29 let	30 do 39 let	40 do 49 let	50 do 54 let	55 let ali več	Skupaj
Območje LAS	329	522	763	518	409	493	3.034
Slovenija							107.412

Vir: Zavod RS za zaposlovanje

Največ brezposelnih oseb ima le osnovnošolsko izobrazbo ali manj, ali pa so brez izobrazbe. Te osebe so težje zaposljive, ker v zadnjih letih upadajo delovno intenzivna delovna mesta (gradbeništvo, tekstilna industrija, galvanizacija, livarna, steklarstvo, kemična industrija, kovinska industrija...). Veliko podjetij vlaga v razvitejšo tehnologijo (avtomatske ali polavtomatske linije, robotizacija določenih procesov ...), ki, zaradi uporabe elektronike in robotike v proizvodnih/storitvenih zahteva nova znanja in izkušnje. Istočasno pa pomanjkanje novih in kvalitetnih delovnih mest vpliva na odliv »dobrih kadrov« iz tega območja (službo si poiščejo izven regije ali v tujini).

Preglednica 25: Število registrirano brezposelnih oseb po stopnji izobrazbe, po občinah, november 2015

	STOPNJA IZOBRAZBE				Skupaj
	OŠ ali manj	nižje, srednje poklicno izobraževanje	srednje tehniško, strokovno, splošno izobraževanje	visokošolsko izobraževanje prve, druge, tretje stopnje	
Območje LAS	936	851	856	391	3.034
Slovenija	30.373	28.759	29.963	18.317	107.412

Vir: Zavod RS za zaposlovanje

5.3 Demografske in sociološke značilnosti na območju LAS

5.3.1 Število in gostota prebivalstva na obravnavanem območju

Na območju LAS je po podatkih Statističnega urada RS, na dan, 1.7.2014 živelo 42.824 prebivalcev, kar pomeni 162 prebivalca/km². Gostota je nadpovprečno visoka, kar pripisujemo koncentriranju prebivalcev na območju v preteklosti, zaradi izrazitega razvoja industrije in rudarstva. Poleg tega so zasavska urbana središča – predvsem Trbovlje in Hrastnik – specifično ozke doline, kjer na zelo majhni površini 18,3 km² živi 22.155 prebivalcev (1.211 prebivalcev/km²).

Preglednica 26: Prikaz površine, števila prebivalcev in gostote poselitve po občinah, na dan 1.7.2014

Občina	Površina v km ²	Št. prebivalcev	Gostota naseljenosti (preb/km ²)
Hrastnik	58,6	9.499	162,10
Trbovlje	58,0	16.562	285,55
Zagorje ob Savi	147,1	16.763	113,96
SKUPAJ	263,7	42.824	162,40

Vir: Statistični Urad RS

Na območju LAS je 49 % prebivalstva starega do 40 let, 30 % od 40 do 60 let, 19 % od 60 do 80 let in 3 % nad 80 let. Skoraj polovica prebivalstva je mlajšega od 40 let, kar pomeni relativno vitalno starostno strukturo prebivalstva.

5.3.2 Gibanje števila prebivalstva na območju LAS v zadnjih desetih letih

Število prebivalcev na območju LAS, vztrajno pada. Upadanje števila prebivalstva je posledica več dejavnikov: znižanja števila rojstev, opuščanje rudarjenja in industrijskih dejavnosti ter posledično izseljevanja zaradi pomanjkanja delovnih mest. V delovno intenzivnih panogah je bilo zaposlenih tudi precej tujcev (gradbena dejavnost, rudarstvo, energetika ipd.).

Preglednica 27: Število prebivalcev po občinah, na dan 1.1.2005 in 1.7.2014

Občina	Število prebivalcev 1.1.2005	Število prebivalcev 1.7.2014
Hrastnik	10.183	9.499
Trbovlje	17.657	16.562
Zagorje ob Savi	17.062	16.763
SKUPAJ	44.902	42.824

Vir: Statistični Urad RS

5.3.3 Izobrazbena struktura prebivalstva

Izobrazbena struktura prebivalstva kaže, da ima največ prebivalcev srednješolsko izobrazbo. Skoraj tretjina prebivalstva ima opravljeno osnovno šolo ali manj. Delež prebivalstva z višješolsko izobrazbo je nižji kot je slovensko povprečje (20,5 %). Pomanjkanje kvalitetnih delovnih mest za visoko izobražene kadre vpliva na izobrazbeno strukturo prebivalstva - zaradi preselitev v druge regije.

Preglednica 28: Prebivalstvo, staro 15 let ali več, po izobrazbi, po občinah glede na leto 2014

Izobrazba	Hrastnik	Trbovlje	Zagorje ob Savi	Skupaj	Delež (%)
Osnovnošolska ali manj	2861	4184	4251	11.296	30,2
Srednješolska	4393	7991	7717	20.101	53,8
Višješolska, visokošolska	1154	2454	2356	5.964	15,9
SKUPAJ	8.408	14.629	14.324	37.361	100,0

Vir: Statistični Urad RS

5.3.4 Stanje na področju izobraževanja in kulture na območju LAS

Na območju LAS delujejo trije javni vrtci, v vsaki občini eden in en zasebni vrtec (občina Hrastnik). Število otrok v vrtcih se je med šolskima letoma 2010/11 in 2014/15 zmanjšalo v vseh treh občinah (Hrastnik 12 %, Trbovlje 9,9 % in Zagorje ob Savi 14,1 %).

Celoten teren pokriva 8 osnovnih šol s sedmimi podružničnimi šolami. Srednje šole so tri; v občini Trbovlje dve, v Zagorju ob Savi ena. Dijaki poleg obiskovanja srednjih in poklicnih šol v Zasavju obiskujejo tudi srednje šole v drugih regijah – predvsem v Celju, Litiji in Ljubljani. Študij opravljajo študentje na fakultetah v Ljubljani, Mariboru, Kopru, v Celju in drugod.

V vseh občinah je razvita in razvejana mreža raznovrstnih športnih in kulturnih objektov ter spremljajočih dejavnosti (kulturni centri, knjižnice, glasbene šole, festivali). V regiji deluje več kot 150 društev, ki se ukvarjajo pretežno ali v celoti s kulturno dejavnostjo (pevske zbori, godbe, dramske skupine, plesne skupine, marionetno gledališče ...).

Preglednica 29: Izobraževalne in kulturne ustanove, po občinah, junij 2015

Javni zavod	Hrastnik	Trbovlje	Zagorje ob Savi
Vrtec	1	1	1
Osnovna šola	1	1	1
Srednja šola	/	2	1
Glasbena šola	1	1	1
Kulturno rekreacijski center	1	/	/
Zasavska ljudska univerza	/	1	/
Knjižnica	1	1	1
Mladinski center	1	1	1
Zasavski muzej	/	1	/
Zavod za kulturo	/	1	/
Zavod za šport	/	1	1
Kulturni center	/	/	1
Varstveno delovni center	/	/	1

Vir: AJPES

5.3.5 Opis ranljivih skupin

Na območju LAS je bilo preko aktivnosti za pripravo strategije prepoznati različne ranljive skupine, kot so: mladi, mladi osipniki, osnovnošolsko in srednješolsko izobraženi, invalidi, odrasli med 30. in 50. letom starosti, enostarševske družine, upokojenci, samostojni podjetniki, prekerni delavci, ženske na podeželju, brezposelni, starejši z nizkim dohodkom, priseljenci, žrtve nasilja, mladi uporabniki drog, mladi potencialni uporabniki drog, osebe z zdravstvenimi težavami, otroci in mladi s prehranskimi motnjami idr.

Glavne prepoznane skupine ranljivih skupin, na območju LAS, so:

a) mladi

Med mlade se prišteva mladostnike in mlade odrasle osebe obeh spolov, stare od 15. do dopolnjenega 29. leta (Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju). Mladostniki in mladi odrasli se srečujejo z najrazličnejšimi težavami odraščanja. Zaradi vse večje brezposelnosti, posledično

naraščajo materialne stiske družin, ki jih občutijo tudi mladi in v kombinaciji z ostalimi neugodnimi družbenimi pojavi (odtujenost, socialna izključenost, revščina), naraščajo možnosti, da bodo le ti odrinjeni na rob družbe in tako potencialni uporabniki ali žrtve drog, nasilja, povečane nagnjenosti k samomoru, težavam v duševnem zdravju, motnjam prehranjevanja ipd. Na območju LAS, po podatkih različnih raziskovanj (Mladi in socialna vključenost, Mladi v Občini Trbovlje – danes in jutri, Regionalni razvojni program zasavske regije za obdobje 2014-2020, razvojni programi posameznih občin itd) med mladimi vlada splošna apatija, premajhna vključenost v različne izobraževalne in družabne dogodke in obstaja velika stopnja tveganja za mladostnike z različnimi težavami v odraščanju. Zato je potrebno ustvariti pogoje oz. graditi na opolnomočenju posameznika, da se lahko aktivno vključi v družbo in družbene sisteme, razvija funkcionalne in socialne kompetence, širi socialno mrežo in se vitalen pripravi na vključitev na trg dela.

b) ženske na podeželju in urbanih okoljih

V vseh treh občinah, za družbeno vključenost žensk na podeželju in urbanih območjih, njihovo izobraževanje in povezovanje, skrbijo društva kmečkih žena, kulturna, prosvetna turistična in druga. Kljub temu pa ostaja velik del žensk, ki niso aktivne oz. se premalo vključujejo v različne dejavnosti in imajo premalo vpliva na različne družbene sisteme, ki bi pripomogli k izboljšanju njihovega položaja. Na ranljivosti žensk na podeželju vpliva tudi razgibanost območja LAS, saj so nekatere vasi in kmetije precej oddaljene od mestnih središč in urbanih naselij. Na drugi strani pa so ženske, ki živijo v mestu, imajo nizke dohodke, so brez izobrazbe, brez službe in pogosto socialno izključene. Še vedno (pre)pogosto prevladuje mnenje, da je samo ženska tista, ki mora skrbeti za dom in družino. Tako so ženske na območju LAS pogosto brez svojih finančnih sredstev, prostorsko izolirane, običajno imajo nižjo izobrazbo, nižji dohodek, pogosto imajo nizko stopnjo samozavesti in samoiniciativnosti. Današnji čas, ko smo na poti v družbo znanja, pa zahteva izobraženo in aktivno žensko tako na podeželju kot urbanem okolju.

c) ljudje z nizkimi dohodki

V to skupino spadajo zaposleni, ki prejemajo minimalno plačo, upokojenci z nizkimi pokojninami, prekeri, invalidi, brezposelni, mladoletni otroci, nezmožni za delo, gospodinje, študentje. To so skupine, ki so običajno tudi socialno izključene. Slabši finančni položaj posameznika je eden od osnovnih dejavnikov kakovosti življenja. Ogroženost populacije se opazuje z različnimi kazalniki, in pri osebah z nizkimi dohodki je stopnja tveganja revščine visoka. Po podatkih Statističnega urada RS, naj bi na območju LAS, živel 7000 ljudi pri katerih je tveganje revščine visoko.

d) starejši

Območje LAS spada v regijo z nadpovprečnim indeksom staranja. Zaradi hitrega tempa življenja in vse večjega razkoraka med generacijami pogosto prihaja do odtujenosti, pomanjkanja solidarnosti in sožitja med mladimi in starejšimi. Starejši vse težje sledijo sodobnim tehnologijam, mladi pa zaradi vsakodnevnih obveznosti in slabega ekonomskega položaja oz. socialne izključenosti vse težje prevzemajo skrb za starejše. Zato je potrebno vzpostaviti pogoje, ki bodo omogočili aktivno vključevanje starejših v različne medgeneracijske programe, omogočili večjo socialno vključenost in dvignili kakovost staranja. V skupino starejših se prišteva osebe starejše od 65 let.

e) brezposelni

Brezposelnost na območju LAS je bila v maju 2016 15,6 %. Prepoznani so kot ranljiva skupina, ki jo je potrebno zmanjšati. Zato se bo tekom ukrepov strategije spodbujalo vključevanje brezposelnih, predvsem prvih iskalcev zaposlitve, iskalcev zaposlitve starih med 30 in 39 (katerih je največ) ter tistih, ki imajo dokončano samo osnovnošolsko izobrazbo, v sodelovanje pri različnih organiziranih aktivnostih in izobraževanju. S pridobljenim znanjem in spretnostmi bodo lažje vstopili na trg dela.

f) ljudje z omejitvami, z omejeno delazmožnostjo

Na območju LAS je zaslediti različne osebe, ki se težje socialno vključujejo v družbo: invalidi, osebe z motnjami v duševnem zdravju, ozdravljeni odvisniki dovoljenih in nedovoljenih drog, »hrbtencičarji«,

ledvični bolniki ipd. Ta skupina ljudi je zaradi svojega stanja večkrat izvzeta iz določenih aktivnosti vsakdanjega življenja.

5.4 Izkušnje z izvajanjem pristopa LEADER v obdobju 2007-2013

Izkušnje z izvajanjem pristopa LEADER v preteklem obdobju je povzeto iz izkušnjah in podatkih prejšnjega upravljavca LAS Kmetijsko gozdarskega zavoda Ljubljana ter po podatkih iz Lokalne razvojne strategije za obdobje 2007-2013 (v nadaljevanju: LRS).

5.4.1 Izkušnje s pripravo SLR v obdobju 2007-2013

Začetek priprave LRS za obdobje 2007-2013, sega v leto 2006, ko se je začel pripravljati Razvojni program podeželja in kmetijstva 2007-2013 za območje občin Zagorje ob Savi, Trbovlje, Hrastnik in Radeče (v nadaljevanju: RPP) ter v leto 2007, ko je bil izdelan Regionalni razvojni program za Zasavsko regijo za obdobje 2007-2013 (v nadaljevanju: RRP 2007-2013). LRS je pomenila nadaljevanje oz. nadgradnjo ter hkrati dopolnitev RRP 2007-2013 in usklajeno izvajanje aktivnosti za doseganje ciljev razvoja podeželja. Ob nastajanju omenjenih dokumentov je bilo izvedenih več delavnic in predstavitev z različnimi akterji na podeželju, še posebej so bila vključena društva kmečkih žena in deklet, mladi s podeželja, kmečko prebivalstvo, šole, vrtci, podjetniki in obrtniki. Poleg izvedbe omenjenih delavnic in srečanj so bila opravljena tudi individualna srečanja z nekaterimi društvi, združenjem ekoloških kmetov in s posamezniki. Namen vseh naštetih aktivnosti je bil spodbuditi sodelujoče h konstruktivnemu pristopu pri nastajanju RRP 2007-2013, primerjati dejansko stanje na podeželju z ugotovitvami iz analize stanja, ugotoviti interese, želje ter potrebe prebivalcev podeželja, opredeliti razloge in vzroke za doseganje predlaganih ciljev ter ugotoviti realno osnovo za možen razvoj podeželskega prostora. Sodelujoče na delavnicah se je želelo spodbuditi k izdelavi nabora idejnih predlogov za operacije in preučitvi možnosti za realizacijo določenih projektov na osnovi razpoložljivih finančnih in človeških virov.

Z ustanovitvijo lokalne akcijske skupine Društvo za razvoj podeželja Zasavje (v nadaljevanju: Društvo LAS Zasavje), konec novembra 2007, so se začele razprave o razvoju območja LAS tudi z ostalimi akterji razvoja podeželja – fizičnimi in pravnimi osebami, ki so pristopile k članstvu v LAS. Upravni odbor (kot organ odločanja) Društva LAS Zasavje je, na svoji 1. seji, imenoval upravljavca LAS, ki mu je bila dodeljena naloga pripraviti LRS v obliki, ki je bila zahtevana v Smernicah in priporočilih za izvajanje pristopa LEADER. Dokument LRS je nastajal ob aktivnem razpravljanju na sejah upravnega odbora LAS in ostalih srečanjih.

5.4.2 Opis in možnosti izrabe obstoječih razvojnih struktur na opredeljenem območju

Na območju LAS, delujejo pravne osebe javnega in zasebnega prava:

- Javni zavod Regionalna razvojna agencija Zasavje, Regionalni center za razvoj d.o.o., Regionalni tehnološki center Zasavje d.o.o., lokalne skupnosti, upravne enote in krajevne skupnosti,
- Gospodarska zbornica Slovenije Območna zbornica Zasavje, območne obrtno - podjetniške zbornice, AJ PES izpostava Trbovlje, Zavod RS za zaposlovanje,
- KGZS – Zavod Ljubljana, Zavod za gozdove RS, kmetijski zadruzi (Izlake, Dol pri Hrastniku)
- Center za socialno delo, Varstveno delovni center, mladinski centri,
- Zasavska ljudska univerza, srednje in poklicne ter osnovne šole in vrtci.

Razvoj urbanih naselij, somestja ter podeželja, preko svojih programov dela, uspešno pospešujejo in oblikujejo tudi različna društva kot so: turistična društva, lovske družine, društva kmečkih žena in deklet, konjerejska, čebelarstva, hortikultura, športna, humanitarna, gasilska, planinska društva,

društva invalidov, upokojenecv, različna socialna društva, medgeneracijska, kulturna... Društva imajo zelo pomembno vlogo, saj predstavljajo civilno družbo, ki se na območju LAS srečuje s praktičnimi razvojnimi problemi. Predstavljajo povezavo med realnostjo urbanega in podeželskega življenja ter razvojnimi dokumenti, nastalimi na osnovi nacionalnih, regionalnih in lokalnih politik razvoja podeželja.

Realizacija strategije, uresničevanje ciljev, doseganje njihovih kazalnikov in namena strategije bo potekala v tesnem sodelovanju vseh naštetih institucij. V letnih aktivnostih oz. načrtih dela pogodbenega partnerstva, se bo sodelovanje z institucijami opredelilo kot zavezo, s katero se bo poleg vsebin Uredbe CLLD, sledilo tudi vsebinam in ciljem Evropskega socialnega sklada ter Kohezijskega sklada skladno s OP EKP 2014-2020 ter iskalo skupne priložnosti za lokalni razvoj območja LAS.

5.4.3 Opis uspešno izvedenih projektov

V preteklem programskem obdobju, 2007-2013 je imelo Društvo LAS Zasavje, po odločbi odobrena sredstva v skupni višini 693.871,39 evrov, od tega je uspešno črpalo 648.362,76 evrov (114.541,09 evrov za delovanje LAS in 533.821,67 evrov za projekte). LAS Zasavje je v tem obdobju izvedel 5 javnih pozivov (2009, 2010, 2011, 2012, 2012), na podlagi katerih so bili izdelani letni izvedbeni načrti oz. načrti izvedbe projektov, ki so bili podlaga za črpanje sredstev 37. projektov. Razen enega (odstop nosilca projekta) so bili vsi projekti uspešno izvedeni (uspešnost črpanja po vseh izplačilih projektov, je 96,17 %). Prioritetne naloge LRS so bile Ohranjanje okolja in naravnih virov, Podjetništvo na podeželju, Turizem ter Kakovost življenja na območju LAS.

Na prednostni nalogi Ohranjanja okolja in naravnih virov je bilo v obdobju 2007-2013 izvedenih 5 projektov, ki so v obravnavanem območju prispevali k večjemu razvoju sonaravnega kmetovanja in ohranjanja kmetijske proizvodnje ter prispevali k ohranjanju biotske raznovrstnosti in kulturne krajine. Projekti so si bili med seboj zelo različni, a kljub temu naravnani k trajnosti zasavskega okolja. Preko projektov se je v motivacijske dejavnosti, usposabljanja in svetovanja o pomenu sonaravnega kmetovanja, biotske pestrosti, ohranjanja kmetijstva ter o razvoju in promociji vodenja v naravi, udeležilo preko 800 ljudi. Število aktivnih kmetij in površin v uporabi se je sicer nekoliko zmanjšalo, vendar je to posledica združevanja manjših kmetij in ne samih projektov.

Cilj prednostne naloge Podjetništva na podeželju je bil okrepiti razvoj podjetništva in podjetniške kulture ter ustvariti pogoje za razvoj perspektivnih dejavnosti na podeželju. Izvedenih je bilo 12 projektov. Pri izvedenih projektih je bila pomembna tudi vzpostavitev povezav in sodelovanja med kmetijskim in obrtno-podjetniškim področjem. Preko projektov se je v informiranje in usposabljanje za prepoznavanje alternativnih podjetniških idej in razvoja podjetništva na podeželju, vključilo preko 820 ljudi, pripravilo se je 15 promocijskih dogodkov ter se na novo registriralo 15 podjetniških in obrtniških dejavnosti. Na ekoloških kmetijah se je registriralo 5 % več dopolnilnih dejavnosti. V skupno trženje pod enotno blagovno znamko se je vključilo 20 ponudnikov blaga in storitev, uredila in zaživela je ena tematska pot s sedmimi vključenimi aktivnimi ponudniki.

Področju turizma se je v prvih letih posvetilo nekaj več pozornosti, kasneje pa se je izvajanje projektov s področja turizma prepustilo regionalnemu razvojnemu centru, ki je razvoj Zasavja usmeril v turizem. Tako se je na tej nalogi, v celotnem obdobju 2007-2013, izvedlo le 5 projektov. V projektih je šlo predvsem za animacijo in usposabljanje turističnih ponudnikov, za nadgradnjo obstoječih in vzpostavitev novih turističnih tematskih poti ter za razvoj novih turističnih produktov. V želji doseči cilj povečanje turistične prepoznavnosti podeželja, so projekti sledili tudi promociji turistične ponudbe in območja LAS na prireditvah in sejmih. V projekte je bilo vključenih 85 ljudi, ki so sodelovali pri motivacijskih dejavnostih, usposabljanju in svetovanju. Pri razvoju novih turističnih produktov se je v različne dejavnosti usposabljanja in svetovanja, vključilo skoraj 200 ljudi ter razvilo 6 novih produktov.

Kar 42 % vseh projektov (15) je bilo izvedenih na prednostni nalogi Kakovost življenja na območju LAS. Več kot 70 % teh projektov je z izvajanjem želelo ohraniti tradicijo in izročilo na podeželju. Glavni ukrep je stremel k ohranitvi in nadgradnji družabnih prireditev in dogodkov na podeželju, povezanih z kulturnim izročilom in tradicijo. Preko projektov se je podpiralo tudi društvena delovanja in delovanja različnih skupin prebivalstva. Pripravilo se je 19 različnih aktivnosti oziroma dogodkov, kjer je sodelovalo večje število društev in ostalih institucij, ki delujejo na območju LAS. Na prednostni nalogi se je pripravilo 45 prireditev in dogodkov povezanih z ohranjanjem kulturnega izročila in tradicije, uredilo se je 9 zbirke kulturne, naravne in etnološke dediščine ter izdalo 3 publikacije.

Preglednica 30: Seznam vseh odobrenih projektov, nosilci projektov, celotna vrednost projekta in izplačilo sredstev LEADER (v eur)

Naslov projekta	Nosilec projekta	Celotna vrednost projekta (v eur)	Izplačilo sredstva LEADER (v eur)
Buče skozi letne čase	Damjana Napret Čeperlin, Dol pri Hrastniku	3.942,90	3.207,83
Vključimo posameznike in ostale subjekte v aktiven razvoj podeželja – začnimo z najmlajšimi in ženskami	KGZS – Zavod LJ, Ljubljana	23.097,86	14.527,31
Pridelujmo hrano na zdrav način tudi v Zasavju	Združenje ekoloških kmetov »Zdravo življenje«, sekcija Zasavje, Lukovica	29.462,00	15.767,69
Kostanj – ga dovolj poznamo	Alfa – mikra d.o.o., Hrastnik	6.190,00	5.449,80
Kaj ustvarjamo	Alfa – mikra d.o.o., Hrastnik	7.570,00	5.444,00
Motiviranje in usposabljanje za iskanje turističnih priložnosti v okolju na območju LAS Društvo za razvoj podeželja Zasavje	GZS Območna zbornica Zasavje, Zagorje ob Savi	33.037,54	13.608,58
Povečanje uporabe e-informacij s ciljem spodbujanja podjetništva na podeželju	RCR d.o.o., Zagorje ob Savi	21.098,66	9.588,36
Kulturno turističen center Mlinše	Kulturno društvo Mlinše	10.410,00	8.051,93
Pozdrav s podeželja	Društvo kmetič, žena in deklet na podeželju Izlake – Mlinše – Kolovrat	7.830,00	3.940,53
Obleka naredi človeka	Društvo kmetič, žena in deklet na podeželju Izlake – Mlinše – Kolovrat	15.702,00	11.635,61
Obrt in podjetništvo – informacijsko motivacijske delavnice	Območna obrtno podjetniška zbornica Zagorje ob Savi	13.200,00	7.200,00
Vrata do nature	RCR d.o.o., Zagorje ob Savi	30.800,00	13.994,56
Zeliščno zelenjavni in sadni vrtovi Zasavja – naša dediščina in priložnost	KGZS – Zavod LJ, Ljubljana	9.801,80	5.664,58
Podjetniški krožek	Območna obrtno – podjetniška zbornica Hrastnik	54.400,00	26.123,43
Uvodno podjetniško usposabljanje	Območna obrtno – podjetniška zbornica Trbovlje	32.438,40	15.849,71
Mlini v vaši okolici	Kulturno društvo Mlinše	11.674,00	10.309,50
Rudarska dediščina – priložnost za razvoj turizma na območju LAS	GZS Območna zbornica Zasavje, Zagorje ob Savi	38.708,00	21.258,00
Naravoslovna gozdna učna pot Dobovec	Turistično razvojno društvo Kum Dobovec	8.600,00	3.291,67
Ureditev jahalnega poligona in postavitve plastične ograje okoli jahalne mreže	Konjeniški klub Vajkard Valvasor Zagorska dolina, Kisovec	10.922,00	4.580,00
Zbirka kmečkega orodja	ABC TGT d.o.o., Dol pri Hrastniku	32.000,00	14.000,00

S podeželja v naše domove	ETV mediji in turizem d.o.o., Kisovec	12.615,00	10.639,88
Ustvarimo pogoje za razvoj perspektivnih dejavnosti na zasavskem podeželju	Društvo LAS Zasavje	59.888,40	43.614,55
Izdelki iz šibja- podeželska tradicija in priložnost za obrt-košare	Turistično društvo Hrastnik	5.912,00	4.586,26
Zdravilne rastline – iz tradicije v poslovno priložnost	Birgit d.o.o., Dol pri Hrastniku	13.783,25	10.812,64
Na vasi nekoč	Društvo kmetič, žena in deklet na podeželju Izlake – Mlinše – Kolovrat,	15.505,50	11.815,73
Mreža zasavskih ekoloških kmetij	Združenje ekoloških kmetov »Zdravo življenje«, sekcija Zasavje, Lukovica	23.253,32	18.801,52
Trženje zasavskega podeželja	RCR d.o.o., Zagorje ob Savi	66.252,00	47.399,69
Sušilnica sadja kot etnološki spomenik	Krajevna skupnost Tirna	21.140,00	15.337,40
Ureditev pogojev za postavitve etnografskih zbirk, pripomočkov in orodja domačije Medved iz 19. In 20. stoletja	Domačija Medved Zavod za ohranjanje dediščine, kulture, vzgoje in izobraževanja, Podkum	27.650,00	19.258,04
Zasavski gasilski muzej Kandrše	Prostovoljno gasilsko društvo Kandrše	38.299,87	27.383,93
Ohranjanje rudarske tradicije – Perkmandeljčev pohod skozi rudnik	M & P d.o.o., Trbovlje	39.674,38	16.113,64
Vse drugačne – vse krasne (na kmete v Zasavje)	RCR d.o.o., Zagorje ob Savi	136.877,24	60.778,13
Fosili v Zasavju	Kamnoseštvo Šergan d.o.o., Hrastnik	4.337,95	3.123,72
Ekološko zatiranje plevla - ECOBRENA	Mobilis d.o.o., Turje	17.700,00	12.716,00
Botanična učna pot Urtica	Zeliščni vrt Cvetka, Hrastnik	3.325,00	2.637,08
Ovce in njihove zgodbe	Občinska zveza prijateljev mladine Hrastnik	21.434,00	15.310,37
Razvoj športno rekreativnih dejavnosti v Zagorski dolini	Konjeniški klub Vajkard Valvasor Zagorska dolina, Kisovec	31.321,24	0,00 (odstop)
SKUPAJ		939.854,31	533.821,67

6. Analiza razvojnih potreb in možnosti območja LAS, vključno z analizo prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti

6.1 Razvojne potrebe in možnosti območja LAS

Območje LAS, na osnovi opredelitve območja in prebivalstva, opisanega v prejšnjem poglavju (poglavje 5), stremi k glavnim razvojnim potrebam in možnostim, opisanih v spodnji preglednici.

Preglednica 31: Poudarki iz analize stanja in razvojne potrebe ter možnosti območja LAS

POUDARKI IZ ANALIZE STANJA	RAZVOJNE POTREBE/MOŽNOSTI
Upadanje števila prebivalstva in neugodna demografska napoved, spreminjanje strukture prebivalstva (staranje), neugodna izobrazbena struktura in upadanje življenjskega standarda.	Vzpostaviti pogoje za uspešno sobivanje različnih generacijskih skupin, predvsem mladine in starostnikov, ter ustvariti primeren odnos do 'drugačnih' ljudi, v in izven območja LAS.
Premalo različnih oblik ozaveščanja, izobraževanja in usposabljanja o problemih s katerimi se srečujejo posamezne skupine ljudi glede na porast težav na celotnem območju. Na območju je zaznati vedno večje	Spodbujati ozaveščanje, izobraževanje in usposabljanje o problemih posameznih skupin ljudi ter spodbujati večjo vključenost omenjenih ljudi v socialno življenje. Uvajati nove programe in sodobne rešitve

število oseb po posameznih ranljivih skupinah.	glede na trend težav in način reševanja teh težav.
Nizka stopnja medgeneracijskega sodelovanja in storitev za starejše, vse zasavske občine imajo status »invalidom prijazna občina«, imajo domove za starejše, delujejo društva za invalide in starejše.	Spodbujati vključevanje različnih generacij v storitve in razširitev programov namenjenih različnim generacijam, v posebnih javnih domovih, društvih ali tudi na domovih posameznikov.
Visoka brezposelnost, posledično narašča delež neaktivnih prebivalcev, socialne stiske, izključenost in revščina, upadajo nekatere dejavnosti ker ni dovolj kupne moči, nekatera območja nimajo dobro razvitih vseh osnovnih storitev (IKT, vodovod, trgovine, slabša prometna povezanost).	Spodbujati povezovanje med razvojnimi partnerji ter kreativnimi posamezniki. Spodbujati podjetniške aktivnosti tako na podeželju, med kmeti in drugimi prebivalci, kot v urbanih središčih. Izboljšati socialni kapital, izboljšati pogoje za delo prebivalcev, še posebej ranljivih ciljnih skupin ter izboljšati kakovost bivanja.
Slaba prepoznavnost območja.	Pristopiti h krepitvi pozitivne podobe in identitete Zasavja v Sloveniji, promovirati in tržiti tudi velike uspehe in dosežke prebivalstva, podjetij, društev ipd. Iskati in izpostavljati predvsem pozitivne elemente tega območja ter jih povezovati v razvojne priložnosti.
Veliko število evidentiranih nosilcev razvoja s projektnimi idejami ter premajhnimi finančnimi viri za njihovo realizacijo.	Povečati znanje in praktične izkušnje za delovanje in sodelovanje javno-zasebnih partnerstev, ohraniti aktivno delo vodilnega partnerja LAS glede samega vodenja ter povečati delo na animaciji nosilcev ter njihovem sodelovanju in povezovanju.
Prepoznana so območja Natura 2000 (30 %) in druga območja posebnih krajinskih vrednot (zavarovana območja, naravne vrednote, ekološko pomembna območja) ter porast ekološkega kmetovanja na površinah, ki se večinoma nahajajo v strmih pobočjih (območja z omejenimi dejavniki).	Območja Natura 2000 intenzivneje vključiti v turistično ponudbo območja LAS. Prepoznati naravne danosti in kulturne vrednote kot premalo izkoriščen potencial, poiskati nove, do narave prijazne oblike dela in zaslužka (ne da bi okrnile naravo), jih promovirati, tržiti na ekonomsko stabilen in opravičljiv način.
Velika gozdnatost – 65 %.	Izkoristiti bogastvo lesa za nove podjetniške priložnosti in delovna mesta (biomasa, pridelava, predelava in obdelava lesa, razvoj storitvenih dejavnosti na področju lesarstva, nove socialne funkcije gozdov za turizem, šport in rekreacijo ter izobraževanje). Povezati lastnike gozdov in druga partnerstva z namenom smotnejše uporabe gozda, razviti inovativne produkte iz lesa z višjo dodano vrednostjo, izrabiti les in lesne izdelke za trženje z možnostjo razvoja pod skupno blagovno znamko (tehnična raba lesa).
Onesnaženost zraka – velika vsebnost PM ₁₀ delcev.	Spodbujati aktivnosti za izboljšanje stanja zraka (pospešiti izvajanje odloka o načrtu za kakovost zraka na območju Zasavja – ukrepi učinkovite rabe energije, obnovljivi viri energije), spodbujati uporabo javnega prometa in s tem povečati njegovo uporabo, spodbujati uporabo koles oz. pešačenje, posodobiti stara kurišča, uporabiti druge vire energije in zmanjšati porabo energije ter s tem izboljšati tudi okolje samo.
Na območju deluje regijski center za ravnanje z odpadki CEROZ.	Spodbujati prebivalstvo, podjetja, društva, javne zavode, k zmanjševanju količin odpadkov in njihovi ponovni uporabi in uporabi razgradljivih materialov.
Pomanjkanje delovnih mest, nizka stopnja podjetniške kulture, upadanje delovnih mest v delovno intenzivnih panogah, visoka stopnja brezposelnosti, slaba izobrazbena struktura prebivalstva, odliv visoko izobraženega kadra, izumiranje obrtnih in mojstrskih poklicev.	Razviti storitve za ustvarjanje novih delovnih mest, krepiti podjetniško miselnost, spodbujati inovativnost, kreativnost v podjetništvu, uvesti kulturne in kreativne industrije, povečati sodelovanje med 'kreativci' in podjetniki, zaustaviti odliv visoko izobraženega kadra.
Neizkoriščeno premoženje države (zemljišča, prazni objekti) ter lastnine v rokah fizičnih oseb in gospodarskih družb.	Urediti status nepremičnin (prenos premoženja na lokalno skupnost in omogočiti brezplačen najem prostorov oz. najem za simboličen znesek,

	podjetnikom, društvom, socialnim podjetjem, start-up podjetjem ipd.), uvesti nove vsebine kot je proizvodnja ali uvedba storitev za različne dejavnosti glede na možnosti v okolju, uvajati tudi turistične vsebine (igrifikacija, prenočišča).
Veliko število mikro družb, velika podjetja propadajo ali zmanjšujejo delovna mesta, usposobljena industrijska delovna sila, prisotno specifično znanje uporabno v industriji.	Ohraniti in izboljšati konkurenčnost položaja obstoječih delovnih mest ter aktivirati lasten potencial v ljudeh (podpora podjetnim, kreativnim, pogumnim idejam) in okolju (narava, zelene energije, kmetijstvo, turizem, podeželje, podporne institucije ...).
Strme obdelovalne površine kmetij, razdrobljenost in majhnost kmetij, omejeni dejavniki za kmetovanje, tradicionalno kmetovanje, nevarnost zaraščanja kmetijskih površin.	Ohraniti tradicionalno kmetovanje, spodbujati sonaravne oblike kmetovanja in dodaten zaslužek na kmetijah, spodbujati oživitev pridelave na njivah in vrtovih (v urbanem in neurbanem okolju), spodbujati razvoj čebelarstva.
Nizka prodaja kmetijskih pridelkov in izdelkov s kmetij, nizka samooskrba s hrano, ekološke kmetije so usmerjene predvsem v samooskrbo, kljub temu da njihovo število počasi narašča, posamezne zadruga odkupujejo le določene pridelke/izdelke kmetij. Javni zavodi odkupujejo tudi kmetijske pridelke lokalnega okolja. Na območju delujejo tudi javne tržnice.	Okrepiti kmetijske zadruga/podjetja, neposredno prodajo na domu in na lokalnih trgih, okrepiti sodelovanje med kmeti, spodbujati nove storitve na področju lokalne samooskrbe s hrano, spodbujati pridelavo na lokalnem nivoju (kmetije, vrtovi), posodobiti tržnice, urediti površine za vrtičkarstvo (za prebivalce v urbanih naseljih), okrepiti kratke oskrbne verige za otroke, starostnike in bolne (povezava lokalnih kmetov z vrtci, šolami, domovi za ostarele, bolnišnico ...).
Živinoreja kot glavna panoga na kmetijah (predvsem govedo in drobnica, reja perutnine in prašičereje je drastično upadla), rastlinska proizvodnja je usmerjena pretežno v travinje, njivske površine se zmanjšujejo. Na območju je malo kmetij, ki se ukvarjajo s intenzivno pridelavo sadja, vrtnin. Prisotna je proizvodnja in predelava mleka, vendar le-ta upada, enako velja za proizvodnjo mesa.	Urediti klanje za manjše turnuse, lokalno klavnico, spodbujati kmečke reje perutnine, prašičereje, drobnice ... Spodbujati proizvodnjo, odkup in predelavo mleka in mesa (drobnica, govedoreja), spodbujati razvoj novih dopolnilnih dejavnosti na kmetijah, ekološko kmetovanje, uvedbo novih ali starih vrst rastlinske pridelave, ki ni značilna za to okolje (npr. pridelava industrijske konoplje, pridelava starih žit, pridelava različnih vrst sadja in zelenjave, zelišč, zdravilnih rastlin ...).
Na območju so razvite različne dopolnilne dejavnosti, njihov število in registracije nihajo tudi zaradi sprememb zakonodaje.	Spodbujati ohranjanje dopolnilnih dejavnosti ter registracijo novih.
Prisotna je bogata kulturna produkcija, kulturna, industrijska in naravna dediščina, ki pa ni dovolj izkoriščena.	Ohranjati, ovrednotiti in interpretirati kulturno produkcijo, kulturno in naravno dediščino za nove podjetniške, kmetijske, kulturne, športne in turistične priložnosti ter okrepiti skupno identiteto.
Območje ima oblikovano blagovno znamko »V 3 krasne«, obstajajo turistični produkti različnih kakovosti, obstajajo nastanitvene kapacitete, vendar jih je premalo oz. je zelo malo kakovostnih. Zaznana je slaba povezanost in koordinacija ter organizacija turistične ponudbe. Malo je površin primernih za postajališča za avtodome, premalo so izkoriščene krajinske danosti za taborjenje in druge aktivnosti, slabo je zavedanje kako pomemben je skupni nastop in promocija, premajhno je število turističnih/izletniških kmetij.	Povečati kakovost storitev na področju turizma, vključiti čim več ponudnikov v blagovno znamko 'V 3 krasne' ter krepiti njeno moč, vzpostaviti, koordinirati ter spodbujati sodelovanje med njimi, povečati zasebne in javne prenočitvene zmogljivosti, urediti postajališča za avtodome, spodbujati različne aktivnosti v naravi (taborjenje, rekreacija, tekmovanje, izobraževanja...).

6.2 SWOT analiza razvojnih možnosti območja

Na osnovi razvojnih programov Občine Hrastnik (Razvojni program Občine Hrastnik 2020+, maj 2014), Občine Trbovlje (Strategija razvoja Občine Trbovlje, november 2013) in Regionalnega razvojnega programa zasavske regije za obdobje 2014-2020 (oktober 2015), spletnih anket o razvoju območja LAS (september 2014), oddanih prijav projektnih predlogov (september 2015), razgovorov v sklopu delavnic (oktober 2015) ter analize območja, je bila izdelana SWOT analiza, ki izhaja iz splošnega okolja, življenja občanov ter gospodarske situacije. Le te so podane v naslednjih preglednicah.

Preglednica 32: SWOT analiza za splošno področje

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - ugodna lega območja skoraj v osrčju Slovenije - dodatni začasni ukrepi razvojne podpore vlade za problemsko območje 	<ul style="list-style-type: none"> - geografska zaprtost in ozkost območja - prepoznavnost območja po industriji - odliv visoko izobraženega kadra - negativni demografski trendi (izseljevanje, staranje, upadanje rojstev, neugodna izobrazbena struktura prebivalstva)
PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - povezovanje in razvoj na osnovi lokalnih potencialov in virov - povezovanje z drugimi območji in skupen razvoj iniciativ na področju turizma, kulture, razvoja podeželja in podjetništva ter razvoja na področju ranljivih skupin - kvalitetnejše življenje posameznih ranljivih skupin - ugodno podporno okolje (sredstva skladov EU, dodatni začasni ukrepi vlade) - novomedijske vsebine - inovativno prestrukturiranje regije 	<ul style="list-style-type: none"> - neizkoriščena denarna sredstva na področju dodatnih začasnih ukrepov razvojne podpore, ki jih je vlada namenila za Zasavje ali zmanjševanje državnih proračunskih sredstev za te ukrepe - negativna prepoznavnost regije

Preglednica 33: SWOT analiza za področje okolja, naravnih virov in infrastrukturne opremljenosti območja

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - krajinska in biotska pestrost ter številne naravne vrednote, razgibanost terena - precejšen delež območij Natura 2000 - prisotni krajinski parki - visoka gozdnatost območja (ohranjanje naravne rodovitnosti tal, prijaznejši vodni režim v krajini, absorpcija industrijskih emisij) - ohranjenost vodnih virov, dokaj urejen sistem za čiščenje odpadnih voda (čistilne naprave v urbanem okolju) - dobra komunalna in okoljska opremljenost - razvita energetska infrastruktura, ogrodje plinovodnega omrežja in omrežje daljinskega ogrevanja - razvita telekomunikacijska infrastruktura, cestna in železniška povezanost z vsemi deli Slovenije, relativna bližina avtoceste - kakovostna športna in kulturna infrastruktura, mreža izobraževalnih institucij (vrtci, OŠ, SS,ZLU, knjižnice, društva) 	<ul style="list-style-type: none"> - degradirana območja zaradi rudarjenja, industrije in energetske dejavnosti - neenakomerna dostopnost med urbanim in podeželskim območjem - na podeželskem območju ponekod še vedno ni urejena oskrba z vodo oz. pomanjkanje vode v sušnih obdobjih, ni urejenih malih čistilnih naprav - neizkoriščena prostorska infrastruktura in objekti - pomanjkljiv sistem javnega prevoza - energetska potratni in današnjim standardom neustrezni javni in zasebni objekti in prostori - oddaljenost od avtocestnega križa, slabe cestne povezave proti vzhodu države ter posledično obremenjenost cestne infrastrukture in okolja s tranzitnim prometom in dnevnimi migracijami, posledično tudi velika obremenjenost okolja s PM₁₀ delci - neurejene povezave za ne-motorizirane

- dostopnost do zdravstvenih, socialnih storitev (bolnišnica, zdravstveni domovi, ambulante, domovi za starejše)	oblike mobilnosti (neobstoječa medobčinska, regionalna kolesarska infrastruktura)
PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - (nadaljnje) uvajanje okolju prijaznih tehnologij in dejavnosti - osveščanje prebivalstva o varovanju in ohranjanju narave - nadaljnji razvoj gozdarstva in ohranjanje kakovosti gozdov - vključevanje naravnih danosti v razvoj trajnostno naravnega turizma - izboljšanje oskrbe z vodo, - izraba praznih prostorov, aktiviranje degradiranih površin za nova vlaganja različnih dejavnosti in nove vsebine (kreativne industrije, mladinsko podjetništvo, start up podjetja, spin-off podjetja, co-working) in razvoj turističnih atrakcij - izkoriščanje obnovljivih virov energije (lesna biomasa, voda, sonce ...) - spodbujanje ponovne uporabe razgradljivih materialov, odpadkov - izkoriščanje vodnih virov (reka Sava -_HE) 	<ul style="list-style-type: none"> - ogroženost obstoja biodiverzitete na območjih Natura 2000, zaradi opuščanja kmetovanja, individualizem - ni upravljanja na vseh vodovarstvenih ali naravnih varovanih območjih

Preglednica 34: SWOT analiza za področje gospodarstva

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - relativno dobro razvita predelovalna dejavnost - zagotovljene obrtne in industrijske cone z relativno urejeno infrastrukturo - specifična tehnološka in industrijska znanja (kovinska, elektroindustrija, gradbeništvo, lesna industrija, steklarstvo, IT...) - vzpostavljeni elementi za podporo podjetništva (podjetniški inkubator, gospodarska zbornica, obrtno podjetniške zbornice, AJPES) - industrijska tradicija in prilagodljivost ljudi na industrijski način življenja - vzpostavljene javne gospodarske službe 	<ul style="list-style-type: none"> - velika stopnja brezposelnosti, pomanjkanje delovnih mest in neskladje med ponudbo in povpraševanjem po kadrih - povprečna bruto plača na zaposlenega zaostaja za republiškim povprečjem - pomanjkanje prostorskih zmožnosti za razvoj, predvsem za širitev večjih podjetij - slabo razvita podjetniška kultura, premalo razvita obrt in izkoriščeni njeni potenciali - izumiranje nekaterih obrtnih poklicev ter mojstrskih obrti - propad velikih podjetij (po prihodkih od prodaje, po številu zaposlenih) - premajhna konkurenčnost lokalnih podjetij in premalo znanja s področja t.i. novih tehnologij 'beg možganov' - slab sistem prenosa znanja in izkušenj med generacijami
PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - promocija in spodbujanje podjetnosti in samoiniciativnosti, inovativnosti ter podjetniške kulture, zlasti pri mladih - spodbujanje zaposlovanja in ustvarjanja dohodka v perspektivnih dejavnostih (elektronika, orodjarstvo,...) - inovacije, razvoj novih produktov/storitev, dejavnosti z višjo dodano vrednostjo, z večjo konkurenčnostjo, sodelovanje med gospodarstvom in izobraževalnimi, razvojnimi organizacijami, tehnološkim centrom, 	<ul style="list-style-type: none"> - birokratske ovire na področju razvoja gospodarstva - nepripravljenost podjetij za sodelovanje s podpornim okoljem - še dodatne izgube in pomanjkanja delovnih mest - ugodnejši delovni pogoji izven območja LAS, - nepripravljenost prebivalcev na prevzem podjetniških tveganj - pomanjkanje sredstev za investicije (infrastruktura)

<ul style="list-style-type: none"> - 'kreativci', nevladnimi organizacijami - razvoj socialnega in kreativnega podjetništva - večje sodelovanje in povezovanje podpornega okolja s podjetji - možnost koriščenja finančnih sredstev (EU skladi, država, lokalne skupnosti ipd.) - razvoj zelenih delovnih mest (les, vrtnarstvo, ekološko kmetovanje ipd.) 	<ul style="list-style-type: none"> - pomanjkanje prostorskih zmožnosti za razvoj, predvsem za širitev večjih podjetij
---	--

Preglednica 35: SWOT analiza za področje podeželja, kmetijstva in gozdarstva

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - rast števila kmetij vključenih v ekološko pridelavo - naraščanje zanimanja za opravljanje dopolnilnih dejavnosti na kmetijah, - ohranjenost podeželja in gozda, velika gozdnatost - rast števila kmetij z manjšo tržno vrtnarsko pridelavo, zelišči, vzgojo sadik vrtnin - delovanje kmetijskih zadrug, tržnic, organiziranje občasnih sejmov, prireditiv - podporno okolje za kmetijstvo in gozdarstvo - naraščanje zanimanja za vrtičkarstvo v urbanem in podeželskem območju 	<ul style="list-style-type: none"> - površine v zahtevnih proizvodnih razmerah (OMD in strm gozd) - majhnost in razdrobljenost posestne strukture - neugodna starostna in izobrazbena struktura gospodarjev kmetij - pomanjkanje podjetniških znanj in podjetniškega duha na kmetijah - premalo razvite dopolnilne dejavnosti, predvsem je premalo razvita turistična ponudba na kmetijah in predelava kmetijskih pridelkov - slabo sodelovanje med podjetji, nevladnimi organizacijami, 'kreativci', institucijami znanja in kmeti (npr. za trženje podeželskih produktov) - omejen in šibek lokalni trg - nizka stopnja samooskrbe in lokalne oskrbe
PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - spodbujanje nadaljnjega razvoja ekološkega kmetovanja in dopolnilnih dejavnosti - razvoj skupnih predelovalnih enot in servisov - vzpostavitev organizacije za oskrbovanje kupcev z ekološko pridelano hrano in hrano lokalnega značaja (sodelovanje šol in vrtcev ter drugih obratov z javno prehrano, vzpostavitev lokalnih prodajnih mest, kratke verige) - razvoj turistične ponudbe na kmetijah - diverzifikacija v nekmetske dejavnosti na kmetijah - možnost koriščenja lesne biomase, virov vode - sonaravno gospodarjenje z gozdovi v smeri izboljševanja njihove kakovosti - pospeševanje in promocija samooskrbe 	<ul style="list-style-type: none"> - opuščanje kmetovanja in zaraščanje kmetijskih zemljišč - slabšanje starostne in izobrazbene strukture gospodarjev na kmetiji - tradicionalna miselnost gospodarjev kmetij, da je mogoče primerljiv dohodek doseči le izven kmetijskih in s kmetijstvom povezanih dejavnosti - nepripravljenost na spremembe

Preglednica 36: SWOT analiza za področje turizma, naravne in kulturne dediščine

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - bogata kulturna, zgodovinska in naravna dediščina na podeželju povezana tudi s tradicijo rudarjenja - razvita športno rekreativna dejavnost - veliko število aktivnih društev in visoka stopnja lokalnih pobud za razvoj turizma - oblikovana celostna blagovna znamka 'V 3 krasne' 	<ul style="list-style-type: none"> - slabo izkoriščeni potenciali za razvoj turizma, kulturne in naravne dediščine - pomanjkljiva in izven regije slabše prepoznavna ponudba, območje ni prepoznano kot en produkt za celotno območje - slabo razvita turistična infrastruktura (pomanjkanje kvalitetnih prenočitvenih)

<ul style="list-style-type: none"> - Natura 2000, krajinski parki Kum, Mrzlica, Kopitnik, Čemšeniška planina - oblikovana turistična ponudba in produkti 	<ul style="list-style-type: none"> kapacitet, neurejene površine za avtodome, taborjenje) - delno urejena ali neurejena infrastruktura, povezana z adrenalinskimi športi - premalo izkoriščen potencial za razvoj turizma, kulturne in naravne dediščine - propadajoči objekti - malo inovativnih in kreativnih vsebin -
PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - razvoj pohodniškega, doživljajskega (igrifikacija) in rekreativnega turizma - razvoj specializirane ponudbe ob Savi – brodarstvo in drugi športi - razvoj učnih poti in programov vodenja v naravi (gozd, območja Natura 2000, naravni spomeniki itd.) - povezovanje tradicije podeželja s tradicijo rudarjenja in industrije - razvoj turizma tudi na področju steklarstva, rudarstva, etnološke in industrijske dediščine - izkoriščanje naravne, kulturne in zgodovinske dediščine - razvoj podeželja, uvajanje dopolnilnih dejavnosti - razvoj tematskih poti - razvoj socialnih storitev, športa in rekreacije - razvoj kolesarskega omrežja - povezovanje turističnih ponudnikov, ožvitev obstoječih ter oblikovanje novih inovativnih turističnih produktov 	<ul style="list-style-type: none"> - pomanjkanje finančnih virov in spodbud za razvoj turizma - izguba tradicionalnih znanj in veščin - premalo pozornosti na trajnost operacij pri ohranjanju zasavske dediščine

Preglednica 37: SWOT analiza za področje kvalitete bivanja

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - vključenost prebivalcev v različne društvene dejavnosti in pripravljenost na povezovanje, prostovoljstvo in skrb za šibkejšo, ranljivo skupino, na podeželju in urbanih naseljih - dobra pokritost različnih področij izobraževanja (vrtci, osnovne šole, srednje šole, ...) - bližina narave, stik mesta in podeželja - domovi za starejše v vseh treh občinah - cenovno in hitro dostopna stanovanja - regijska bolnišnica, urgentni center, zdravstveni domovi, ambulate v urbanih naseljih - raznoliko družabno življenje 	<ul style="list-style-type: none"> - slaba odzivnost na lokalne dogodke, prireditve - apatija med mladimi, premajhna vključenost - slabo medgeneracijsko povezovanje - slaba pripadnost lokalni skupnosti - premajhna vključenost mladih in žensk, tako urbanih naseljih, mestih, kot na podeželju - odliv prebivalstva iz regije - staranje prebivalstva - pomanjkanje kvalitetnih, visoko zahtevnih in ustrezno plačanih delovnih mest - dnevne migracije
PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - medgeneracijsko povezovanje - širjenje kulture sodelovanja in povezovanja na vseh ravneh, večja vključenost ljudi v življenje skupnosti - ustvarjanje novih kvalitetnih delovnih mest - vključevanje mladih in večanje interesa mladih do kraja, regije - socialno vključevanje ranljivih skupin v 	<ul style="list-style-type: none"> - višja stopnja obolevnosti zaradi onesnaženja, obremenjenosti okolja - slabšanje socialnega položaja prebivalcev (manjša kupna moč, poglobljanje socialnih stisk) - omejena sredstva za razvojne projekte na državni ravni za večje investicijske državne projekte

skupnost (programi za prebivalce na podeželju) - razvoj modelov sodelovanja javnega, zasebnega in civilnega sektorja - kvalitetno preživljanje prostega časa	
--	--

7. Podroben opis tematskih področij ukrepanja

Pri pripravi strategije je lokalno partnerstvo izhajalo iz štirih tematskih področij ukrepanja, kot jih predvideva Uredba CLLD. Vsa štiri področja so bila prepoznana kot pomembna, na osnovi analize stanja, opravljene SWOT analize ter na podlagi prepoznanih potreb, pridobljenih preko ankete, delavnic in osebnih razgovorov z različnimi posamezniki ter prejetih pisnih projektnih idej na podlagi javnega poziva. Glede na prepoznane potrebe in razvojne možnosti lokalnega partnerstva, so bile vse te potrebe razporejene v prednostne naloge/ukrepe po posameznih tematskih področjih. Partnerstvo LAS je pri pripravi strategije upoštevalo tudi vse evropske, nacionalne, regionalne in lokalne strateške dokumente, ki so pomembni za razvoj regije do leta 2020.

7.1 Ustvarjanje delovnih mest

Na podlagi analize stanja je, na območju LAS, ugotovljena glavna problematika, to je visoka brezposelnost (povprečna stopnja brezposelnosti v 2014 je 18 %) in pomanjkanje delovnih mest. Zasavska regija je med regijami z najvišjo stopnjo brezposelnosti v RS in veliko gostoto naseljenosti prebivalstva (nad republiškim povprečjem). Zaradi visoke brezposelnosti narašča delež neaktivnih prebivalcev, kar posledično povzroča socialne stiske, izključenost ljudi in revščino. Brezposelnost je problematična predvsem pri mladih, saj je četrtnina mladih med 30 in 39 letom starosti brezposelnih. Razlog za pomanjkanje delovnih mest je propad nekaterih večjih podjetij v regiji (SVEA Zagorje, Sijaj Hrastnik, Lafarge Trbovlje ...) oz. zmanjševanje števila delovnih mest v nekaterih podjetjih (RTH d.o.o., Termoelektrarna Trbovlje, GD Hrastnik d.o.o ...). Ustvarjanje delovnih mest je tudi eden izmed ključnih ciljev strategije Evropa 2020, ki predvideva doseganje 75 % zaposlenosti aktivnega prebivalstva, starega od 20 do 64 let. Na območju je premalo kvalitetnih delovnih mest, dohodki so nizki, zato je opazen odliv visoko izobraženega kadra, prav tako ni zadostnega zanimanja za določena delovna mesta (opazno tudi v izobraževalnih programih). Opazna je tudi nizka stopnja podjetniške kulture. Na splošno je sicer zaznati obilo projektnih idej, ki pa jih nosilci zaradi premajhnih finančnih virov ne zmorejo realizirati. Na območju delujejo VEM točke v vseh treh občinah (obrtne zbornice, AJPES, RRA), kjer lahko podjetniki pridobijo različne informacije, registrirajo ali nadgradijo svoje dejavnosti, ipd. Podporno okolje je potrebno krepiti, ustvariti še večje sodelovanje in povezovanje.

Kmetije večinoma kmetujejo tradicionalno, saj so obdelovalne površine strme in je obdelava otežena. Prav zaradi tega površinam grozi opuščanje kmetovanja in zaraščanje. Prav tako je slaba starostna in izobrazbena struktura gospodarjev na kmetijah, kjer še vedno prevladuje 'tradicionalna' miselnost, da je mogoče primerljiv dohodek doseči le izven kmetijskih in s kmetijstvom povezanih dejavnosti. Starejši kmetje niso pripravljeni na spremembe in niso pripravljeni na uvajanje novih inovativnih pristopov in izdelkov. Vse kmetije sodijo v območje z omejenimi dejavniki za kmetovanje. Na območju LAS obstajata kmetijski zadrugi, ki izvajata aktivnosti na področju odkupa in prodaje lokalnih pridelkov, vendar bi bilo potrebno te aktivnosti povečati in nadgraditi. Kmetije sodelujejo tudi z zadrugami izven območja LAS (Jarina v Litiji in druge). V prihodnje bo potrebno še naprej spodbujati prodajo na tržnicah, prireditvah, povezovati lokalne kmetije z različnimi dogodki, spodbujati ohranitev in razvoj dopolnilnih dejavnosti, enako velja za osebno dopolnilno delo.

Zaznane priložnosti za reševanje te problematike so v izboljšanju poslovnih izidov, ki so jih zabeležili gospodarstveniki in podjetniki v regiji v letu 2014. Rešitev brezposelnosti je v povezovanju med

razvojnimi partnerji tako na podeželju kot v urbanih območjih. V povezovanju so priložnosti tudi za izboljšanje kakovosti bivanja in pogojev za delo prebivalcev ter vključevanje ranljivih skupin. Potrebno je izkoristiti potencial ljudi z bogatimi izkušnjami v industriji. Potencial za nove priložnosti je tudi v velikem številu mikro podjetij, ustvarjanju skupnih produktov in njihovem povezovanju. Za ohranitev in izboljšanje konkurenčnosti obstoječih in novih delovnih mest, je potrebno prepoznati kreativne in inovativne podjetne ideje v okolju. Le te nudijo veliko potenciala na področju podjetništva na različnih segmentih, kot npr. podeželja, kmetijstva, zelene energije, turizma, kulturne dediščine, malega podjetništva. Priložnosti so tudi v razvoju produktov in storitev lokalnih podjetnikov, ustvarjanju novih delovnih mest in krepitvi podjetniške miselnosti. Zelo pomemben element je spodbujanje inovativnosti in kreativnosti v podjetništvu. Možnosti se kažejo v uvajanju kulturne produkcije in kreativnih industrij. Potrebno je ohraniti obdelanost podeželja, s spodbujanjem dodatnega zaslužka na kmetijah, z vzpostavitvijo novih dopolnilnih in drugih dejavnosti, kar bo prispevalo k dodani vrednosti kmetijskih pridelkov. Temu bo logično sledila večja neposredna prodaja na domu in lokalnih trgih, povečalo se bo zanimanje za sodelovanje z lokalnima kmetijskima zadrugama, povečala se bo lokalna samooskrba s hrano, prodaja na tržnicah ali občasnih stojnicah (na sejmi, prireditvah ipd.). Želi se povečati število delovnih mest, zato se bo z organiziranjem različnih aktivnostmi in strokovnim delom vseh akterjev podeželja, poskušalo povečati samooskrbo s kmetijskimi pridelki in izdelki, povečati ponudbo lokalnih proizvodov in z njimi oskrbovati javne zavode na območju LAS, vzpostaviti kratke verige prodaje le teh, povečati število ponudnikov blaga na tržnicah in povečati prodajo. Kmetje potrebujejo spodbudo pri medsebojnemu sodelovanju in sodelovanju s turističnimi ponudniki.

Navedene priložnosti kažejo na možnosti, ki se bodo reševale z naslednjimi opredeljenimi cilji:

- krepitev in povečanje podjetniških aktivnosti z uporabo notranjih potencialov regije,
- spodbujanje aktivnega sodelovanja in vzpostavitve razvojnih partnerstev,
- spodbujanje inovativnosti in kreativnosti in
- povečanje dodane vrednosti lokalnim produktom in storitvam.

7.2 Razvoj osnovnih storitev

Na področju razvoja osnovnih storitev, je na podlagi analize stanja ugotovljeno, da je na območju LAS slaba turistična ponudba, med ponudniki ni povezanosti, premalo je kvalitetnih prenočitvenih kapacitet, zavedanje o pomenu skupnega nastopa in promocije na trgu je premajhno. Na območju LAS je zelo bogata naravna, kulturna in industrijska dediščina ter zgodovina območja, ki je, predvsem v turistične namene, vse premalo izkoriščena. Zaznati je potrebo po oživljanju vaškega življenja, druženja in medgeneracijske izmenjave. Zaradi propada industrije in podjetij je veliko praznih in zapuščenih objektov, prostorov ter degradiranih območij. Le ta so posledica rudarjenja in energetskih dejavnosti. Težava teh objektov, prostorov in zemljišč je v lastnini, ki je bodisi državna ali v lasti fizičnih oseb in podjetij.

Priložnosti na območju LAS so v poistovetenju prebivalstva z že obstoječo blagovno znamko 'V 3 krasne', saj je bilo z njo že ustvarjeno izhodišče za nadaljnje delo v turizmu. Potrebno je povečati kakovost storitev ter število zasebnih in javnih prenočišč, tudi v obliki razpršenih hotelov, in z dodano ponudbo lokalnih izdelkov, zagotavljati nočitve turistom tako na podeželju kot urbanih naseljih. Potrebno je omogočiti razvoj podjetniškega znanja in znanja o trženju ter znanje uveljaviti tudi v praksi. Preko povezovanja z blagovno znamko bodo sodelujoči izražali svojo identiteto in identiteto območja. Priložnosti so v uvajanju kulturnih in kreativnih vsebin v nove turistične produkte, zato se bo identiteta območja krepila tudi z ohranjanjem in interpretiranjem bogate naravne, kulturne in industrijske dediščine, ki se lahko poveže v turistične produkte. Priložnosti so v oživitvi objektov, ki bi nudili prostore številnim društvom za izvajanje njihovih programov. Velik potencial je v oživitvi praznih objektov, prostorov in degradiranih površin ob predpostavki, da se uredi lastništvo. V prihodnje je potrebno razvijati storitve, ki bodo prispevale k boljši kvaliteti življenja in izboljšanju zdravja

prebivalstva (spodbujanje rekreacije, aktivnega preživljanja prostega časa). Priložnosti se kažejo tudi na drugih področjih osnovnih storitev kot je npr. zdravstvo in šolstvo.

Navedene priložnosti kažejo na možnosti, ki se bodo reševale z naslednjima opredeljenima ciljema:

- izboljšanje kakovosti življenja in
- vzpostavitev in izboljšanje turističnih produktov, razvoj namestitvenih enot in promocija turističnih dejavnosti, ki temeljijo na lokalnih vsebinah.

7.3 Varstvo okolja in ohranjanje narave

Tretjina območja LAS spada pod območja Natura 2000. Poleg tega so na območju LAS tudi območja posebnih krajinskih vrednosti: zavarovana območja, naravne vrednote in ekološko pomembna območja. Območje LAS odlikuje večja gozdnatost kot je slovensko povprečje, kar je za Zasavje velik plus. Področje je namreč precej onesnaženo z različnimi industrijskimi emisijami, občasno je povečana vsebnost PM₁₀ delcev v zraku, gozd pa deluje kot filter in s tem prispeva k razbremenitvi okolja in ustvarjanju boljših življenjskih in zdravstvenih pogojev.

Priložnosti na področju varstva okolja in ohranjanja narave so v trajnostnem upravljanju območij Nature 2000 in drugih posebnih krajinskih vrednostih ter v njihovi vključitvi v turistično in izobraževalno ponudbo območja. Naravne danosti območja LAS dajejo možnosti novih virov zaslužka, promocije in trženja naravnih in kulturnih vrednot, ne nazadnje pa tudi večje prepoznavnosti Zasavja. Bogato gozdnatost območja se lahko izkoristi za nove podjetniške priložnosti - izkoriščanje lesa za biomaso, kar lahko privede do novih delovnih mest. Proizvodnja lesne biomase je zaradi velikih emisij PM₁₀ delcev v zraku, sprejemljiva samo nad inverzijsko plastjo 600 metrov nadmorske višine. Za rekreacijo, izobraževanje in turizem se lahko izkorišča tudi socialno funkcijo gozdov. Pomembno je povezovanje lastnikov gozdov, tako v proizvodnji kot trženju inovativnih produktov z višjo dodano vrednostjo, spodbujanje uporabe domačega slovenskega lesa, ki se lahko trži pod blagovno znamko in smotnejša uporaba gozdov ter lokalnega lesa. Na območju LAS se bodo spodbujale aktivnosti za izboljšanje stanja okolja in uvajale nove aktivnosti za prilagoditev na podnebne spremembe. Za lažje doseganje zastavljenih ciljev se bo sodelovalo s strokovnimi institucijami, kot je npr. Zavod za varstvo narave RS (v nadaljevanju: ZVNRS), Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije (v nadaljevanju: ZVKDS) in Zavod za gozdove Slovenije (KE Zagorje ob Savi).

Navedene priložnosti kažejo na možnosti, ki se bodo reševale z naslednjim opredeljenim ciljem:

- izboljšanje stanja okolja in uvajanje novih aktivnosti za prilagajanje podnebnim spremembam,
- večja prepoznavnost naravnih vrednot.

7.4 Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin

Analiza stanja je pokazala, da na območju LAS primanjkuje različnih oblik ozaveščanja, informiranja ter izobraževanja o problemih s katerimi se srečujejo posamezne skupine ljudi. Zaznati je nizko stopnjo medgeneracijskega sodelovanja in storitev za starejše. Število prebivalstva upada, spreminja se struktura prebivalstva in upada življenjski standard. Na območju LAS so bile prepoznane glavne skupine ranljivih skupin, to so: mladi, ženske na podeželju in urbanih okoljih, ljudje z nizkimi dohodki, starejši, brezposelni in ljudje z omejitvami, z omejeno delazmožnostjo.

Priložnosti za razvoj so v spodbujanju ozaveščanja, informiranja in izobraževanja o problemih posameznih skupin ljudi, predvsem ranljivih skupin, katere je potrebno spodbuditi in jih vključiti v socialno življenje. Priložnosti so tudi v vključevanju različnih generacij v storitve oz. programe, ki so jim namenjeni. Potrebno je ustvariti urejeno, privlačno življenjsko okolje za sobivanje mladih in ostalih skupin prebivalstva.

Navedene priložnosti kažejo na možnosti, ki se bodo reševale z naslednjim opredeljenim ciljem:

- povečanje in spodbujanje aktivne vključenosti različnih skupin v socialno življenje.

8. Opis in način doseganja ter zasledovanja horizontalnih ciljev Evropske unije

Skladno z Uredbo CLLD bo strategija območja LAS zasledovala in uresničevala horizontalne cilje Evropske unije (v nadaljevanju krajše: EU): blažnje podnebnih sprememb in prilagajanje nanje, skrb za okolje, inovacije ter enake možnosti in nediskriminacija. Zasledovanje horizontalnih ciljev EU in njihovo skladnost z opredeljenimi ukrepi strategije prikazuje spodnja preglednica, kjer označena polja prikazujejo skladnost ciljev in ukrepov.

Preglednica 38: Skladnost opredeljenih ukrepov SLR s horizontalnimi cilji EU

Ukrepi	HORIZONTALNI CILJI EU			
	okolje	blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje nanje	inovacije	enake možnosti in nediskriminacija
Inovativna lokalna partnerstva	X		X	X
Inovativni turistični produkti	X	X	X	
Vključevanje lokalno pomembnih vsebin v izobraževanje in vseživljenjsko učenje			X	X
Inovativni lokalni produkti	X	X	X	
Alternativni načini proizvodnih potencialov na območju Natura 2000 in na degradiranih območjih	X	X	X	
Ureditev pogojev za aktivno delovanje medgeneracijskih in drugih skupnosti	X		X	X
Aktivno vključevanje ranljivih skupin v lokalno skupnost	X		X	X

8.1 Blažnje podnebnih sprememb in prilagajanje nanje

Za zagotavljanje trajnostnega razvoja območja LAS je izrednega pomena blažitev in prilagajanje podnebnim spremembam. Pričakuje se operacije, ki bodo pozitivno vplivale na ohranjanje okolja in naravnih virov z učinkovito rabo energije (nizko ogljična, solarna energetika), upoštevale trajnostno rabo gozdov (biomasa), se osredotočale na obnovljive vire energije in njihovo učinkovito rabo ter spodbujale k trajnostnemu načinu življenja. Zaželeno so operacije, ki bodo spodbujale trajnostni turizem, trajnostno mobilnost, ekološko kmetovanje in kratke prehranske verige.

8.2 Okolje

Območje LAS ima izjemno biotsko pestrost, hkrati pa spada med najbolj onesnažena področja v Sloveniji, predvsem z PM₁₀ delci. Pričakuje se operacije, ki bodo z aktivnostmi izboljšale stanje okolja ter uvedle nove aktivnosti za prilagajanje podnebnim spremembam. Pričakuje se tudi operacije, ki bodo dvignile raven in kakovost bivanja tako na podeželju kot urbanih območjih, operacije, ki bodo varovale površinske vode, zagotavljale pitno vodo, osveščale prebivalce o pomenu varovanja okolja ter naravnih vrednotah (Natura 2000, krajinski parki, ekološko pomembna območja).

8.3 Inovacije

Inovacije so eno izmed temeljnih načel lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost. Pristop od spodaj navzgor ima velik inovativen potencial. Inovativnost je eden izmed kriterijev v merilih za ocenjevanje operacij. Partnerstvo LAS se bo preko vseh štirih tematskih področij in opredeljenih ukrepov zavzemalo za uporabo inovativnih pristopov v operacijah. Priložnosti so v oblikovanju inovativnih partnerstev, inovativnih rešitvah z uporabo lokalnih virov, uvajanju in uporabi novih metod, pristopov, programov in znanj.

8.4 Enake možnosti in nediskriminacija

Enake možnosti in nediskriminacija kot eden izmed horizontalnih ciljev EU spodbuja aktivno vključevanje, vključno s spodbujanjem enakih možnosti in dejavnega sodelovanja ter izboljšanje zaposljivosti. Naštetemu bodo sledili cilji in ukrepi, opredeljeni v strategiji.

9. Opis SLR in njenih ciljev vključno z določitvijo mejnikov in ciljnih vrednosti kazalnikov

9.1 Razvojna vizija območja LAS

Na območju LAS se je kot osnova za določitev ciljev opredelila razvojna vizija:

»Na notranjih potencialih regije temelječ trajnostni razvoj območja in razvito kreativno gospodarsko okolje z aktivnim vključevanjem prebivalcev za zagotavljanje visoke kakovosti življenja v Zasavju«.

9.2 Razvojni cilji območja LAS

Na osnovi identificiranih potreb, ki izhajajo iz analize stanja in SWOT analize so opredeljeni splošni in posebni cilji strategije. Splošni cilji so cilji daljšega časovnega obdobja in so skladni z lokalnimi in regionalnimi programi območja LAS. Na ravni strategije so bili določeni trije splošni cilji:

- krepitev trajnostnih rešitev za sobivanje zasavskih skupnosti,
- vključevanje notranjih potencialov regije za gospodarsko preobrazbo in
- obogatitev raznolikosti podeželja in urbanih naselij ter ohranitev kvalitete življenja vseh prebivalcev na podeželju.

Posebni cilji strategije so dosegljivi v času trajanja operacij in bodo imeli pozitivne učinke na posamezne ciljne skupine.

Preglednica 39: Opredeljeni posebni cilji SLR po tematskih področjih ukrepanja

Tematsko področje ukrepanja	Posebni cilji SLR
Ustvarjanje novih delovnih mest	Krepitev in povečanje podjetniških aktivnosti z uporabo notranjih potencialov regije Spodbujanje aktivnega sodelovanja in vzpostavitve razvojnih partnerstev Spodbujanje inovativnosti in kreativnosti Povečanje dodane vrednosti lokalnim produktom in storitvam
Razvoj osnovnih storitev	Izboljšanje kakovosti življenja Vzpostavitve in izboljšanje turističnih produktov, razvoj namestitvenih enot in promocija turističnih dejavnosti, ki temeljijo na lokalnih vsebinah
Varstvo okolja in ohranjanje narave	Izboljšanje stanja okolja in uvajanje novih aktivnosti za prilagajanje podnebnim spremembam Večja prepoznavnost naravnih vrednot
Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin	Povečanje in spodbujanje aktivne vključenosti različnih skupin v socialno življenje

9.3 Povezava in opredelitev hierarhije med cilji

Pri opredelitvi splošnih in posebnih ciljev strategije, je upoštevano dejstvo, da morajo biti cilji medsebojno usklajeni in povezani ter se morajo medsebojno dopolnjevati. To prikazuje spodnja preglednica. Prevladujoča cilja strategije, ki imata največjo vrednost in se najbolj dopolnjujeta, sta Spodbujanje aktivnega sodelovanja in vzpostavitve razvojnih partnerstev ter Vzpostavitve in izboljšanje turističnih produktov, razvoj namestitvenih enot in promocija turističnih dejavnosti, ki temeljijo na lokalnih vsebinah. Oba cilja temeljita na zaznanih potrebah območja LAS. Cilji, ki sledijo prevladujočima oz. vodilnima ciljema strategije so: Krepitev in povečanje podjetniških aktivnosti z uporabo notranjih potencialov regije, Spodbujanje inovativnosti in kreativnosti, Povečanje dodane vrednosti lokalnim produktom in storitvam ter Izboljšanje kakovosti življenja. Ostali cilji, se manj prekrivajo, vendar so prav tako zelo pomembni za kvalitetno izvajanje strategije. Povezani so z izboljšanjem stanja okolja in uvajanjem novih aktivnosti za prilagajanje podnebnim spremembam, večji prepoznavnosti naravnih vrednot in povečanju in spodbujanju aktivne vključenosti različnih skupin v socialno življenje.

Preglednica 40: Prikaz hierarhije znotraj ciljev strategije

Hierarhija ciljev SLR		C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8	C9
Krepitev in povečanje podjetniških aktivnosti z uporabo notranjih potencialov regije	C1		X	X	X	X				
Spodbujanje aktivnega sodelovanja in vzpostavitve razvojnih partnerstev	C2	X		X	X	X	X	X	X	X
Spodbujanje inovativnosti in kreativnosti	C3	X	X		X	X				
Povečanje dodane vrednosti lokalnim produktom in	C4	X	X	X		X				
izboljšanje kakovosti življenja	C5		X				X		X	X
Vzpostavitev in izboljšanje turističnih produktov, razvoj namestitvenih enot in promocija turističnih dejavnosti, ki temeljijo na lokalnih vsebinah	C6	X	X	X	X	X		X	X	
Izboljšanje stanja okolja in uvajanje novih aktivnosti za prilagajanje podnebnim spremembam	C7		X			X				
Večja prepoznavnost naravnih vrednot	C8		X			X	X			
Povečanje in spodbujanje aktivne vključenosti različnih skupin v socialno življenje	C9		X				X			
SKUPAJ		4	8	4	4	7	4	2	3	2

9.4 Ustvarjanje novih delovnih mest

Na območju LAS je glavni problem pomanjkanje delovnih mest in posledično visoka brezposelnost. S spodbujanjem inovativnega in kreativnega podjetništva, bo okrepljena in povečana podjetniška aktivnost. Zaznati je velik potencial v idejah, za uresničevanje le teh pa je potrebno povezovanje na več nivojih in med-sektorsko, saj je prioriteta v vzpostavitvi razvojnih partnerstev. Potrebno je spodbujanje k povezovanju obstoječih malih podjetij in posledično ustvarjanju novih produktov in novih delovnih mest. Možnosti za ustvarjanje novih delovnih mest niso samo v podjetniških sferah in socialnem podjetništvu, ampak tudi v kmetijstvu in razvoju dopolnilnih dejavnosti na kmetijah. Posebno pozornost pri zaposlovanju je potrebno nameniti ranljivim skupinam, mladim in visoko izobraženim.

Za lažje uresničevanje splošnih ciljev so opredeljeni posebni cilji:

- krepitev in povečanje podjetniških aktivnosti z uporabo notranjih potencialov regije,
- spodbujanje aktivnega sodelovanja in vzpostavitve razvojnih partnerstev,
- spodbujanje inovativnosti in kreativnosti,
- povečanje dodane vrednosti lokalnim produktom in storitvam.

9.5 Razvoj osnovnih storitev

Turizem na območju LAS je med slabše izkoriščenimi priložnostmi. Ponudba je majhna, problematično pa je tudi pomanjkanje nastanitvenih kapacitet. Potrebna je okrepitev vsebin turistične ponudbe z novimi inovativnimi turističnimi produkti, ki temeljijo na notranjih potencialih regije. Nadgraditi in uskladiti je potrebno sodelovanje med protagonisti razvoja in izvajalci turističnih produktov. Na območju LAS je delujoča ena turistična organizacija in številna turistična društva. Za sodelovanje z njimi je potrebno prebivalce motivirati. Z dobrim sodelovanjem in medsebojnim zaupanjem, pa se bo okrepila tudi zavest ter identiteta oz. poistovetenje z blagovno znamko 'V 3 krasne'. Le tako se bodo vzpostavili in izboljšali kvalitetni turistični produkti. Za izboljšanje kakovosti življenja je potrebno ljudem, preko športnih, rekreativnih in drugih dejavnosti, omogočiti dostop do zdravega preživljanja prostega časa. Potrebno je spodbujati organizirane in neorganizirane oblike aktivnega vključevanja. Upoštevati je potrebno tudi druga področja kot sta zdravstvo in šolstvo.

Za lažje uresničevanje splošnih ciljev sta opredeljena posebna cilja:

- izboljšanje kakovosti življenja,
- vzpostavitev in izboljšanje turističnih produktov, razvoj namestitvenih enot in promocija turističnih dejavnosti, ki temeljijo na lokalnih vsebinah.

9.6 Varstvo narave in ohranjanje okolja

Območje LAS odlikuje velika gozdnatost in območja Nature 2000 ter druga posebna območja krajinskih vrednot. Te vrednote je potrebno ohraniti z aktivnostmi, ki vplivajo na ohranjanje in izboljšanje stanja okolja. Zaradi onesnaženosti zraka na območju LAS (visoka vsebnost PM₁₀ delcev), bo v bodoče več aktivnosti posvečenih prilagajanju podnebnim spremembam in zmanjševanju emisij toplogrednih plinov. Cilju se bo sledilo tako z izvajanjem posebnega ukrepa Izboljšanje stanja okolja in uvajanje novih aktivnosti za prilagajanje podnebnim spremembam, kot z vključevanjem vsebin v ostale ukrepe in operacije vezane na kritične okoljske kazalnike.

Za lažje uresničevanje splošnih ciljev je opredeljen poseben cilj:

- izboljšanje stanja okolja in uvajanje novih aktivnosti za prilagajanje podnebnim spremembam,
- večja prepoznavnost naravnih vrednot.

9.7 Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin

Na območju LAS je potrebno glavne prepoznane ranljive skupine (mladi, ženske na podeželju in urbanih okoljih, ljudje z nizkimi dohodki, starejši, brezposelni in ljudje z omejitvami, z omejeno delazmožnostjo), aktivno vključiti v socialno življenje in dejavnosti, v katerih lahko pridobijo dodatna znanja in izkušnje. Aktivnosti bodo potekale preko vključevanja različnih skupin v izobraževanje, z vseživljenjskim učenjem in medgeneracijskim prenosom znanja.

Za lažje uresničevanje splošnih ciljev je opredeljen poseben cilj:

- povečanje in spodbujanje aktivne vključenosti različnih skupin v socialno življenje.

9.8 Opis metode določitve mejnikov in ciljnih vrednosti kazalnikov

Metodologija razdelitve sredstev je orodje, s pomočjo katerega se utemelji oz. obrazloži zakaj se določenemu ukrepu oz. tematskemu področju ukrepanja namenja večjo pozornost in večja finančna sredstva kot drugemu. Metodologija omogoča povezavo med razvojnimi problemi območja (vzroki za ukrepanje), izbranimi ukrepi, ki jih strategija predvideva, cilji, ki jim ukrepi sledijo in doseženimi

kazalniki, ki so v strategiji opredeljeni. Omogoča izvajanje intervencijske logike in ob vsakem vprašanju: 'zakaj izvajamo določen ukrep' postreže z odgovorom.

Pri programiranju finančnih sredstev za posamezen ukrep se zagotavlja enoten sistem, ki partnerstvu omogoča, da z dodelitvijo določenih sredstev za določen ukrep, na odgovorne osebe za izvajanje ukrepa, prenese tudi sorazmeren delež odgovornosti. Tekom izvajanja in ob zaključku programskega obdobja se tako, na nivoju strategije, po realizaciji posameznih ukrepov ugotovi, koliko so posamezni ukrepi doprinesli k celotnim učinkom strategije.

Strategija v celoti sledi intervencijski logiki. Za prijavo določene operacije morajo obstajati razlogi. Operacija sama je le del celotne intervencije, ki si jo nosilec s potencialnimi partnerji zada. Strategija predvideva določene kazalnike za spremljanje uspešnosti izvedbe operacije in določene kazalnike za spremljanje uspešnosti intervencije (rezultati). Intervencija časovno poteka vse od idejne zasnove operacije, iskanja partnerjev, priprave aktivnosti, prijave na javni poziv, izvajanja operacije do trajanja operacije. Trajnost operacije se spremlja 5 let po zadnjem izplačilu sredstev odobrene operacije oz. 3 leta, če je vzpostavljeno novo delovno mesto. Kazalniki učinka so neposredna posledica izvedene operacije (se ugotavljajo ob zaključku operacije), rezultati pa neposredna posledica celotne intervencije in se lahko v popolnosti ugotavljajo šele ob zaključku intervencije. Poudarek strategije je na kazalnikih rezultata. Z enotnim in celovitim sistemom pri zajemu kazalnikov pri izvajalcih operacij, partnerstvo LAS, omogoča pregledno spremljanje izvajanja strategije, vrednotenje in enostavno poročanje. Med posameznimi javnimi pozivi v programskem obdobju omogoča analizo doseženih rezultatov in morebitne potrebne spremembe. Metodologija zajema spremljanje dveh poglavitnih kazalnikov rezultata na ravni strategije:

a) ustvarjena nova delovna mesta (št. DM)

Ustvarjeno delovno mesto je kazalnik uspešnosti izvajanja strategije. V programskih dokumentih Uredbe CLLD je ustvarjeno delovno mesto opredeljeno kot zaposlitev ali samozaposlitev (za polni delovni čas oz. pri osebah s statusom invalida, ustrezna odločba o invalidnosti). Delovno mesto se mora vzpostaviti pred zaključkom operacije (zadnji zahtevek) in mora trajati vsaj še tri leta po prejemu izplačila zadnjega zahtevka. Pristojni organi bodo izpolnjevanje tega kazalnika natančno spremljali pri zaposlenih oz. samozaposlenih osebah. Prekinitev delovnega razmerja oz. ukinjanje delovnega mesta pomeni neizpolnjevanje zavez operacije ter posledično vračilo sredstev. Partnerstvo bo s spremljanjem tega kazalnika lahko v vsakem trenutku pojasnilo koliko delovnih mest je ustvarjenih zaradi izvajanja strategije.

b) ustvarjeno pokritje (v evrih)

Pokritje je preprost finančni kazalnik, ki se običajno uporablja pri kalkulacijah enostavnih naložb na kmetiji. Metoda vrednotenja po spremenljivih stroških je dober instrument za enostavno oceno finančnega učinka operacije. Pokritje predstavlja razliko med neto prihodkom (brez DDV) in neto spremenljivimi stroški proizvodnje oz. storitve (brez DDV). Kmetu, samostojnemu podjetniku, društvu, podjetju in drugim upravičencem, spremljanje tega kazalnika daje informacijo kako uspešni so učinki izvedene in sofinancirane operacije. Metoda pokritja ne upošteva fiksnih stroškov (amortizacija, internet, mobilni telefon, stroški poslovanja idr.) in stroškov dela, zato se lahko za potrebe programiranja uporabi dejstvo, da je pokritje povečanje ustvarjenih čistih prihodkov oz. zaslužek za opravljeno delo. Metoda pokritja je primerna metoda, saj se od prijaviteljev operacij ne zahteva poglobljen poslovni načrt. Namen metode je, da se sorazmerno dobro in enostavno spremlja obseg poslovanja in zagotavlja trajnost operacije. Poenostavitev je sprejemljiva zaradi poljubnosti uporabe kazalnika in ker bolj enovit in na vsa področja aplikativen kazalnik ni bil prepoznan.

Doprinos in zahtevnost zaveze enega delovnega mesta je precej večja kot pokritje v programski višini in to bo upoštevano pri točkovanju javnega poziva. Partnerstvo bo s spremljanjem tega kazalnika lahko v vsakem trenutku pojasnilo koliko dodatnega zaslužka je zaradi izvajanja strategije ustvarjenega.

Implementacija (uveljava) kazalnikov

Uporabljeni kazalniki sta uveljavljena na programskem delu strategije, ko partnerstvo programira izvajanje strategije in posameznim ukrepom dodeljuje sredstva, na nivoju dodeljevanja sredstev znotraj ukrepa (točkovanje na javnem pozivu) in na strani spremljanja izvajanja strategije in doseganje trajnostnega učinka operacij oz. rezultata intervencije. Nosilci operacij bodo o kazalnikih, partnerstvu poročali o rezultatih (torej največ 71 mesecev po izplačilu – če je bilo izplačilo v januarju), še 5 polnih let po izplačilu.

Programska sredstva za izvajanje operacij v obsegu 1,1 milijona evrov, se želi generirati 2 delovni mesti in pokritje v višini 64.000 evrov. Doseganje teh dveh kazalnikov je zaveza partnerstva, ki bo nagrajena ob doseganju oz. sankcionirana ob nedoseganju. Pristop CLLD je novost programskega obdobja 2014-2020 in nadgradnja pristopa »od spodaj navzgor,« ki je iz prejšnjega obdobja poznan kot LEADER pristop. V samo strategijo se tako prvič vključujeta dva evropska sklada, EKSRP in ESRR.

Spodnja preglednica prikazuje metodologijo izračuna ciljne vrednosti ključnih kazalnikov strategije. Programska sredstva za izvajanje operacij v obsegu 1,1 milijona evrov se za interne potrebe razdeli na 48 ekvivalentov. Interno ambicijo partnerstva se tako postavlja na željo, da s 25.000 evri porabljenih sredstev CLLD, generira 1 delovno mesto ali pokritje v višini 25.000 evrov. Z vsemi sredstvi strategije se želi, v celotnem programskem obdobju, generirati 20 delovnih mest in ustvariti povečanje lokalno ustvarjenih čistih prihodkov (pokritje), v obsegu 646.771,97 evrov. V strategiji se pri vrednosti kazalnika rezultata opredeljuje le 10 % te vrednosti (iz ambiciozne interne metodologije). Doseganje teh dveh kazalnikov je zaveza partnerstva.

Preglednica 41: Interna metodologija SLR – interne zaveze po ukrepih

Ukrep	Zaveza za delovna mesta (št.)	Zaveza za pokritje (v eur)	Finančni okvir ukrepa (v eur)
Inovativna lokalna partnerstva	12	142.771,97	399.102,81
Inovativni lokalni produkti	2	76.800,00	125.000,00
Ureditev pogojev za aktivno delovanje medgeneracijskih in drugih zasavskih skupnosti	1	38.400,00	65.000,00
Inovativni turistični produkti	2	72.000,00	125.000,00
Alternativni načini proizvodnih potencialov na območju Natura 2000 in na degradiranih območjih	1	91.200,00	115.000,00
Vključevanje lokalno pomembnih vsebin v izobraževanje in vseživljenjsko učenje	1	96.000,00	125.000,00
Aktivno vključevanje ranljivih skupin v lokalno skupnost	1	129.600,00	150.000,00
SKUPAJ	20	646.771,97	1.104.102,81
Ciljna vrednost kazalnikov SLR	2	64.000,00	

9.9 Določitev mejnikov in ciljnih vrednosti kazalnikov

Za merjenje glavnih ciljev strategije so opredeljeni naslednji kazalniki:

- število novo ustvarjenih delovnih mest za polni delovni čas,
- število novo ustvarjenih dopolnilnih dejavnosti na kmetijah,
- število podprtih socialnih podjetij,
- število vzpostavljenih partnerstev,
- število podprtih operacij,
- ustvarjeno pokritje (v evrih),
- število turističnih produktov,
- število novih programov in
- trajnostni učinek operacij (število srečanj projektnih partnerjev po zaključeni operaciji in/ali število podanih izjav o zagotavljanju trajnosti operacije po zaključku).

Spodnja preglednica prikazuje, po posameznih ciljnih in tematskih področjih ukrepanja, opredeljene kazalnike, s ciljno vrednostjo na dan 31.12.2023. Ciljna vrednost kazalnikov je opredeljena glede na zmožnosti, ki jih ima območje LAS, vezano na indikativna razvojna sredstva, ki mu bodo namenjena.

Preglednica 42: Opredeljena tematska področja SLR, njenih ciljev, kazalnikov ciljnih vrednosti kazalnikov

Tematsko področje	Cilj	Kazalnik	Sklad	Ciljna vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2023
Ustvarjanje delovnih mest	Krepitev in povečanje podjetniških aktivnosti z uporabo notranjih potencialov regije	Št. novo ustvarjenih delovnih mest / št. novo ustvarjenih dopolnilnih dejavnosti na kmetijah/ št. podprtih socialnih podjetij	EKSRP	1 / 10 / 0
			ESRR	1 / 0 / 2
			ESPR	
	Spodbujanje aktivnega	Št. vzpostavljenih	EKSRP	2

	sodelovanja in vzpostavitev razvojnih partnerstev	partnerstev	ESRR	4
			ESPR	
	Spodbujanje inovativnosti in kreativnosti	Št. podprtih operacij	EKSRP	4
			ESRR	4
			ESPR	
	Povečanje dodane vrednosti lokalnim produktom in storitvam	Ustvarjeno pokritje (v eur)*	EKSRP	20.000,00 eur
			ESRR	20.000,00 eur
			ESPR	
			EKSRP	
			ESRR	
ESPR				
Razvoj osnovnih storitev	Izboljšanje kakovosti življenja	Št. podprtih operacij / trajnostni učinek operacij (št. srečanj projektnih partnerjev po zaključeni operaciji ali/in št. podanih izjav o zagotavljanju trajnosti operacije po zaključku le te)	EKSRP	6 / 12**
			ESPR	
	Vzpostavitev in izboljšanje turističnih produktov, razvoj namestitvenih enot in promocija turističnih dejavnosti, ki temeljijo na lokalnih vsebinah	Št. turističnih produktov / ustvarjeno pokritje (v eur)*	EKSRP	8 / 10.000,00 eur
			ESPR	
			EKSRP	
			ESPR	
			EKSRP	
			ESPR	
			EKSRP	
			ESPR	
Varstvo okolja in ohranjanje narave	Izboljšanje stanja okolja in uvajanje novih aktivnosti za prilagajanje podnebnim spremembam	Št. podprtih operacij/ ustvarjeno pokritje (v eur)* / trajnostni učinek operacij (št. srečanj projektnih partnerjev po zaključeni operaciji in/ali št. podanih izjav o zagotavljanju trajnosti operacije po zaključku le te)	EKSRP	1 / 4.200,00 eur / 1
			ESRR	1 / 2.800,00 eur/ 1**
			ESPR	
	Večja prepoznavnost naravnih vrednot	Št. podprtih operacij/ ustvarjeno pokritje (v eur)* / trajnostni učinek operacij (št. srečanj projektnih partnerjev po zaključeni operaciji in/ali št. podanih izjav o	EKSRP	1 / 4.200,00 eur / 1
			ESRR	1 / 2.800,00 eur / 1**
			ESPR	

		zagotavljanju trajnosti operacije po zaključku le te)			
			EKSRP		
			ESRR		
			ESPR		
			EKSRP		
			ESRR		
			ESPR		
			EKSRP		
			ESRR		
			ESPR		
Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin	Povečanje in spodbujanje aktivne vključenosti različnih skupin v socialno življenje	Št. podprtih operacij / št. novih programov / trajnostni učinek operacij (št. srečanj projektnih partnerjev po zaključeni operaciji in/ali št. podanih izjav o zagotavljanju trajnosti operacije po zaključku le te)	EKSRP	2 / 1 / 1	
			ESRR	2 / 1 / 1**	
			ESPR		
				EKSRP	
				ESRR	
				ESPR	
				EKSRP	
				ESRR	
				ESPR	
				EKSRP	
				ESRR	
				ESPR	

Opomba:

* kazalnik 'ustvarjeno pokritje (v eur)' je skupni kazalnik, ki je vezan na več ciljev in tematskih področij ukrepanja; njegova skupna vrednost znaša 64.000,00 evrov,

** trajnostni učinek operacij se bo dokazoval s številom srečanj projektnih partnerjev po zaključeni operaciji in/ali s številom podanih izjav o zagotavljanju trajnosti operacije po zaključku le te.

EKSRP:

V spodnji preglednici so, za EKSRP, opredeljeni mejniki, ki se bodo merili na dan 31.12.2018 in kazalniki, kateri se bodo merili na dan 31.12.2023. Predvideno je eno ustvarjeno delovno mesto za polni delovni čas za obdobje najmanj treh let po zadnjem izplačilu sredstev. Pri določitvi ciljne vrednosti mejnikov je upoštevan čas, ki ga ima partnerstvo na voljo, da uresniči zastavljene mejnike oz. kasneje kazalnike.

Poleg predpisanih mejnikov oz. kazalnikov, so določeni še trije dodatni. Ti so:

- višina ustvarjenega pokritja (v evrih),
- trajnostni učinek operacij, ki se bo dokazoval s številom srečanj projektnih partnerjev po zaključeni operaciji in/ali s številom podanih izjav o zagotavljanju trajnosti operacije po zaključku le te in

- število turističnih produktov.

Preglednica 43: Opredeljeni mejniki oz. kazalniki, ter njihove ciljne vrednosti za EKSRP

Mejnik/kazalnik	Mejnik na dan 31. 12. 2018	Ciljna vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2023
Število novo ustvarjenih delovnih mest	0	1
Število zaključenih operacij v primerjavi z odobrenimi operacijami	5	14
Delež dodeljenih sredstev v odločitvi o potrditvi operacije primerjavi z določenim finančnim okvirjem	40	100
Delež izplačanih sredstev v primerjavi z dodeljenimi sredstvi v odločitvi o potrditvi operacije	30	96,17
Ustvarjeno pokritje (v eur)	0	38.400,00
Trajnostni učinek operacij (št. srečanj projektnih partnerjev po zaključeni operaciji in/ali št. podanih izjav o zagotavljanju trajnosti operacije po zaključku le te)	5	15
Število turističnih produktov	2	8

ESRR:

V spodnji preglednici so, za ESRR, opredeljeni mejniki, ki se bodo merili na dan 31.12.2018 in kazalniki, kateri se bodo merili na dan 31.12.2023. Predvideno je eno ustvarjeno delovno mesto za polni delovni čas za obdobje najmanj treh let po zadnjem izplačilu sredstev. Pri določitvi ciljne vrednosti mejnikov je upoštevan čas, ki ga ima partnerstvo na voljo, da uresniči zastavljene mejnike oz. kasneje kazalnike.

Poleg predpisanih mejnikov oz. kazalnikov, so določeni še trije dodatni. Ti so:

- višina ustvarjenega pokritja (v evrih),
- število vzpostavljenih partnerstev in
- trajnostni učinek operacij, ki se bo dokazoval s številom srečanj projektnih partnerjev po zaključeni operaciji in/ali s številom podanih izjav o zagotavljanju trajnosti operacije po zaključku le te.

Preglednica 44: Opredeljeni mejniki oz. kazalniki, ter njihove ciljne vrednosti za ESRR

Mejnik/kazalnik	Mejnik na dan 31. 12. 2018	Ciljna vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2023
Število novo ustvarjenih delovnih mest	1	1
Število zaključenih operacij v primerjavi z odobrenimi operacijami	5	19
Delež dodeljenih sredstev v odločitvi o potrditvi operacije v primerjavi z določenim finančnim	40	100

okvirjem		
Delež izplačanih sredstev v primerjavi z dodeljenimi sredstvi v odločitvi o potrditvi operacije	30	96,17
Ustvarjeno pokritje (v eur)	0	25.600,00
Število vzpostavljenih partnerstev	2	4
Trajnostni učinek operacij (št. srečanj projektnih partnerjev po zaključeni operaciji in/ali št. podanih izjav o zagotavljanju trajnosti operacije po zaključku le te)	0	3

ESPR:

Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo ni relevanten, ker območje LAS ne izpolnjuje pogojev za črpanje sredstev.

Preglednica 45: Opredeljeni mejniki oz. kazalniki, ter njihove ciljne vrednosti za ESPR

Mejnik/kazalnik	Mejnik na dan 31. 12. 2018	Ciljna vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2023
Število novo ustvarjenih delovnih mest		
Število zaključenih operacij v primerjavi z odobrenimi operacijami		
Delež dodeljenih sredstev v odločitvi o potrditvi operacije v primerjavi z določenim finančnim okvirjem		
Delež izplačanih sredstev v primerjavi z dodeljenimi sredstvi v odločitvi o potrditvi operacije		

9.10 Intervencijska logika

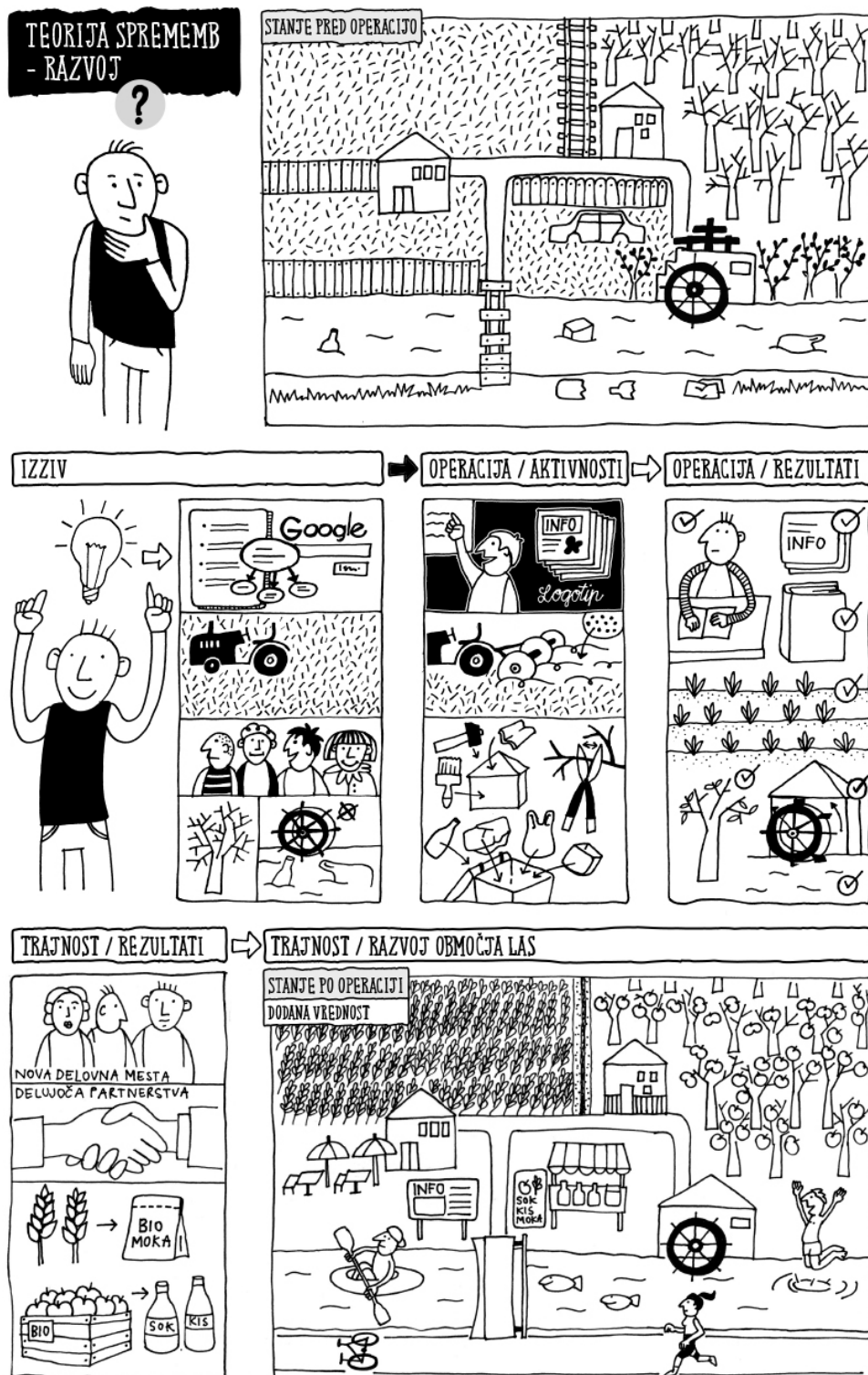
Strategija temelji na jasni intervencijski logiki, ki povezuje opredeljene ukrepe po tematskih področjih in kazalnikih. Z opredeljenimi ukrepi se bodo uresničili cilji strategije, preko kazalnikov pa bo merjena uspešnost zastavljene strategije.

TEMATSKO PODROČJE	CILJI	KAZALNIKI	UKREPI
USTVARJANJE NOVIH DELOVNIH MEST	KREPITEV IN POVEČANJE PODJETNIŠKIH AKTIVNOSTI Z UPORABO NOTRANJIH POTENCIALOV REGIJE	št. novo ustvarjenih delovnih mest	INOVATIVNA LOKALNA PARTNERSTVA
		št. novih ustvarjenih dopolnilnih dejavnosti na kmetijah	
		št. podprtih socialnih podjetij	
	SPODBUJANJE AKTIVNEGA SODELOVANJA IN VZPOSTAVITEV RAZVOJNIH PARTNERSTEV	št. vzpostavljenih razvojnih partnerstev	
	SPODBUJANJE INOVATIVNOSTI IN KREATIVNOSTI	št. podprtih operacij	
	POVEČANJE DODANE VREDNOSTI LOKALNIM PRODUKTOM IN STORITVAM	ustvarjeno pokritje (eur)	INOVATIVNI LOKALNI PRODUKTI
RAZVOJ OSNOVNIH STORITEV	IZBOLJŠANJE KAKOVOSTI ŽIVLJENJA	št. podprtih operacij	UREDITEV POGOJEV ZA AKTIVNO DELOVANJE MEDGENERACIJSKIH IN DRUGIH ZASAVSKIH SKUPNOSTI
		trajnostni učinek operacij (št. srečan projektnih partnerjev po zaključeni operaciji in/ali št. podanih izjav o zagotavljanju trajnosti operacije po zaključku le te)	
	VZPOSTAVITEV IN IZBOLJŠANJE TURISTIČNIH PRODUKTOV, RAZVOJ NAMESTITVENIH ENOT IN PROMOCIJA TURISTIČNIH DEJAVNOSTI, KI TEMELJJO NA LOKALNIH VSEBINAH	št. turističnih produktov	INOVATIVNI TURISTIČNI PRODUKTI
		ustvarjeno pokritje (eur)	
VARSTVO OKOLJA IN OHRANJANJE NARAVE	IZBOLJŠANJE STANJA OKOLJA IN UVAJANJE NOVIH AKTIVNOSTI ZA PRILAGAJANJE PODNEBNIM SPREMEMBAM	št. podprtih operacij	ALTERNATIVNI NAČINI PROIZVODNIH POTENCIALOV NA OBMOČJU NATURA 2000 IN NA DEGRADIRANIH POVRŠINAH
		ustvarjeno pokritje (eur)	
	trajnostni učinek operacij (št. srečan projektnih partnerjev po zaključeni operaciji in/ali št. podanih izjav o zagotavljanju trajnosti operacije po zaključku le te)		
	št. podprtih operacij		
	VEČJA PREPOZNAVANOST NARAVNIH VREDNOT	ustvarjeno pokritje (eur)	
		trajnostni učinek operacij (št. srečan projektnih partnerjev po zaključeni operaciji in/ali št. podanih izjav o zagotavljanju trajnosti operacije po zaključku le te)	
VEČJA VKLJUČENOST MLADIH, ŽENSK IN DRUGIH RANLJIVIH SKUPIN	POVEČANJE IN SPODBUJANJE AKTIVNE VKLJUČENOSTI RAZLIČNIH SKUPIN V SOCIALNO ŽIVLJENJE	št. podprtih operacij	VKLJUČEVANJE LOKALNO POMEBNIH VSEBIN V IZOBRAŽEVANJE IN VSEŽIVLJENSKO UČENJE
		št. novih programov	
		trajnostni učinek operacij (št. srečan projektnih partnerjev po zaključeni operaciji in/ali št. podanih izjav o zagotavljanju trajnosti operacije po zaključku le te)	AKTIVNO VKLJUČEVANJE RANLJIVIH SKUPIN V LOKALNO SKUPNOST

Slika 3: Intervencijska logika SLR

Celostna obravnava območja LAS v strategiji vključuje številne vsebine, ki trajnostno zmanjšujejo socialne razlike med prebivalci na območju z uporabo razvojnega modela. Razvoj opredeljuje kitajski pregovor "Če kdo strada, mu ne daj rib, marveč ga nauči ribariti." Teorija sprememb oz. intervencijska logika ali razvoj je vizualiziran na Sliki 4 in zajema tri faze operacije. Obdobje pred operacijo, obdobje prijave in izvajanja operacije ter obdobje po operaciji. V prvi fazi se nosilec zaveda izziva, informira o obstoječih modelih rešitev, poveže se z morebitnimi partnerji, oblikuje in usklajuje aktivnosti, testira poslovno idejo, preveri razpoložljive lokalne resurse, priložnosti, znanja itn. V drugi fazi se razčlenijo in predvidijo vse aktivnosti operacije, izpolni se razpisna dokumentacija in operacija se prijavi na javni poziv partnerstva LAS. Po odobritvi operacije se izvedejo vse predvidene aktivnosti in preverijo se rezultati operacije (outputi), kot npr. število izvedenih izobraževanj, izdelanih informativnih tabel, zloženek, oblikovanih zbirk lokalne dediščine, proizvodnih enot (npr. sirarna, pivovarna, mlin ...), število vzpostavljenih partnerstev idr. Neposredne rezultate operacije se lahko prešteje in so doseženi ob zaključku operacije. Tretjo fazo strategija obravnava trajnost oz. trajnostni učinek. Ta se spremlja še 5 let po zadnjem izplačilu sredstev oz. 3. leta za vzpostavljeno delovno mesto, za vsako posamezno operacijo. O uspešni operaciji govorimo, ko je kot posledica vseh aktivnosti operacije ustvarjena dodana vrednost, ki omogoča ustvarjanje novih delovnih mest oz. ohranitev obstoječih. Novo

ustvarjena dodana vrednost je sinonim za razvoj območja LAS. Strategija predvideva spremljanje števila novih delovnih mest, dodane vrednosti (z metodo vrednotenja pokritja) za manjše operacije in števila delujočih partnerstev.

Slika 4: Teorija sprememb

9.11 Celovit in inovativen značaj SLR

Območje LAS Zasavje je homogeno, celovito in zaokroženo območje Zasavja in takšna je tudi strategija. Pri pripravi strategije, ki vključuje območje s podobnimi razvojnimi problemi, potrebami in izzivi, so se vključevale vse zainteresirane ciljne skupine, kot so javne institucije, podjetniki, nevladne organizacije, posamezniki in civilna družba. Strategija temelji na partnerskem sodelovanju in povezovanju celotnega območja in vseh sektorjev ter temelji na omogočanju celovitega reševanja problemov in potreb, ki izhajajo iz analize stanja. Prav tako strategija upošteva vsa štiri tematska področja ukrepanja v skladu z Uredbo CLLD.

Poleg celovitosti strategije, je le-ta za območje LAS Zasavje inovativnega značaja, saj predvideva izvajanje operacij, ki so za območje razvojno pomembne in nadgrajujejo dosedanje aktivnosti ter prizadevanja (strategija je usmerjena v inovativne pristope in doseganje trajnih rezultatov). Podpirale se bodo operacije, ki bodo uvajale nove proizvode/storitve, nove načine obravnavanja vprašanj v lokalnem kontekstu, lokalne produkte z višjo dodano vrednostjo, nove pristope povezovanja, trženja na lokalnem nivoju ipd. Izvajanje strategije bo imelo multiplikacijske učinke na gospodarski, socialni in demografski razvoj območja LAS. Strategija spodbuja uporabo obstoječih notranjih potencialov na območju LAS na nov način, podpira trajnostne operacije, ki prispevajo k uresničevanju horizontalnih ciljev EU, podpira krepitve sodelovanja med različnimi sektorji, medgeneracijsko in partnersko povezovanje ter sodelovanje in sodelovanje z izobraževalnimi institucijami.

9.12 Ocena okoljskih učinkov

Učinki izvajanja strategije bodo imeli za okolje pozitiven oz. nevtralen učinek. Glede na to, da se je Zasavje v preteklosti soočalo z velikimi obremenitvami na okolje, se bodo aktivnosti v prihodnje načrtovale tako, da bodo operacije oz. njihove aktivnosti zasledovale cilje trajnostnega razvoja. Tako bodo imele na okolje nevtralen oziroma pozitiven vpliv (aktivnosti bodo stanje okolja izboljšale, uvedle bodo nove aktivnosti za prilagajanje podnebnim spremembam ali pa dodale prepoznavnost naravnim vrednotam). V kolikor bodo aktivnosti na okolje delovale negativno oz. vpliv okolja ne bo razviden, operacije iz tega merila ne bodo pridobile točk pri ocenjevanju.

10. Opis postopka vključitve skupnosti v pripravo SLR

Društvo LAS Zasavje je v septembru 2014 objavilo spletno anketo, ki je bila aktivna tri mesece. Vsebovala je 30 vprašanj, na njo pa se je odzvalo 155 anketirancev. Anketiranci so odgovarjali na vprašanja o izkušnjah iz preteklega programskega obdobja ter o delovanju LAS v prihodnje. Najbolj pomembni podatki pridobljeni iz ankete, se nanašajo na oceno kriterijev za ocenjevanje operacij, kar se je upoštevalo pri merilih za ocenjevanje le teh in pri pripravi osnutka javnega poziva za izbor operacij ter pripravi ukrepov. Preko ankete je bilo pridobljenih tudi veliko idej o bodočem razvoju območja LAS.

Prve uradne aktivnosti za ustanovitev novega lokalnega partnerstva LAS za obdobje 2014-2020, so se pričele 29.1.2015 na 40. redni seji upravnega odbora Društva LAS Zasavje. Člani upravnega odbora so se seznanili z objavljenim predlogom Uredbe CLLD in sprejeli sklep, da se Svet zasavske regije, katerega sestavljajo župani občin Hrastnik, Trbovlje in Zagorje ob Savi, seznanijo z novostmi, ki jih Uredba CLLD prinaša, z željo po nadaljevanju izvajanja pristopa LEADER in CLLD v novem programskega obdobju. Svet zasavske regije se je 20.2.2015 sestal na 72. redni seji in se seznanil z delom Društva LAS Zasavje ter sprejel sklep, v katerem so podprli nadaljevanje upravljanja lokalne akcijske skupine s strani Kmetijsko gozdarskega zavoda Ljubljana (v nadaljevanju: KGZS – Zavod LJ). Uredba CLLD je bila objavljena dne 16.6.2015 (Uradni list RS, št. 42/15 in 28/16) in vsebuje določila o

izboru vodilnega partnerja, katerega lahko izberejo pogodbeni partnerji izmed sebe. Vodilni partner je bil izbran na skupščini pogodbenega partnerstva LAS dne 12.11.2015.

Na 41. redni seji upravnega odbora Društva LAS Zasavje, dne 19.3.2015, so se člani odbora seznanili z osnutkom partnerske pogodbe in Pismom o nameri za ustanovitev partnerstva LAS. Skladno s sprejetim sklepom upravnega odbora Društva LAS Zasavje, se je vsem članom Društva LAS Zasavje, dne 20.3.2015, poslano povabilo k podpisu Pisma o nameri za ustanovitev partnerstva LAS, za obdobje 2014-2020. Istega dne se je na spletni strani Društva LAS Zasavje objavil javni poziv za članstvo v partnerstvu LAS (povezava: <http://www.las-zasavje.si/news.php?item.218.1>).

Od julija 2015 do oddaje strategije se je, na pobudo oz. sklic predsednika Društva LAS Zasavje, izvedlo večje število sestankov, na katerih so bili poleg predsednika Društva LAS Zasavje in predstavnikov upravljavca za programsko obdobje 2007-2013 (KGZS – Zavod LJ), prisotni tudi predstavniki javnega sektorja (mladinski centri), podjetnikov (območne obrtno-podjetniške zbornice), ekonomskega sektorja (regionalna agencija, turistična organizacija), različnih nevladnih organizacij (Sklad dela Zasavje – MREST) in posamezniki. Tema pogovorov je bila usmerjena v pripravo strategije in vključevanje posameznih deležnikov v pripravo le-te. Opravljeni so bili telefonski in osebni razgovori z nosilci projektnih idej. Preko vseh sestankov, analize spletne ankete, prejetih predlogov operacij in odziva na delavnicah ter na osnovi analize stanja in SWOT analize, se je opredelilo tematska področja ukrepanja, glavne cilje, kazalnike in akcijski načrt z opredeljenimi ukrepi in finančnim razrezom po posameznih skladih. Ves čas je bilo za vso zainteresirano javnost omogočeno sodelovanje.

V času priprave strategije je na območju LAS, potekal niz treh razvojnih forumov Gradimo zasavski ekosistem prihodnosti. Forumi so potekali od marca do oktobra 2015, pod pokroviteljstvom Kabineta predsednika Vlade RS. Udeleženci forumov, med njimi tudi aktivni člani Društva LAS Zasavje, so sodelovali v delovnih skupinah in pripravili nabor konkretnih ukrepov, potrebnih za boljšo prihodnost in dvig kakovosti bivanja v Zasavju. Oblikovane so bile štiri akcijske skupine (zdravje in preventiva, popis tehnoloških kompetenc, skupno trženje podjetnikov z družbenim učinkom in izkoriščanje potenciala praznih prostorov), ki so si zadale konkretne cilje za delovanje na področjih preventivnega zdravja, tehnoloških kompetenc, potencialov in kapacitet, boljšega izkoriščanja praznih prostorov za priložnostno in začasno uporabo ter podjetništva z družbenim učinkom.

Na srečanju novo nastajajočega partnerstva LAS, 15.7.2015 v Trbovljah (Mladinski center Trbovlje), se je predstavilo krovno Uredbo CLLD ter delovni osnutek partnerske pogodbe, ki pravno opredeljuje odnose med pogodbenimi partnerji in daje partnerstvu LAS pravni okvir. Rezultat srečanja je bilo imenovanje Koordinacijskega odbora LAS (v nadaljevanju: KO LAS), kot neformalnega organa. Sestavljali so ga člani upravnega odbora Društva LAS Zasavje in novi zainteresirani posamezniki. KO LAS je bil imenovan z namenom, da s svojimi izkušnjami in znanjem prispeva k pripravi kvalitetne strategije in izvede postopke za formalno oblikovanje partnerstva in druge postopke. KO LAS se je sestel na petih sestankih z nalogo izbora strokovnega pripravljavca strategije, usklajevanja Pogodbe in izvedbe volilne skupščine partnerstva LAS. KO LAS je deloval do volilne skupščine partnerstva LAS.

Na predlog KO LAS je bilo, z namenom pridobitve kvalitetnih projektnih idej, na podlagi katerih se je lažje opredelilo ukrepe, cilje in kazalnike strategije, 3.9.2015 objavljeno Povabilo k oddaji projektnih idej (povezava <http://www.las-zasavje.si/news.php?item.232.1>). Na povabilo, ki je bilo odprto dva meseca, je prispelo 126 zelo raznolikih idej. Na poziv so se odzvali različni akterji v Zasavju: javne institucije, lokalne skupnosti, podjetja, samostojni podjetniki, zavodi, zadruga, društva, kmetije in druge fizične osebe. Prispеле projektne ideje se je preverilo, ali ustrezajo opredeljenim ciljem, kazalnikom in ukrepom. Veliko večino projektnih idej je bilo mogoče vključiti v strategijo in so bile skladne s opredeljenimi ukrepi, nekaj idej pa ni ustrezalo konceptu same strategije. Prav tako je bila na podlagi prejetih idej narejena finančna razdelitev sredstev po skladih oz. po opredeljenih ukrepih.

KO LAS je za pripravljavca strategije določil KGZS – Zavod LJ, ki je v sklopu priprave strategije izvedel tri delavnice v sodelovanju z zunanjim moderatorjem, Mladinskim centrom Trbovlje (povezava: http://www.las-zasavje.si/news.php?item_237.1). Delavnice so bile organizirane zaradi velikega števila projektnih idej. Obiskalo jih je 63 udeležencev. Vabila na delavnice so bila objavljena na spletni strani Društva LAS Zasavje in spletnih straneh partnerjev LAS. Vabilo je bilo objavljeno tudi na družbenem omrežju 'Facebook' (povezava: https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=623983174408882&id=354025324738003), preko katerega je bilo doseženih kar 9866 ogledov iz območja LAS. Prva delavnica je bila izvedena 14.10.2015 v Trbovljah na temo podjetništva, socialnega podjetništva, nevladnih organizacij in sorodnih področij. Druga delavnica je potekala v Zagorju ob Savi, 21.10.2015 na temo turizma, kulturne dediščine, športa in drugih sorodnih področij. Zadnja, tretja delavnica pa je bila 22. 10.2015 v Hrastniku, in je bila osredotočena na opredelitev ranljivih skupin na območju LAS. Delavnica je bila namenjena mladim, ženskam, invalidom, brezposelnim in vsem, ki prepoznajo ranljive skupine. Identificiranih je bilo več različnih ranljivih skupin, na podlagi katerih so bile posamezne ranljive skupine opredeljene v strategiji. Vse delavnice so bile osredotočene na pripravo in določitev ukrepov strategije, SWOT analizo, pripravo meril za ocenjevanje operacij in opredelitev ranljivih skupin. Opredeljeni ukrepi, ki so bili oblikovani na delavnicah, so upoštevani kot izhodišče za opredelitev ukrepov strategije. Udeleženci posamezne delavnice so izpolnili evalvacijski vprašalnik, ki se je nanašal na oceno kakovosti izvedbe delavnice, na pomembnost meril za ocenjevanje operacij in zainteresiranost oz. pripravljenost posameznikov za prijavo operacij na javnih pozivih partnerstva LAS v prihodnje.

Na podlagi prejetih Pisem o nameri je bila 15.10.2015 v Trbovljah podpisana Pogodba s strani 41 ustanovnih pogodbenih partnerjev. Kasneje se je partnerstvu priključilo še 18 novih pogodbenih partnerjev. Seznam vseh pogodbenih partnerjev partnerstva LAS je v prilogi strategije. Volilna skupščina partnerstva LAS je potekala 12.11.2015 v Kisovcu.

Na volilni skupščini so bili izvoljeni organi partnerstva LAS: predsednica in namestnik predsednice, upravni odbor (12 članov) in nadzorni odbor (3 člani) ter vodilni partner – OOOZ Hrastnik. Končna sestava upravnega odbora partnerstva LAS je bila potrjena na skupščini, 26.1.2016, saj je bilo na volilni skupščini 12.11.2015 izvoljenih le 12 od 13-tih članov upravnega odbora. Prav tako je bila na skupščini, 26.1.2016 potrjena Strategija lokalnega razvoja Partnerstva LAS Zasavje za obdobje 2014-2020.

11. Akcijski načrt, iz katerega izhaja opis prenosa ciljev v ukrepe, odgovornost za izvajanje ukrepov, vključno s časovno opredelitvijo letnih aktivnosti

V akcijskem načrtu so opredeljeni ukrepi in določene strokovne organizacije, katerim so pripisane odgovornosti za izvajanje ukrepov. Te organizacije so animatorji in pobudniki za izvajanje tovrstnih projektov, saj so vsebinsko povezane z ukrepom in jim je v interesu, da se operacije izvedejo in zaključijo. Izvajanje ukrepov na letni ravni je časovno opredeljeno z razdelitvijo načrtovanih sredstev, ločeno po posameznih skladih. Strategija se bo financirala iz dveh skladov, ESRR in EKSRP. ESRR bo pokrival tri tematska področja: ustvarjanje delovnih mest, varstvo okolja in ohranjanje narave ter večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin. Izvajal se bo na urbanih območjih območja LAS (Dol pri Hrastniku, Hrastnik, Izlake, Kisovec, Trbovlje in Zagorje ob Savi). EKSRP bo pokrival vsa štiri tematska področja in se bo izvajal na celotnem območju LAS z izjemo naselja Trbovlje, ki ima več kot 10.000 prebivalcev.

Z ukrepi se bodo uresničevali cilji strategije. Ciljem sledijo opredeljeni ukrepi po tematskih področjih, ki so podlaga za izbor operacij, ki se bodo izvajale preko javnih pozivov LAS. Javni pozivi bodo natančno opredeljevali kriterije in pogoje za izbor operacij.

Spodnja preglednica prikazuje opredeljene ukrepe po tematskih področjih ukrepanja. Ukrepi so finančno razdeljeni na oba sklada, razen ukrepa vezanega na tematsko področje Razvoj osnovnih storitev. Največji poudarek je na tematskem področju Ustvarjanje delovnih mest. Le temu je namenjenih 47,47 % vseh sredstev. Sledita tematska področja Razvoj osnovnih storitev in Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin. Varstvu okolja in ohranjanju narave je namenjenih 10,42 % vseh sredstev. Finančna razdelitev je upoštevana tudi v poglavju 16.

Preglednica 46: Opredeljeni ukrepi po tematskih področjih ukrepanja in finančna razdelitev sredstev CLLD

Tematska področja	Ukrepi	EKSRP (v eur)	ESRR (v eur)	Skupaj /ukrep (v eur)	Skupaj/TP (v eur)	Delež (%)	Ukrep (%)	EKSRP (%)	ESRR (%)
TP1	U1	213.385,19	185.717,62	399.102,81	524.102,81	47,47	36,15	30,55	45,78
	U4	70.000,00	55.000,00	125.000,00			11,32	10,02	13,56
TP2	U2	125.000,00	0,00	125.000,00	250.000,00	22,64	11,32	17,90	0,00
	U6	125.000,00	0,00	125.000,00			11,32	17,90	0,00
TP3	U5	70.000,00	45.000,00	115.000,00	115.000,00	10,42	10,42	10,02	11,09
TP4	U3	25.000,00	40.000,00	65.000,00	215.000,00	19,47	5,89	3,58	9,86
	U7	70.000,00	80.000,00	150.000,00			13,59	10,02	19,72
SKUPAJ		698.385,19	405.717,62	1.104.102,81	1.104.102,81	100,00	100,00	100,00	100,00

Legenda:

- U1 – Inovativna lokalna partnerstva
- U2 – Inovativni turistični produkti
- U3 – Vključevanje lokalno pomembnih vsebin v izobraževanje in vseživljenjsko učenje
- U4 – Inovativni lokalni produkti
- U5 – Alternativni načini proizvodnih potencialov na območju Natura 2000 in na degradiranih območjih
- U6 – Ureditev pogojev za aktivno delovanje medgeneracijskih in drugih zasavskih skupnosti
- U7 – Aktivno vključevanje ranljivih skupin v lokalno skupnost
- TP1 – Ustvarjanje delovnih mest
- TP2 – Razvoj osnovnih storitev
- TP3 – Varstvo okolja in ohranjanje narave
- TP4 – Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin

11.1 Tematsko področje: Ustvarjanje delovnih mest

V okviru tematskega področja Ustvarjanje novih delovnih mest, so opredeljeni štirje cilji z dvema ukrepoma: Inovativna lokalna partnerstva in Inovativni lokalni produkti.

Preglednica 47: Opredeljena ukrepa in posebni cilji tematskega področja Ustvarjanje delovnih mest

Tematsko področje	Ukrep	Posebni cilji SLR
Ustvarjanje novih delovnih mest	Inovativna lokalna partnerstva	Krepitev in povečanje podjetniških aktivnosti z uporabo notranjih potencialov regije Spodbujanje aktivnega sodelovanja in vzpostavitve razvojnih partnerstev
	Inovativni lokalni produkti	Spodbujanje inovativnosti in kreativnosti Povečanje dodane vrednosti lokalnim produktom in storitvam

Z izvajanjem ukrepa **Inovativna lokalna partnerstva**, se bodo podprle operacije, kjer bodo vzpostavljena nova delovna mesta, ki jih bo potrebno ohranjati vsaj še tri leta po zadnjem izplačilu sredstev oz. bo ustvarjeno pokritje (v evrih). Podprte operacije bodo sledile krepitvi in povečanju

podjetniških aktivnosti z uporabo notranjih potencialov regije, spodbujanju aktivnega sodelovanja in vzpostavljanju razvojnih partnerstev, spodbujanju inovativnosti in kreativnosti ter povečanju dodane vrednosti lokalnim produktom in storitvam. Podprle se bodo partnerske operacije, ki bodo skrbele za skupno promocijo in skupen nastop na trgu ali druge načine sodelovanja in bodo uveljavile, nadgradile prenos znanja. Priložnosti so v vzpostavitvi razpršenih hotelov, s katerimi se bo reševala problematika nastanitvenih kapacitet. Spodbujale se bodo operacije, kjer bo poudarek na trajnostni rabi virov in lokalni samooskrbi na različnih področjih (kmetijstvo, energetika, gozdarstvo, lesna industrija ...). Operacije bodo spodbujale razvoj ponudbe lokalnih proizvodov in storitev na podeželju in urbanih središčih. Podprte bodo aktivnosti za pospeševanje urbane trajnostne mobilnosti in energetske učinkovitosti. Namenjene bodo zmanjševanju PM₁₀ delcev in zmanjševanju emisij toplogrednih plinov. Spodbujalo se bo ustanavljanje socialnih podjetij oz. razvoj obstoječih, ter razvoj drugih inovativnih partnerstev, ki vključujejo inovativne rešitve, operacije, kjer podjetniki širijo svoje delovanje z vključevanjem posameznikov, društev, javnih institucij idr., preko povezovanja z novomedijskimi umetnostmi oz. vsebinami. Spodbujalo se bo podjetništvo in z njim povezane aktivnostmi (krepitev starih obrti, lokalnih proizvodov, produktov), saj aktivno podporno podjetniško okolje povečuje uspešnost podjetniških projektov, spodbuja podjetništvo in poklicno orientacijo, z izobraževanjem mladih o podjetništvu. Nujna je promocija podjetništva (ozaveščanje otrok v vrtcih) in spodbujanje prebivalstva za uporabo storitev in produktov lokalnih proizvajalcev («kupuj lokalno»).

Pomemben je razvoj podjetništva z družbenim učinkom. Podprte bodo operacije, ki bodo uvedle koncept krožnega gospodarstva (nič se ne zavrže), kar predvsem pomeni prizadevanje za povečanje učinkovitosti rabe virov. Že pri zasnovi produkta je potrebno razmišljati o tem kako se bo produkt razgradil oz. ponovno uporabil, saj bodo podprte operacije vezane na ponovno uporabo (use-reuse). Priložnosti so tudi v povezovanju 'kreativcev' in podjetnikov, kjer se kreativni 'Zasavci' povežejo s podjetnikom, obrtnikom, kmetom ali kom drugim s ciljem medsebojnega sodelovanja pri razvijanju in trženju novih, inovativnih produktov. Operacije bodo spodbujale kreativno uporabo praznih prostorov na območju LAS in operacije z novodobnimi oblikami sobivanja in sodelovanja, co-workinga. Razvojne priložnosti predstavljajo raznovrstna partnerstva, med katerimi bo potekala in se usklajevala diskusija o prihodnosti Zasavja (forumi), zasavskih 'škrbin' oz. t.i. 'črnih točk', kjer propadajo ali so že propadla nekoč uspešna podjetja in njihovi objekti, kot npr. Dom Utrip Prvine, Medijske toplice, Rudnik Trbovlje Hrastnik, degradirana območja ... Pričakujejo se trajnostne rešitve, vzpostavljanje različnih lokalnih partnerstev različnih udeležencev v t.i. verigah (lesni, pridelovalni, predelovalni ...) za pripravo in uveljavo novih inovativnih produktov oz. blagovne znamke (npr. izdelkov iz slovenskega/zasavskega lesa).

Strokovne institucije, ki bodo odgovorne za izvajanje ukrepa so: ZaTO d.o.o., Društvo za razvoj podeželja Zasavje, KGZS - Zavod LJ, območne obrtno-podjetniške zbornice, Punkt CC, Partnerstvo LAS Zasavje in druge sorodne organizacije. Naštete institucije imajo izkušnje in znanja z izvajanjem podobnih projektov.

Ukrep se bo izvajal v obdobju od leta 2016 do leta 2020.

Za izvajanje ukrepa je predvidenih 36,15 % vseh sredstev iz podukrepa Podpora za izvajanje operacij v okviru SLR, ki jo vodi skupnost oz. 30,55 % sredstev EKSRP in 45,78 % sredstev ESRR. Predvidena načrtovana sredstva znašajo 399.102,81 evrov vseh sredstev oz. 213.385,19 evrov iz EKSRP in 185.717,62 evrov iz ESRR.

Z izvajanjem ukrepa **Inovativni lokalni produkti** se pričakuje uvajanje novih inovativnih produktov, ki prinašajo okolju ali produktu samemu dodano vrednost. Pri izvajanju ukrepa gre na eni strani za podporo kmetijskim, živilskim, gozdarskim in lesnim produktom, na drugi strani pa visoko tehnološkim, novomedijskim, kulturnim produktom in storitvam. Na območju je pričakovati rokodelske in druge lokalne produkte, ki bodo izražali lokalno tradicionalno in umetnostno obrt na inovativen način. Inovativnost se pričakuje tudi na področju kmetijstva: večji razvoj osnovne dejavnosti na kmetijah -

živinoreje, oživitev setve starih vrst žit in drugih poljščin na ekološki ali integrirani način pridelave (pira, ajda, lan, konoplja ...) in priprava izdelkov iz teh pridelkov, postavitve urbanih vrtov, vzpostavitev urbanega čebelarjenja, uporaba akvaponike ipd. Na področju gozdarstva/lesarstva, se pričakuje uporaba in reciklaža odpadnega lesa za nove produkte. Kot inovativni lokalni produkti se bodo razvijali in vključevali tudi novi produkti iz tradicionalne zasavske kulinarike, ki sledijo sodobnim prehranskim standardom prehrane. Nove priložnosti so tudi v skupnih projektih društev kmečkih žena, ki na določeni lokaciji uredijo pogoje za peko kruha, peciva, predelavo soka in sadja v marmelade ipd., za skupen nastop na trgu. Odprte bodo možnosti spodbujanja kreativnosti in inovativnosti na področju visokih tehnologij, novih medijev in kreativnih industrij, temelječih na znanju.

Strokovne institucije, ki bodo odgovorne za izvajanje ukrepa so: KGZS - Zavod LJ, Zadruga VEZ z.b.o., so.p., Zavod za gozdove Slovenije (KE Zagorje ob Savi), Društvo za razvoj podeželja Zasavje in druge sorodne organizacije. Institucije imajo izkušnje in znanja z izvajanjem podobnih projektov.

Ukrep se bo izvajal v obdobju od leta 2016 do 2020.

Za izvajanje ukrepa je predvidenih 11,32 % vseh sredstev iz podukrepa Podpora za izvajanje operacij v okviru SLR, ki jo vodi skupnost oz. 10,02 % sredstev EKSRP in 13,56 % sredstev ESRR. Predvidena načrtovana sredstva znašajo 125.000,00 evrov vseh sredstev oz. 70.000,00 evrov iz EKSRP in 55.000,00 evrov iz ESRR.

Za tematsko področje Ustvarjanje delovnih mest so bili opredeljeni sledeči kazalniki:

- število novo ustvarjenih delovnih mest,
- število novo ustvarjenih dopolnilnih dejavnosti na kmetijah,
- število podprtih socialnih podjetij,
- število vzpostavljenih razvojnih partnerstev,
- število podprtih operacij,
- ustvarjeno pokritje (v evrih).

11.2 Tematsko področje: Razvoj osnovnih storitev

V okviru tega tematskega področja sta opredeljena dva cilja z dvema ukrepoma.

Preglednica 48: Opredeljeni ukrepi in posebni cilji tematskega področja Razvoj osnovnih storitev

Tematsko področje	Ukrep	Posebni cilji SLR
Razvoj osnovnih storitev	Ureditev pogojev za aktivno delovanje medgeneracijskih in drugih zasavskih skupnosti	Izboljšanje kakovosti življenja
	Inovativni turistični produkti	Vzpostavitev in izboljšanje turističnih produktov, razvoj namestitvenih enot in promocija turističnih dejavnosti, ki temeljijo na lokalnih vsebinah

Ukrep **Ureditev pogojev za aktivno delovanje medgeneracijskih in drugih zasavskih skupnosti** bo podpiral aktivnosti, ki bodo po zaključku operacije omogočile aktivno medgeneracijsko druženje ob športnih, kulturnih, novomedijskih, socialnih, humanitarnih in drugih strokovnih vsebinah. Medgeneracijsko sožitje in povezovanje ni zgolj pripravljanje in izvajanje aktivnosti ene generacije za drugo generacijo, ampak so to operacije, kjer so v pripravo in izvajanje aktivno vključene različne skupine. Priložnosti so v vzpostavitvi `co-working` prostorov in kreativnih učilnic, ki bodo samozaposlenim in drugim omogočale, da si občasno ali stalno delijo prostor z drugimi ustvarjalci iz svoje ali sorodne panoge. Podprte bodo operacije, ki bodo vzpostavile spodbudno okolje za krepitev zdravja, na podlagi različnih aktivnosti in operacije, ki bodo obogatile vsebine za starostnike (vodene

vadbe, izobraževanja za starejše). V okviru ukrepa se bodo podprli dnevni centri, ki bodo izvedli nadgradnjo obstoječe infrastrukture in preuredili prostore za druženje več generacij in izvedbo različnih dogodkov. Z oblikovanjem in izvajanjem različnih programov za izboljšanje kvalitete življenja, se bodo oživila vaška jedra, kar bo vplivalo na izboljšanje kvalitete vaščanov. V povezavi s tem, se bodo lahko izvedle manjše naložbe za ureditev in nakup opreme v objekte skupnega pomena (kot so kulturni domovi, gasilski domovi, prostori za delovanje otrok, medgeneracijsko druženje in podobno). Podprte bodo operacije vezane na obnovo in opremo rekreacijskih parkov, športnih igrišč z novimi inovativnimi vsebinami prilagojenimi za različne ciljne skupine. V okviru ukrepa bodo podprte naložbe v obnovo tematskih in kolesarskih poti in spremljajočo infrastrukturo (urbana oprema, priprava kart, izvedba programov in promocijskih vsebin za seznanjenje javnosti). Pomemben je razvoj dejavnosti in zagotavljanje manjše infrastrukture za prosti čas, razvoj kulturnih dejavnosti, razvoj športnih dejavnosti s poudarkom na adrenalinskih športih ...). Podprte bodo tudi vsebine vezane na druga področja osnovnih storitev kot sta npr. zdravstvo in šolstvo.

Strokovne institucije, ki bodo odgovorne za izvajanje tega ukrepa so: občine, Medgeneracijsko središče pri Mladinskem centru Zagorje ob Savi, mladinski centri in Center medgeneracijskega učenja pri Zasavski ljudski univerzi (v nadaljevanju krajše: ZLU), Mrest – mreža nevladnih organizacij Zasavja, ki deluje v okviru Sklada dela Zasavje, in druge sorodne organizacije, ki imajo izkušnje in znanje z izvajanjem podobnih projektov.

Ukrep se bo izvajal v obdobju od leta 2016 do 2020.

Za izvajanje tega ukrepa so predvidena sredstva iz EKSRP, v vrednosti 125.000 evrov oz. 11,32 % vseh sredstev podukrepa Podpora za izvajanje operacij v okviru SLR, ki jo vodi skupnost oz. 17,90 % sredstev EKSRP.

Z izvajanjem ukrepa **Inovativni turistični produkti**, se pričakuje vključevanje različnih subjektov v obstoječo blagovno znamko 'V 3 krasne'. Pričakuje se nadgradnjo obstoječih ter razvoj novih regijskih turističnih produktov, razvoj in vzpostavitev enostavnih, inovativnih namestitvenih enot ter promocijske in trženjske aktivnosti turističnih dejavnosti pod to skupno blagovno znamko. Preko ukrepa se bo povečevalo turistične dejavnosti na kmetijah ter se zagotovilo nočitve turistov na podeželju in urbanih naseljih, z dodatno ponudbo lokalnih izdelkov. Vzpostavljale se bodo učne kmetije, uredili se bodo pogoji za sprejem otrok, šolarjev in drugih obiskovalcev, pogoji za prikaz različnih faz pridelave in predelave hrane, razvile se bodo različne učne poti, uredilo se bo tradicionalno linijo »od jabolka do soka«, »od pšenice do moke«, »od mleka do sira« ipd. Območje LAS ima bogato zgodovino industrijske in druge stavbne dediščine, ki jo želi vpeljati v turistične produkte. Velik potencial je tako v dodajanju lokalnih oz. turističnih vsebin zapuščenim objektom (sobe pobega, igrifikacija, novomedijski, interaktivni muzeji, doživljajske zbirke ipd.). Podprte bodo operacije, ki revitaliziranim degradiranim površinam dodajo turistične oz. kreativne vsebine, ki iščejo priložnosti v športnih inovativnih turističnih produktih (adrenalinske vsebine, airsoft poligon, dirkališče za daljinsko vodena vozila na kerozinski pogon). V gostinsko ponudbo je potrebno vključiti tradicionalno zasavsko kulinariko. Podpiralo se bo urejanje tematskih in drugih poti v povezavi z naravnimi in drugimi zanimivostmi, operacije namenjene zaščiti naravne dediščine in predstavitve za javnost. V sklopu kulturne dediščine bo podpora namenjena nadgradnji muzejske dejavnosti, etnološkim zbirkam, etnografskim dogodkom in enotni označitvi naravne in kulturne dediščine, s poudarkom na turizmu in izobraževanju ter drugim spremljajočim dejavnostim. Podprte bodo operacije, ki bodo vzpostavile enostavne in inovativne namestitvene enote, kot npr. avtokampi, spanje na seniku, točke za avtodome, razpršeni hoteli ipd. Pričakovati je trajnostno naravnane projekte s področja kulturne dediščine in nanjo vezanega turizma. Na območju LAS je pričakovati izdelavo mobilnih turističnih aplikacij, inovativne turistične produkte v povezavi z novomedijsko kulturo (povezava umetnosti, tehnologije in družbe), izvedbo različnih festivalov s poudarkom na turizmu in drugih dogodkov vezanih na tradicijo in običaje okolja.

Strokovne institucije, ki bodo odgovorne za izvajanje ukrepa so: ZaTO d.o.o., Društvo za razvoj podeželja Zasavje, Kulturno društvo Voxhumana, Zavod za kulturo, šport, turizem in mladinske dejavnosti Trbovlje so.p., Društvo za družbene aktivnosti Rast, ZRSVN, ZVKDS je in druge sorodne organizacije. Institucije imajo izkušnje in znanja z izvajanjem podobnih projektov.

Ukrep se bo izvajal v obdobju od leta 2016 do 2020.

Za izvajanje tega ukrepa so predvidena sredstva iz EKSRP v vrednosti 125.000,00 evrov oz. 11,32 % vseh sredstev podukrepa Podpora za izvajanje operacij v okviru SLR, ki jo vodi skupnost oz. 17,90 % sredstev EKSRP.

Za tematsko področje Razvoj osnovnih storitev so bili opredeljeni sledeči kazalniki:

- število turističnih produktov,
- število podprtih operacij,
- ustvarjeno pokritje (v evrih),
- trajnostni učinek operacij (št. srečanj projektnih partnerjev po zaključeni operaciji in/ali št. podanih izjav o zagotavljanju trajnosti operacije po zaključku le te).

11.3 Tematsko področje: Varstvo okolja in ohranjanje narave

V okviru tematskega področja Varstvo okolja in ohranjanje narave je opredeljen cilj Izboljšanje stanja okolja in uvajanje novih aktivnosti za prilagajanje podnebnim spremembam ter ukrep Alternativni načini proizvodnih potencialov na območju Natura 2000 in na degradiranih območjih.

Preglednica 49: Opredeljen ukrep in posebni cilj tematskega področja Varstvo okolja in ohranjanje narave

Tematsko področje	Ukrep	Posebni cilji SLR
Varstvo okolja in ohranjanje narave	Alternativni načini proizvodnih potencialov na območju Natura 2000 in degradiranih območjih	Izboljšanje stanja okolja in uvajanje novih aktivnosti za prilagajanje podnebnim spremembam Večja prepoznavnost naravnih vrednot

Z izvajanjem ukrepa **Alternativni načini proizvodnih potencialov na območju Natura 2000 in degradiranih območjih**, se bo osredotočilo na razvojne priložnosti območja LAS, z namenom izboljšanja stanja okolja in blaženja podnebnih sprememb. Omejitve na območju Natura 2000 in degradiranih območjih predstavljajo priložnosti za razvoj raznovrstnih dejavnosti in proizvodov ter razvoj turizma, ki stremi k izboljšanju stanja okolja in zmanjšanju učinkov podnebnih sprememb. Pomembno je ohranjati naravno dediščino v obliki lokalnih virov in potencialov, ki jo nudi okolje in ohranjati območja Natura 2000, promovirati območja Natura 2000 in poskrbeti za varstvo naravnih vrednot. V sklopu ukrepa se pričakujejo aktivnosti za izboljšanje stanja okolja. Na degradiranih območjih bodo možne manjše preнове in biotsko saniranje degradiranih površin. Podprto bo tudi oblikovanje platform za povečanje mobilnosti z uporabo alternativnih oblik mobilnosti (kolesa, električna vozila) in v povezavi s tem izvedba manjših naložb (ureditev stojal in nadstrešnic za parkiranje koles, pametnih polnilnih postaj), polnilnic za električna vozila in solarne razsvetljave. Pomembne so tudi dodatne aktivnosti za večjo osveščenost vseh ciljnih skupin o pomenu zmanjševanja obremenjevanja okolja s toplogrednimi plini.

Strokovne institucije, ki bodo odgovorne za izvajanje ukrepa so: ZRSVN in druge sorodne organizacije, ki imajo izkušnje in znanja z izvajanjem podobnih projektov.

Ukrep se bo izvajal v obdobju od leta 2016 do 2020.

Za izvajanje tega ukrepa je predvidenih 10,42 % vseh sredstev podukrepa Podpora za izvajanje operacij v okviru SLR, ki jo vodi skupnost oz. 10,02 % sredstev EKSRP in 11,09 % sredstev ESRR. Predvidena načrtovana sredstva znašajo 115.000,00 evrov vseh sredstev oz. 70.000,00 evrov iz EKSRP in 45.000,00 evrov iz ESRR.

Za tematsko področje Varstvo okolja in ohranjanje narave so bili opredeljeni sledeči kazalniki:

- število podprtih operacij,
- ustvarjeno pokritje (v evrih),
- trajnostni učinek operacij (št. srečanj projektnih partnerjev po zaključeni operaciji in/ali št. podanih izjav o zagotavljanju trajnosti operacije po zaključku le te).

11.4 Tematsko področje: Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin

V okviru tematskega področja Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin je opredeljen en cilj in dva ukrepa strategije.

Preglednica 50: Opredeljeni ukrepi in poseben cilj tematskega področja Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin

Tematsko področje	Ukrep	Posebni cilji SLR
Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin	Vključevanje lokalno pomembnih vsebin v izobraževanje in vseživljenjsko učenje Aktivno vključevanje ranljivih skupin v lokalno skupnost	Povečanje in spodbujanje aktivne vključenosti različnih skupin v socialno življenje

Z izvajanjem ukrepa **Vključevanje lokalno pomembnih vsebin v izobraževanje in vseživljenjsko učenje**, se bo podprlo operacije, ki bodo vključevale lokalne in inovativne vsebine v izobraževanje in poklicno usmerjanje: uvajanje kmetijskega krožka v šolske programe, podjetniške vsebine, ozaveščanje o pomenu lokalno pridelane hrane oz. pridelane hrane na naravi prijazen način, tradicionalna znanja in oživljanje tradicionalnih znanj, produktov ter rokodelstva, krepitev socialnih veščin, neformalna usposabljanja za dvig kakovosti življenja in večjo samooskrbo za vse občane in prepoznane ranljive skupine na območju, mentoriranje, programiranje, novomedijske vsebine, fotografija, robotika ipd. Zaželeni so inovativni pristopi prenosa znanj in motivacija po metodi izkustvenega učenja 'learning-by-doing' (npr. skupina dijakov se prijavi na mednarodno tekmovanje raziskovalnih skupin z lastnim raziskovalnim projektom ali prodorno podjetniško idejo).

Strokovne institucije, ki bodo odgovorne za izvajanje ukrepa so: občine, osnovne in srednje, območne obrtno-podjetniške zbornice in druge sorodne organizacije. Institucije imajo izkušnje in znanja z izvajanjem podobnih projektov.

Ukrep se bo izvajal v obdobju od leta 2016 do 2020.

Za izvajanje tega ukrepa je predvidenih 5,89 % vseh sredstev podukrepa Podpora za izvajanje operacij v okviru SLR, ki jo vodi skupnost oz. 3,58 % sredstev EKSRP in 9,86 % sredstev ESRR. Predvidena načrtovana sredstva znašajo 65.000,00 evrov vseh sredstev oz. 25.000,00 evrov iz EKSRP in 40.000 evrov iz ESRR.

Z izvajanjem ukrepa **Aktivno vključevanje ranljivih skupin v lokalno skupnost**, se bo spodbujalo vseživljenjsko učenje z vključevanjem mladih in drugih ranljivih skupin. Pričakujejo se aktivnosti za izboljšanje kakovosti življenja, informiranje o zdravem načinu življenja, zdravem načinu prehranjevanja, prepoznavanju duševnih stisk in znakov samomorilnosti, preprečevanju zlorabe

drog ... Aktivnosti se lahko izvedejo tudi kot izobraževalne vsebine, delavnice, info točke, individualne in skupinske terapije ipd. Poudarek bo na delu z mladimi in na uvajanju treningov socialnih veščin. Pričakuje se aktivacija različnih udeležencev v povezavi z obstoječimi institucijami in obstoječo socialno infrastrukturo z namenom povečanja socialne vključenosti (aktivno staranje, delo z mladostniki). Preko ukrepa se bo podprlo tudi vključevanje oseb s posebnimi potrebami v življenje lokalne skupnosti ter vzpostavitev skupnih prostorov za trajnostno izvajanje vsebin tega področja.

Strokovne institucije, ki bodo odgovorne za izvajanje ukrepa so: občine, ZLU, Varstveno delovni center Zagorje ob Savi, mladinski centri in druge sorodne organizacije, ki imajo izkušnje in znanja z izvajanjem podobnih projektov.

Ukrep se bo izvajal v obdobju od leta 2016 do 2020.

Za izvajanje tega ukrepa je predvidenih 13,59 % vseh sredstev podukrepa Podpora za izvajanje operacij v okviru SLR, ki jo vodi skupnost oz. 10,02 % sredstev EKSRP in 19,72 % sredstev ESRR. Predvidena načrtovana sredstva znašajo 150.000,00 evrov vseh sredstev oz. 70.000 evrov iz EKSRP in 80.000 evrov iz ESRR.

Za tematsko področje Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin so bili opredeljeni sledeči kazalniki:

- število podprtih operacij,
- število novih programov in
- trajnostni učinek operacij (št. srečanj projektnih partnerjev po zaključeni operaciji in/ali št. podanih izjav o zagotavljanju trajnosti operacije po zaključku le te).

11.5 Odgovornost za izvajanje ter časovna opredelitev izvajanja

Odgovornost za izvajanje ukrepov bo prevzelo Partnerstvo LAS Zasavje z lokalnimi akterji na območju LAS. Operacije se bodo časovno izvajale do leta 2020.

Preglednica 51: Opredeljeni ukrepi, odgovornost za izvajanje ter časovna opredelitev izvajanja

Ukrep	Odgovornost za izvajanje	Sklad	Časovna opredelitev izvajanja (2016, 2017, 2018, 2019, 2020)	Načrtovana sredstva (EU + SLO) (v eur)
Inovativna lokalna partnerstva a) turistična partnerstva b) samooskrbni in socialni produkti c) podjetniška partnerstva d) kreativno podjetništvo	Partnerstvo LAS Zasavje, ZaTO, DRPZ, KGZS – Zavod LJ, območne obrtno-podjetniške zbornice, Punkt CC	EKSRP	2016-2020	213.385,19
		ESRR	2016-2020	185.717,62
		ESPR		

Inovativni turistični produkti a) kmetijski produkti b) industrijska dediščina c) športne vsebine d) lokalna kulinarika e) kulturna in naravna dediščina	DRPZ, Društvo VOX Humana, Zavod KŠTM, Društvo Rast, ZVKDS, ZRSVN, ZaTO	EKSRP	2016-2020	125.000,00
		ESRR	/	/
		ESPR		
Vključevanje lokalno pomembnih vsebin v izobraževanje in vseživljenjsko učenje	osnovne in srednje šole, občine, območne obrtno-podjetniške zbornice	EKSRP	2016-2020	25.000,00
		ESRR	2016-2020	40.000,00
		ESPR		
Inovativni lokalni produkti (kmetijski, živilski, gozdarski, lesni, visokotehnoški, novomedijski, kulturni)	KGZS – Zavod LJ, Zadruga VEZ, Zavod za gozdove Slovenije (KE Zagorje ob Savi), DRPZ	EKSRP	2016-2020	70.000,00
		ESRR	2016-2020	55.000,00
		ESPR		
Alternativni načini proizvodnih potencialov na območju Nature 2000 in na degradiranih območjih	ZRSVN	EKSRP	2016-2020	70.000,00
		ESRR	2016-2020	45.000,00
		ESPR		
Ureditev pogojev za aktivno delovanje medgeneracijskih in drugih zasavskih skupnosti	Mrest, občine, Medgeneracijsko središče pri Mladinskem centru Zagorje ob Savi, mladinski centri, Center medgeneracijskega učenja pri ZLU	EKSRP	2016-2020	125.000,00
		ESRR	/	/
		ESPR		
Aktivno vključevanje ranljivih skupin v lokalno skupnost	ZLU, VDC Zagorje ob Savi, občine, mladinski centri	EKSRP	2016-2020	70.000,00
		ESRR	2016-2020	80.000,00
		ESPR		
		EKSRP		
		ESRR		
		ESPR		
		EKSRP		
		ESRR		
		ESPR		
		EKSRP		
		ESRR		
		ESPR		
		EKSRP		

		ESRR		
		ESPR		
		EKSRP		
		ESRR		
		ESPR		
		EKSRP		
		ESRR		
		ESPR		
		EKSRP		
		ESRR		
		ESPR		
		EKSRP		
		ESRR		
		ESPR		
		EKSRP		
		ESRR		
		ESPR		
		EKSRP		
		ESRR		
		ESPR		

11.6 Opredelitev operacij sodelovanja LAS

Aktivnosti sodelovanja v okviru podukrepa Priprava in izvajanje dejavnosti sodelovanja LAS v okviru ESRR, bo partnerstvo LAS predstavil v projektu 'Zgodbe rok in krajev'. Pobudnika projekta sta Konzorcij rokodelskih centrov Slovenije in Razvojni center Srca Slovenije. Partnerstvo LAS Zasavje z izvajalci, bo predviden partner v projektu.

Projekt sodelovanja v okviru 'Zgodbe rok in krajev' v prvi vrsti omogoča izboljšanje položaja zasavskih rokodelcev preko oživljanja urbanih središč, vključevanja sodobnega dizajna ter kulturnih in kreativnih industrij, predvsem pa pripomore k dvigu ugleda in pomembnosti rokodelske dejavnosti ter s tem k sami promociji družbene odgovornosti gospodarstva. Namen projekta sodelovanja je ustvariti spodbudno okolje za razvoj rokodelstva na območju LAS. Cilj projekta je povečanje gospodarske moči, dvig ugleda in pomembnosti rokodelske dejavnosti ter krepitev sodelovanja z družbeno odgovornim gospodarstvom in mediji. Projekt se bo izvedel v sklopu niza delavnic pri obrtnikih oz. v skupnostnih prostorih urbanih središč, po naslednjih tematskih sklopih: umetnostno steklarstvo, sodarstvo, permakultura na vasi, permakultura v urbanih središčih, izdelava zasipnice in konzerviranje pridelkov, izdelava skupnostne peči ('rocket stove'), izdelava vrtnega pohištva iz vrbe, izdelava lesenih skled in pribora, ogled permakulturnega posestva, filc in polstenje, izdelava glinenih peči, skodlarstvo, izdelava slamnatih streh ter izdelava košar in košev. V predvidenem obdobju izvajanja, med letoma 2017 in 2018, se predvideva okoli 20 dogodkov (predstavitve, delavnice ...). Projekt je namenjen sledečim ciljnim skupinam:

- aktivnim in potencialnim, bodočim rokodelcem,
- nosilcem izobraževalnih procesov,
- potencialnim kupcem,
- osnovnošolcem in srednješolcem,
- nezaposlenim in težje zaposljivim,
- starejšim z znanjem,
- nosilcem javnega mnenja o rokodelstvu,

- gospodarstvenikom.

Rokodelstvo je pomemben neizkoriščen ustvarjalni, gospodarski in socialni potencial, ki je prisoten na območju LAS in omogoča kvalitetnejše zagotavljanje potreb na področju gospodarstva, socialne ekonomije, samooskrbe, turizma, gostinstva, vseživljenjskega učenja, medgeneracijskega povezovanja in kakovosti življenja. Aktivni rokodelci nimajo dovolj odprtih prodajnih poti, prav tako je potrebno zagotoviti sistem prenosa znanja, iz strani rokodelcev na nove generacije in s tem spodbuditi prebivalce k spoznavanju in ohranjanju lokalne kulturne dediščine. Preko ESRR, ki predstavlja 80 % financiranja, je zagotovljenih 21.353,53 evrov. Razliko (20 %) bo zagotovilo partnerstvo LAS iz svojih lastnih virov.

Načrtovane operacije sodelovanja v okviru EKSRP so opredeljene, kot skupnostni projekti samooskrbe (zadruga II. reda), kot turistična ponudba preko meja območja LAS (rudarska dediščina, Geopark, solna pot), razvoj novih orodij in prenos znanj (terilnik za orehe), skupna blagovna znamka Slovenski les, rokodelska mreža itn. Operacije sodelovanja financirane iz naslova EKSRP, bodo izbrane na podlagi javnega poziva, ki ga bo pripravil MKGP.

12. Opis sistema spremljanja in vrednotenja SLR

Spremljanje in vrednotenje strategije sta sestavna dela izvajanja in obvezni vsebini Uredbe CLLD, saj je to pomemben način izboljšanja kakovosti načrtovanja in merjenja uspešnosti ter učinkovitosti samega izvajanja strategije. To je proces, ki traja od začetka priprave strategije do zaključka izvajanja programa oz. do zaključka petletnega obveznega poročanja ob zaključku operacij. Z vključitvijo postopkov rednega spremljanja in vrednotenja v strategijo, partnerstvo LAS ustvari orodje za pridobivanje informacij v zvezi s tem, kaj deluje in kaj ne, ter na ta način prilagaja strategijo spreminjajočim se okoliščinam. Sistem tako omogoča razvoj konkretne, realne in izvedljive strategije.

Vrednotenje v okviru CLLD poteka na dveh ravneh: na ravni programov zadevnih skladov (v okviru organov upravljanja) in na lokalni ravni (LAS). Uredba EU 1303/2013 v točki g tretjega odstavka 34. člena uvaja obveznost spremljanja izvajanja strategije lokalnega razvoja in operacij na lokalni ravni, ki prejmejo podporo za izvajanje posebnih vrednotenj, povezanih z izvajanjem lokalne razvojne strategije.

Pri oblikovanju sistema vrednotenja je bilo upoštevano znanje in izkušnje, ki si jih je lokalna akcijska skupina pridobila v preteklem programskem obdobju, preko izvajanja in spremljanja projektov, vodenja postopkov in upravljanja. S sprotim ocenjevanjem in vrednotenjem ter rednim preverjanjem doseženih ciljev in rezultatov se bodo pomanjkljivosti sproti odpravljale ter s tem posledično izboljšale možnosti izvajanja. Rezultati vrednotenja se bodo upoštevali pri pripravah sprememb strategije v tem programskem obdobju in pri pripravi za naslednje programsko obdobje. O pridobljenih rezultatih vrednotenja se bo redno obveščalo javnost.

V Pogodbi so določene naloge, s katerimi bo partnerstvo LAS zagotavljalo sistem spremljanja in vrednotenja strategije. Te naloge so:

- vzpostavljanje učinkovitega, preglednega in transparentnega sistema za oceno in izbiro izvedbenih operacij z izvajanjem postopkov za izbor operacij, samim izborom operacij in predložitvijo izbranih operacij v potrditev zadevnemu skladu,
- ocenjevanje in izbira izvedbenih operacij ob zagotovitvi, da so bili izbrani v skladu z določili strategije in veljavno zakonodajo, ki ureja to področje,
- izvajanje predhodnega pregleda upravičenih stroškov, skladnost s strategijo in operativnimi programi za posamezno programsko obdobje in pogoji zadevnega sklada iz Uredbe CLLD,
- preverjanje zakonitosti operacij in preverjanje zmogljivosti nosilcev za izvedbo posameznih operacij, že pred potrditvijo le-teh,

- spremljanje, vrednotenje ter skrb za pravilno izvajanje operacij v skladu s strategijo ter uresničevanjem ciljev in doseganje mejnikov, pregled nad izvajanjem operacij tudi po izplačilu sredstev,
- predhodno preverjanje pravilno označenih operacij pred oddajo zahtevka za izplačilo v skladu, s pravili označevanja, določenimi za zadevni sklad,
- izvajanje pregleda nad izvajanjem operacij tudi po izplačilu (trajnost),
- skrb za informiranje upravičencev v zvezi s pravicami in dolžnostmi tudi po zadnjem izplačilu sredstev,
- pripravljane letnih poročil o izvajanju strategije in druge dokumentacije, ki jih zahtevajo pristojna ministrstva ali drugi organi, v okviru pristojnosti, ki se navezujejo na delovanje LAS,
- ločeno hrambo dokumentacije vezano na operacije in delovanje LAS,
- zagotavljanje preglednosti delovanja in sledljivosti ter nadzor nad zakonito porabo proračunskih sredstev,
- zagotavljanje transparentnosti postopkov in preprečevanje konflikta interesov,
- letno zbiranje presečnih podatkov o doseženih vrednosti skupnih kazalnikov na ravni strategije,
- letno zbiranje podatkov o doseženih kazalnikih na nivoju operacij

Načrt vrednotenja strategije zajema naslednje korake:

a) teme in aktivnosti vrednotenja:

- spremljanje doseganja zastavljenih ciljev, mejnikov oz. kazalnikov (mejniki so kazalniki, ki se preverja ob določenem časovnem obdobju).

Uredba CLLD določa spremljanje uspešnosti izvajanja strategije z doseganjem zastavljenih mejnikov oz. kazalnikov:

- število zaključenih operacij v primerjavi z odobrenimi operacijami,
- delež dodeljenih sredstev v odločbi o potrditvi operacije v primerjavi z določenim finančnim okvirjem,
- delež izplačanih sredstev v primerjavi z dodeljenimi sredstvi v odločitvi o potrditvi operacije,
- število novo ustvarjenih delovnih mest.

Za doseganje mejnikov oz. kazalnikov je potrebno na dan 31.12.2018 doseči najmanj 85 % ciljne vrednosti mejnika (za kar bo mogoče pridobiti dodatna sredstva za izvajanje operacij) oz. na dan 31.12.2023 najmanj 85 % ciljne vrednosti kazalnika, določenega v strategiji. V strategiji so poleg mejnikov oz. kazalnikov opredeljeni tudi kazalniki, s katerimi bo merjen napredek, učinkovitost in uspešnost strategije glede na opredeljene cilje, ki so opisani v 9. poglavju.

b) sistem zagotavljanja podatkov:

Sistem zagotavljanja podatkov bo zagotovljen iz več virov.

Glavni vir podatkov bodo predstavljali rezultati izvedenih operacij. Osnovne podatke oz. informacije se bo črpalo že iz prijavnih obrazcev operacij, glavni vir pa bodo predstavljala poročila oz. zahtevki o izvedenih operacijah, predvsem doseženih rezultatih znotraj posameznih operacij ter poročila glede zagotavljanja trajnosti posamezne operacije.

Podatki bodo zagotovljeni tudi iz spodaj navedenih virov, ki omogočajo spremljanje stanja na območju LAS:

- SURS: podatki o stanju na območju LAS, dostopni na ravni naselij in občin,
- AJPES: letna poročila o poslovanju gospodarskih subjektov, podatki o gospodarskih subjektih, nosilcih registriranih dopolnilnih dejavnostih ...
- Kmetijsko gozdarski zavod: podatki o stanju kmetijstva na območju LAS,

- Območna obrtno-podjetniška zbornica: podatki o stanju obrtništva in podjetništva na območju LAS,
- občine: podatki na področju okolja v okviru LAS,
- drugi viri informacij (izvedene študije na lokalni, regionalni in nacionalni ravni, izvedeni popisi, monitoringi stanja okolja ...).

Skladno s potrebami bomo podatke zagotavljali tudi na osnovi izvedenih lastnih anket, lastnih analiz ali drugih oblik zagotavljanja podatkov (delavnice ...).

c) terminski načrt vrednotenja:

- sprotno preverjanje delovanja in izvajanja operacij,
- po potrebi dodatno vrednotenje glede na dosežene rezultate,
- redna letna poročila o izvajanju strategije od leta 2017 dalje,
- redna poročila o doseganju ciljev strategije in izpolnjevanju obveznosti za preteklo leto do 31.3. tekočega koledarskega leta,
- vmesno vrednotenje strategije in preverjanje doseganja mejnikov oz. kazalnikov na dan 31.12.2018,
- končno vrednotenje strategije in preverjanje doseganja kazalnikov na dan 31.12.2023.

Preglednica 52: Terminski načrt poročanja pristojnim organom upravljanja

Leto	Vrsta poročanja	Rok za oddajo poročila	Obdobje vezano na poročilo
2017	Letno poročilo in vsebine vrednotenja	31.3.2017	do 31.12.2016
2018	Letno poročilo	31.3.2018	do 31.12.2017
2019	Letno poročilo in vmesno vrednotenje strategije	31.3.2019	do 31.12.2018
2020	Letno poročilo	31.3.2020	do 31.12.2019
2021	Letno poročilo	31.3.2021	do 31.12.2020
2022	Letno poročilo	31.3.2022	do 31.12.2021
2023	Letno poročilo	31.3.2023	do 31.12.2022
2024	Letno poročilo in končno vrednotenje strategije	31.3.2024	do 31.12.2023

Poročanje organom LAS:

Poročila o spremljanju doseganja kazalnikov in s tem uresničevanja ciljev SLR se bodo vsakoletno obravnavala na organih LAS.

Poročilo o integralnem napredku lokalnega območja, doseženega na podlagi izvajanja SLR, se bo izvedlo po potrebi v vmesnem obdobju ter na koncu programskega obdobja ter obravnavalo na organih LAS.

Poročanje za evidence LAS:

Poročila o spremljanju zagotavljanja trajnosti izvedenih operacij se bodo hranila v arhivu LAS in po potrebi obravnavala na organih LAS.

d) uporabljeni viri podatkov:

- interni podatki LAS,
- podatki iz rednih letnih poročil,
- podatki iz vmesnih poročil izvajalcev operacij,
- podatki iz preverjanja izvajanja operacij na kraju samem,
- podatki iz poročil izvajalcev o realizaciji in zaključku operacij,
- statistični in javno dostopni podatki.

e) način obveščanja javnosti o rezultatih vrednotenja:

- spletna stran LAS,
- spletne strani partnerjev LAS,
- seje organov LAS,
- obveščanje o rezultatih organom upravljanja pristojnih ministrstev,
- strokovni dogodki in srečanja,
- obveščanje preko Mreže za podeželje in Društva za razvoj slovenskega podeželja (v nadaljevanju: DRSP),
- objave preko medijev (lokalni časopisi, lokalni radio, e-novice DRSP,...)
- pisna gradiva o rezultatih spremljanja in vrednotenja.

Obveščene bodo različne ciljne skupine, kot so partnerji LAS, organi upravljanja pristojnih ministrstev, nosilci in partnerji operacij, DRSP, Mreža za podeželje, LAS-i ter strokovna in širša javnost.

f) mehanizem za spremljanje uporabe rezultatov vrednotenja:

- priprava poročila o izvedenem vrednotenju, kjer se morajo zajeti podatki o ciljih spremljanja in vrednotenja, metode, ki so bile uporabljene, rezultati in predlagani ukrepi za izboljšanje,
- uporaba rezultatov bo podlaga za spremembe strategije,
- mehanizem za spremljanje in morebitno ukrepanje bo zagotavljal upravni odbor partnerstva LAS, katerega bo vodilni partner redno obveščal o rezultatih vrednotenja.

Partnerstvo LAS se bo priključilo pobudi DRSP, da vrednotenje po 3. alineji 51. člena Uredbe CLLD, v z njihove strani predvidenem obsegu, prenese na s strani DRSP certificiranega in strokovno usposobljenega zunanega izvajalca. Realna ocena uspešnosti implementacije oz. uveljavitve Uredbe CLLD, dela partnerstva, vodilnega partnerja, preprečitve konflikta interesa in visoke integritete pri dodeljevanju evropskih sredstev, se po mnenju partnerstva, lahko zagotovi izključno z neodvisno zunanjo revizijo vseh javnih pozivov (vsakega posebej). Vrednotenje se opravi najkasneje v roku enega leta po podpisu pogodbe o dodeljenih sredstev z nosilci operacij, ne glede na to, da vse operacije ne bodo zaključene.

Upravičeni stroški, ki nastanejo s spremljanjem in vrednotenjem strategije, se financirajo v okviru podukrepa Podpora za tekoče stroške in stroške animacije. Z izbiro zunanjih strokovnjakov se zagotavlja transparentnost in preglednost postopka vrednotenja strategije. Zunanji izvajalci, ki so strokovno usposobljeni za delo in prihajajo iz vrst univerz, inštitutov, iz vrst evalvatorjev ..., bodo izvajali standardno vrednotenje, poenoteno na ravni DRSP. DRSP bo zagotavljal pomoč partnerstvu LAS pri izbiri strokovnjakov, postavitvi kriterijev za vrednotenje, postopku certificiranja in super vrednotenja.

13. Opis postopka določitve vodilnega partnerja LAS in opis kadrovskih kapacitet, finančni viri, izkušnje in znanje

13.1 Opis postopka določitve vodilnega partnerja LAS

Postopek zbiranja kandidatov za organe partnerstva LAS in vodilnega partnerja je potekal po odprtem postopku. Vsi člani so imeli možnost predlagati vodilnega partnerja v postopku, ki je trajal od 23.10.2015 do 10.11.2015 do 17. ure. Vsi partnerji LAS so bili pozvani po elektronski pošti. Na poziv za predloge kandidatur za vodilnega partnerja sta se odzvala dva zainteresirana partnerja: KGZS – Zavod LJ in Območna obrtno-podjetniška zbornica Hrastnik (v nadaljevanju: OOOZ Hrastnik). Oba kandidata za vodilnega partnerja partnerstva LAS sta se predstavila pogodbenim partnerjem na volilni skupščini dne 12.11.2015, v Kisovcu. Novo izvoljeni upravni odbor partnerstva LAS se je sestel na dan volilne skupščine in odločal o izboru vodilnega partnerja. Svoj izbor je predal v potrditev skupščini. Ta

je za vodilnega partnerja potrdila OOO Hrastnik. V Prilogi je zapisnik volilne skupščine partnerstva LAS.

Osnovni podatki vodilnega partnerja:

Institucija: Območna obrtno-podjetniška zbornica Hrastnik

Naslov: Cesta 1. maja 83, 1430 Hrastnik

Zakoniti zastopnik: Mirko Mastnak, predsednik

Matična številka: 5255830000

Davčna številka: 54607540

Telefon: 03-56-32-960

Elektronski naslov: branka.dolinsek@oos.si

Spletna stran: www.oos-hrastnik.si

13.2 Opis kadrovskih kapacitet, izkušenj in znanja ter finančne sposobnosti vodilnega partnerja LAS

Vodilni partner zastopa pogodbeno partnerstvo LAS Zasavje v upravnih in finančnih zadevah, kot je razvidno iz Pogodbe in Pogodbe o nalogah vodilnega partnerja pri lokalno zasebnem partnerstvu LAS Zasavje s pripadajočimi Aneksi k Pogodbam. V slednji so opredeljene naloge vodilnega partnerja v zvezi z delovanjem LAS, strategije, javnimi pozivi in izvajanjem operacij na območju LAS ter drugimi nalogami.

OOO Hrastnik, bo kot vodilni partner pogodbenega partnerstva LAS Zasavje, opravljala sledeče naloge:

V zvezi z delovanjem LAS:

- organizirala delovanje partnerstva LAS, skrbela za dokumentacijo in arhiv LAS,
- nudila organom partnerstva LAS prostorsko, logistično, administrativno, strokovno in tehnično podporo, ki jo ti potrebujejo za svoje delovanje,
- na svojem poslovnem naslovu bo gostovala poslovni naslov partnerstva LAS, tako da bo zagotovila naslov za sprejem pošte za partnerstvo LAS in jo bo tudi sprejemala,
- informirala člane partnerstva LAS o svojem delu,
- pripravila letno poročilo o delu in finančno poročilo partnerstva LAS in poročila posredovala upravnemu odboru partnerstva LAS v potrditev,
- pripravila letni načrt aktivnosti partnerstva LAS in ga posredovala upravnemu odboru partnerstva LAS v potrditev,
- sodelovala pri pripravi in izvedbi prijave na razpis za izbor in potrditev lokalnih akcijskih skupin,
- zagotovila in ažurno upravljala spletno stran partnerstva LAS, na kateri bo objavljala splošne akte in dokumente partnerstva LAS, javne pozive partnerstva LAS, rezultate javnih pozivov z informacijami o sofinanciranih projektih in druge informacije, namenjene večji informiranosti subjektov, ki so bili izbrani na javnih pozivih partnerstva LAS,
- zagotavljala javnost delovanja partnerstva LAS in opravljala dejavnosti stikov z javnostjo ter
- zagotavljala in upravljala ločen transakcijski račun partnerstva LAS.

V zvezi s strategijo:

- sodelovala pri pripravi strategije in njenih spremembah in jo promovirala,
- pripravljala in distribuirala promocijsko gradivo, s katerim bo predstavljala strategijo,
- izvajala informiranje, animacijo in motivacijo prebivalcev ter drugih subjektov iz območja LAS, jih spodbujala k sodelovanju na javnih pozivih partnerstva LAS in k drugim oblikam sodelovanja pri izvajanju strategije,

- zagotavljala informacije vsem zainteresiranim na območju LAS o delovanju partnerstva LAS in o strategiji,
- zagotavljala vse informacije, potrebne za omogočanje spremljanja in vrednotenja strategije,
- predlagala upravnemu odboru partnerstva LAS spremembo strategije, če bo ocenila, da je to potrebno,
- do 31. marca za preteklo leto pripravila letno poročilo o izvajanju strategije, kjer bo navedla tudi podatke o doseganju ciljev strategije in o izpolnjevanju obveznosti za preteklo leto ter ga posredovala pristojnemu skladu oziroma organu,
- pripravila letne načrte aktivnosti pridobivanja sredstev za delovanje in animacijo partnerstva ter jih pravočasno posredovala pristojnemu organu oziroma skladu.

V zvezi z javnimi pozivi partnerstva LAS:

- upoštevajoč splošne akte partnerstva LAS in druge predpise, bo pripravila javne pozive partnerstva LAS in razpisno dokumentacijo,
- objavila javne pozive partnerstva LAS in razpisno dokumentacijo na spletni strani ter, po potrebi, obvestila tudi medije,
- skrbela za izvedbo javnih pozivov, za izdelavo s tem povezane dokumentacije in za nemoteno delovanje Odbora za ocenjevanje operacij,
- na javnih pozivih izbrane operacije, bo posredovala v potrditev pristojnemu organu oziroma skladu.

V zvezi z izvajanjem projektov na območju LAS:

- skrbela za krepitev subjektov, skrbela za razvoj in izvajanje operacij, vključno s spodbujanjem zmogljivosti njihovega upravljanja projektov, tako da jim bo nudila strokovno svetovanje in podporo pri pripravi, upravljanju in vodenju,
- zbirala projektne ideje, ki jih bodo predlagali partnerji partnerstva LAS in drugi subjekti iz območja LAS, ter jih pomagala razvijati,
- pripravljala in vodila projekte partnerstva LAS povezane s sodelovanjem z drugimi lokalnimi akcijskimi skupinami,
- spremljala izvajanje operacij, ki bodo izbrane na javnih pozivih partnerstva LAS, kar zajema tudi spremljanje mejnikov in ciljev projektov, izvajanje nadzora nad njihovo izvedbo in financiranjem,
- informirala izvajalce operacij o njihovih pravicah in obveznostih, vključno z obveznostmi po zadnjem izplačilu sredstev,
- izvajala nadzor nad izvajanjem operacij pred in po izplačilu sredstev,
- zagotavljala varen elektronski predal za prejem elektronske pošte in kvalificirano elektronsko potrdilo za oddajo vlog in zahtevkov,
- uredila dostop do informacijskih sistemov ustreznih skladov pred vlaganjem vlog in zahtevkov za izplačilo,
- zagotavljala posredovanje vlog in zahtevkov za izplačilo v skladu s pravili ustreznega sklada in
- pred posredovanjem zahtevkov ustreznemu skladu za povračilo stroškov, preverila, če so upoštevana pravila označevanja, upravičenost stroškov in skladnost s samo strategijo ter operativnimi programi.

Druge naloge: sodelovala bo z drugimi lokalnimi akcijskimi skupinami, državnimi, revizijskimi in nadzornimi organi, opravljala bo druge naloge, določene v splošnih aktih ali v sklepih organov, ki so povezane z izvajanjem nalog po pogodbi ali z doseganjem namena partnerstva LAS in opravljala druge naloge, ki se lahko naknadno določijo z dodatkom k pogodbi, ki postane njen sestavni del.

Opis kadrovskih sposobnosti

OOZ Hrastnik razpolaga z ustreznim kadrom, z dvema polnovrednima močema (PDM), ki pokrivata področje kmetijstva in podjetništva. Izkušnje in reference ima iz različnih področij (spodbujanje podjetništva, vodenje investicijskih projektov višjih vrednosti, poklicne promocije, reševanje

problematike obrti in podjetništva, organizacija različnih izobraževanj in usposabljanj ter delavnic za bodoče in obstoječe podjetnike, priprava in izvedba različnih projektov iz področja podjetništva, priprava projektov za razpise lokalnih akcijskih skupin na področju Slovenije za obdobje 2007-2013, priprava Strategije razvoja kmetijstva v občini Grosuplje do leta 2010, izdelava projektne dokumentacije za razpise PRP 2007-2013, pripravljane vloge za razpis LEADER za Društvo LAS Zasavje, priprava Javnega poziva za nabor projektov LEADER za Društvo LAS Zasavje za leto 2009-2010, projektno svetovanje, priprava strokovnih podlag razvojnih dokumentov 2014-2020 za občino Hrastnik, ter opravljanja drugih nalog). Podroben opis nalog zaposlenih pri vodilnem partnerju je razviden iz Pogodbe o nalogah vodilnega partnerja pri lokalno zasebnem partnerstvu LAS Zasavje.

Opis izkušenj in referenc vodilnega partnerja:

Vodilni partner partnerstva LAS, OOO Hrastnik, s sedežem na območju občine Hrastnik, deluje kot ena izmed 62 območnih obrtno podjetniških zbornic. Kot samostojna zbornica ima odprt svoj transakcijski račun. Obrtna zbornica Slovenije (v nadaljevanju: OZS) kot matična zbornica z 59 zaposlenimi strokovnjaki in pravniki, nudi vso strokovno in pravno pomoč, ki jo OOO Hrastnik potrebuje pri svojem delu. OOO Hrastnik ima iz preteklega programskega obdobja številne izkušnje in reference, saj so člani OOO Hrastnik sodelovali v organih upravljanja Društva LAS Zasavje. OOO Hrastnik je v okviru Društva LAS Zasavje, izvedla projekt 'Podjetniški krožek', katerega izvajanje se še nadaljuje. V sklopu projekta 'Uvodno podjetniško usposabljanje' (nosilec: OOO Trbovlje) so izvedli različne delavnice. V sklopu pobude 'Equal' so izvedli projekt 'Razvojno partnerstvo Dnevni center Most'. V občini Hrastnik, vsako leto izvajajo ukrepe za ohranjanje in pospeševanje razvoja podjetništva in obrti ter podeljujejo nagrade za inovacije. Izvedli so delavnice in informativne intervjuje o samozaposlitvi za dva zavoda za zaposlovanje (območno službo Trbovlje in območno službo Novo mesto). Izvedli so usposabljanja v okviru priprav za pristop k mojstrskim izpitom pri OZS. Leta 2014 so bili vodilni partnerji pri ukrepu 'Podjetno Zasavje'. V sklopu razpisa 'Spirit Slovenija' so bili v letu 2015 partnerji v projektu 'Izvajanja celovitih podpornih storitev v okviru vstopnih točk VEM na lokalnem nivoju (vodilni partner OOO Trbovlje). Sodelovali so pri pripravi pripomb za RRP 2014-2020. OOO Hrastnik so od leta 2005 podporno okolje za omogočanje lažjega nastajanja novih podjetij (e-VEM točka). Tesno sodelujejo z drugimi OOO znotraj zasavske regije in na državnem nivoju ter z matično OZS. Prav tako aktivno sodelujejo z lokalnimi in državnimi inštitucijami.

OOO Hrastnik spremlja in obravnava problematiko obrti, skrbi za njen skladen razvoj, zastopa interese obrtnikov in podjetnikov pred organi lokalnih in regionalnih skupnosti, vodi obrtni register na območju svojega delovanja ter opravlja naloge, pomembne za celovito delovanje obrtno-zborničnega sistema, ki jih poveri OZS. Poleg svetovanja in izobraževanja, je zastopanje interesov podjetnikov v vseh procesih gospodarskega in političnega sistema v socialnem partnerstvu in zakonodajnih postopkih, najpomembnejša naloga. Vsa leta delovanja se OOO Hrastnik srečuje tudi s problematiko kmetijstva saj pogosto pomagajo tudi kmetom in lastnikom kmetijskih zemljišč in gozdov pri iskanju dodatnega vira dohodka na kmetijah (osebno dopolnilno delo, dopolnilne dejavnosti na kmetijah, s.p. ipd.). Z nalogami, ki jih zbornica opravlja, energijo usmerja v ustvarjanje novih delovnih mest in ustvarjanje dodatnih storitev v podjetništvu.

Vodilni partner bo korektno zastopal partnerstvo LAS v upravnih, strokovnih in finančnih zadevah. Zagotovil bo poslovni naslov partnerstva LAS, ločen transakcijski račun in ločen računovodski sistem, varen elektronski predal za prejem elektronske pošte ter kvalificirano elektronsko potrdilo za oddajo vloge in zahtevkov. Vodilni partner bo uredil dostop do informacijskih sistemov ustreznih skladov, organom partnerstva LAS bo nudil prostorsko, logistično, administrativno in ostalo podporo za delovanje, vzpostavil spletno stran in skrbel za njeno ažurno delovanje. V skladu s Smernicami za oblikovanje partnerstva, bo opravljal tudi vse ostale naloge v zvezi s strategijo, z javnimi pozivi, izvajanjem operacij in sodelovanjem z drugimi lokalno akcijskimi skupinami v Sloveniji in tujini in izvajal druga določila iz Uredbe CLLD. Ne bo izvajal dejavnosti s katerimi bi povzročil navzkrižje interesov in deloval v nasprotju z interesi partnerstva LAS.

Usklajeval bo interese kmetov pri ustvarjanju novih dopolnilnih dejavnosti na kmetijah (potencialna možnost vzpostavitve novih delovnih mest), interese ekonomskega sektorja v iskanju novih tržnih niš v okviru novih dejavnosti, interese nevladnih organizacij v iskanju novih družbenih izzivov in lokalne skupnosti pri skrbi za enakomeren razvoj regije, za višjo raven bivanja vseh prebivalcev.

Opis finančne sposobnosti vodilnega partnerja LAS

Po podatkih iz letnega poročila za leto 2014 je imela OOO Hrastnik 120.944 evrov prihodkov ter 114.163 evrov odhodkov. Presežek prihodkov nad odhodki, po pokritju davka od odhodka pravnih oseb, je v letu 2014 znašal 6.781 evrov.

Preglednica 53: Finančna sposobnost vodilnega partnerja LAS za leta 2012, 2013 in 2014 (v eur)

Prihodki	2012	2013	2014
Celotni prihodki	69.754	56.577	120.944
- prihodki od poslovanja	36.994	29.579	99.349
- finančni prihodki	933	428	1.781
- drugi prihodki	31.827	26.570	19.814
Celotni odhodki	62.646	38.896	114.163
Presežek prihodkov obračunskega obdobja z upoštevanjem davka od dohodka (v eur)	7.108	17.681	6.781

Vir: *AJPES*

OOO Hrastnik ima zunanjo finančno službo, ki za zbornico na podlagi Zakona o računovodstvu ter Pravilnika o sestavljanju letnih poročil in proračuna, proračunske uporabnike in druge osebe javnega prava, vodi in pripravlja davčna in finančna poročila ter načrt za zbornico. OOO Hrastnik posluje likvidno, brez finančnih težav. Na osnovi navedenih dejstev, OOO Hrastnik zagotavlja operativno delovanje partnerstva LAS in uspešno črpanje sredstev po Uredbi CLLD.

14. Opis nalog, odgovornosti in postopkov sprejemanja odločitev organov LAS

Organi LAS so: skupščina, upravni odbor, predsednik, namestnik predsednika, nadzorni odbor in odbor za ocenjevanje operacij. Partnerstvo LAS Zasavje bo zagotavljalo skladnost s SLR, ki jo vodi skupnost, pri izbiri operacij z njihovo prednostno razvrstitvijo teh operacij glede na njihov prispevek k doseganju ciljev in ciljnih vrednosti strategije.

Skupščino LAS, ki je najvišji organ LAS, sestavljajo vsi pogodbeni partnerji. Skupščino vodi predsednik, ki lahko za potrebe vodenja seje določi dodatne osebe. Naloge skupščine so:

- odloča o vsebini, spremembah in dopolnitvah pravil delovanja LAS in o določbah te pogodbe ter sprejema splošne akte, če za to ni pristojen drug organ,
- izvoli in razrešuje pogodbene partnerje v upravni in nadzorni odbor,
- izvoli in razrešuje predsednika in namestnika predsednika,
- na predlog vodilnega partnerja ali upravnega odbora razrešuje člane upravnega odbora, če se ta v obdobju enega leta ne udeleži več kot polovice sej upravnega odbora,
- imenuje in razrešuje vodilnega partnerja,
- na predlog upravnega odbora potrjuje strategijo, njene spremembe in dopolnitve ter sprejema ukrepe za njeno izvedbo,
- na predlog upravnega odbora obravnava in sprejema letno poročilo delovanja, finančno poročilo in letni program dela,
- na predlog upravnega odbora odloča o izbranih operacijah katerih nosilec je LAS ,
- odloča o metodologiji za izbor in ocenjevanje operacij,

- odloča o obliki, načinu in višini članarine pogodbenih partnerjev,
- odloča o ugovorih in pritožbah članov in drugih oseb zoper sklepe organov LAS,
- odloča o dokončni izključitvi pogodbenega partnerja iz LAS,
- odloča o drugih, s to pogodbo in drugimi pravnimi akti določenih zadevah, pomembnih za delovanje LAS.

Skupščina je lahko redna, izredna ali korespondenčna (dopisna). Redno skupščino se sklicuje najmanj enkrat letno. Izredna in/ali korespondenčna skupščina se sklicuje izjemoma, kadar ni možno pravočasno sklicati redne. Seje sklicuje predsednik upravnega odbora samoiniciativno ali na zahtevo upravnega, nadzornega odbora ali na zahtevo najmanj tretjine članov LAS. Skupščina je sklepčna, če je na seji prisotnih več kot polovica pogodbenih partnerjev LAS. Če ni sklepčna, se zasedanje odloži za 30 minut. Po poteku tega časa je sklepčna ne glede na število navzočih pogodbenih partnerjev, če se ugotovi, da so bili pravilno vabljeni in na to opozorjeni v vabilu. Ne glede na to, skupščina ni sklepčna, če niso prisotni predstavniki vseh treh sektorjev. Na skupščini lahko glasujejo le pogodbeni partnerji LAS. Vsak ima en glas. Nobena posamezna interesna skupina ne sme imeti več kot 49 % glasovalnih pravic. Če posamezna skupina presega 49 % od skupnega števila glasovalnih pravic, se njihovi glasovi ponderirajo na 49 % glasovalnih pravic. Ponder se izračuna z ustrezno formulo glede na število prisotnih z glasovalno pravico, po sektorjih. Ponderiranje se uporabi le v primerih, ko število glasovalnih pravic enega sektorja preseže 49 %. Kadar skupščina odloča o izbranih operacijah LAS (katerih nosilec je LAS), se upošteva določbo točke (b) tretjega odstavka 34. člena Uredbe (EU) št. 1303/2013. Pri odločitvi morajo najmanj 50 % glasov zagotoviti partnerji, ki niso javni organi. V kolikor je delež članov iz ekonomskega in zasebnega sektorja manjši od 50 %, skupščina ne more odločati o izbranih operacijah LAS. Skupščina se prekine oz. preloži do takrat, ko je izpolnjen zahtevan pogoj. Glasovanje je javno, vendar se lahko prisotni odločijo za tajno glasovanje. Volitve niso javne. Pogodbenega partnerja lahko na skupščini zastopa namestnik s pisnim pooblastilom. Sklep skupščine je veljaven, če je zanj glasovala več kot polovica prisotnih pogodbenih partnerjev. Kadar se pogodbenemu partnerju nalagajo finančne in druge obveznosti, pa njen sklep ne zadošča, temveč je za takšno odločitev potreben konsenz pogodbenega partnerja LAS, kateremu se nalaga finančna obveznost. Zoper sklep skupščine, ki mora biti obrazložen, ni dopustna pritožba. Je pa mogoča tožba na ugotovitev ničnosti sklepa ter izpodbojna tožba pred pristojnim sodiščem. Skupščina odloča z dvotretjinsko večino pogodbenih partnerjev, če gre za spremembe pravil delovanja in določb partnerske pogodbe ter o vprašanjih, od katerih je neposredno ali posredno odvisen obstoj LAS. O poteku seje skupščine se vodi zapisnik, ki ga podpiše predsedujoči, zapisnikar ter dva overovatelja zapisnika.

Upravni odbor LAS je organ odločanja in najvišji izvršilni organ, v katerem so zastopani predstavniki javnega in ekonomskega sektorja ter civilne družbe. Nobena posamezna interesna skupina nima večinskega deleža glasov ali več kot 49 % glasovalnih pravic. Upravni odbor sestavlja 13 članov (4 predstavniki javnega sektorja, 5 predstavnikov ekonomskega sektorja in 4 predstavniki civilne družbe), pri čemer je eden izmed njih predsednik LAS. Upravni odbor v začetku seje, zaradi zagotavljanja tripartitnega glasovanja in transparentnosti, predvidi barvne glasovnice: javni sektor – rdeča glasovnica, ekonomski sektor – modra glasovnica in civilni sektor – zelena glasovnica. Člane v upravnem odboru voli in razrešuje skupščina, katera lahko imenuje tudi namestnike članov upravnega odbora, ki v primeru izstopa iz LAS, nadomestijo člana. Mandat upravnega odbora je tri leta. Vsak član ima pri odločanju en glas. Člana upravnega odbora lahko na seji zastopa njegov pisno pooblaščen zastopnik na podlagi originalnega pooblastila, za vsako posamezno sejo. Seje upravnega odbora sklicuje predsednik LAS, vsaj osem dni pred dnem, določenim za sejo upravnega odbora. Posreduje tudi gradivo za seje in jih tudi vodi. Upravni odbor je sklepčen, če je prisotnih več kot polovica članov upravnega odbora ali njihovih pisno pooblaščenih namestnikov. Upravni odbor ni sklepčen, če niso prisotni predstavniki vseh treh sektorjev. Član upravnega odbora lahko odloča kot pooblaščen namestnik drugega člana upravnega odbora, z največ enim pisnim pooblastilom. Če pri odločanju posamezni sektor presega 49 % od skupnega števila glasovalnih pravic, se njihovi glasovi ponderirajo na 49 % glasovalnih pravic. Ponder se izračuna z ustrezno formulo glede na število prisotnih z

glasovalno pravico, po sektorjih. Ponderiranje se uporabi le v primerih, ko število glasovalnih pravic enega sektorja preseže 49 %. Kadar upravni odbor odloča o izbranih operacijah LAS (katerih nosilec je LAS), se upošteva določbo točke (b) tretjega odstavka 34. člena Uredbe (EU) št. 1303/2013. Pri odločitvi morajo najmanj 50 % glasov zagotoviti partnerji, ki niso javni organi. V kolikor je delež članov iz ekonomskega in zasebnega sektorja manjši od 50 %, upravni odbor ne more odločati o izbranih operacijah LAS. Seja upravnega odbora se prekine oz. preloži do takrat, ko je izpolnjen zahtevan pogoj. O odločitvah upravnega odbora se izdajajo sklepi v pisni obliki, ki jih podpišeta predsednik upravnega odbora in zapisnikar. Upravni odbor opravlja naslednje naloge:

- potrjuje pristope novih pogodbenih partnerjev in izstope že vključenih,
- odloča o izključitvi posameznega partnerja (utemeljeni razlogi),
- sprejema pravila delovanja LAS in druge pravno formalne dokumente, s katerimi se ureja delovanje LAS in pooblastila ter naloge vodilnega partnerja,
- skrbi za učinkovito delovanje LAS, njeno plačilno sposobnost in skladnost vseh postopkov z veljavno zakonodajo,
- sprejme predlog strategije ter njene spremembe in jih da v potrditev skupščini,
- spremlja izvajanje strategije in daje predloge in pobude za njene dopolnitve, kar zajema tudi vzpostavitev sistema njenega spremljanja in vrednotenja,
- predlaga operacije, ki jih lahko izvaja LAS kot skupen projekt LAS,
- sprejema in potrjuje poročilo nadzornega odbora ter ga da v obravnavo in potrditev skupščini,
- sprejema poročilo odbora za ocenjevanje operacij, za vsako operacijo posebej odloči ali se bo sofinancirala in o tem poroča skupščini,
- obravnava in sprejema letna poročila LAS, ki jih pripravi vodilni partner (poročilo o delovanju, finančno poročilo) in jih da v potrditev skupščini,
- obravnava in sprejema letni načrt aktivnosti LAS in ga po prejemu soglasja nadzornega odbora, da v potrditev skupščini,
- sklicuje skupščino in izvaja njene sklepe,
- spremlja vrednotenje rezultatov izbranih operacij,
- aktivno sodeluje z drugimi razvojnimi organi v regiji,
- v kolikor je to potrebno, predlaga način plačila in višino letne članarine pogodbenih partnerjev LAS
- zagotavlja informiranje pristopanja v partnerstvo ter promocijo LAS in razvoja podeželja,
- odloča o sodelovanju z drugimi sorodnimi organizacijami in o operacijah sodelovanja z njimi,
- se aktivno vključuje v delovanje DRSP,
- daje predloge in pobude za razvoj podeželja in urbanih območij (programske, projektne pobude) ter pobude za spremembo pravno formalnih okvirov, ki so potrebni za uspešen razvoj podeželja in urbanih območij,
- odloča o nalogah in obveznostih vodilnega partnerja,
- odloča o drugih zadevah, ki se nanašajo na to pogodbo, pripravlja pravila internih aktov in sklepe skupščine,
- med pogodbenimi partnerji LAS, izbere vodilnega partnerja in da izbor v potrditev skupščini,
- sprejme splošen akt, v katerem opredeli način izvedbe javnih pozivov LAS,
- sprejme pregleden, neodvisen in odprt način izbire predlogov operacij za financiranje in nepristranska merila za izbor operacij, ter ga da v potrditev skupščini.

Predsednik LAS je samostojen organ LAS, je pooblaščen predstavnik in predstavlja ter zastopa LAS v razmerju do tretjih oseb. Predsednik je hkrati tudi predsednik upravnega odbora, ki zastopa in predstavlja LAS v javnosti in v pravnem prometu ter preko vodilnega partnerja sodeluje s pristojnimi ministrstvi in drugimi pristojnimi organi. Predsednik lahko pisno pooblasti člana upravnega odbora za zastopanje LAS. Predsednika imenuje skupščina za obdobje treh let. Pravice in dolžnosti predsednika so podrobneje določene v posebni mandatni pogodbi, ki jo v imenu LAS podpiše predsednik nadzornega odbora. Predsednik v imenu LAS podpisuje vse pravne in zavezujoče listine in dokumente, sklepa pogodbe in podpisuje finančne transferje. Sklicuje in vodi seje upravnega odbora ter vodi seje skupščine. Skladno s sklepom skupščine, se mu lahko za opravljeno delo, naloge in

odgovornost, izplačajo finančna sredstva. Svoje delo opravlja v skladu s sklepi, odločitvami in navodili skupščine, upravnega odbora in nadzornega odbora in njim tudi odgovarja.

Namestnik predsednika LAS, v času predsednikove zadržanosti ali odsotnosti, opravlja funkcijo predsednika, v skladu z njegovimi pooblastili. Namestnik predsednika, je hkrati tudi namestnik predsednika upravnega odbora, ki v času odsotnosti predsednika sklicuje seje upravnega odbora, jih vodi ter podpisuje odločitve upravnega odbora, ki so izdani kot sklepi v pisni obliki.

Nadzorni odbor LAS sestavljajo trije člani, predvidoma po eden iz vsakega sektorja. Člane nadzornega odbora izvoli skupščina za obdobje treh let. Nadzorni odbor sprejema odločitve z večino glasov (vsak član ima en glas), če glasujeta vsaj dva člana nadzornega odbora. Naloge nadzornega odbora so:

- nadzira delo upravnega odbora, predsednika in namestnika predsednika,
- nadzira delo vodilnega partnerja,
- nadzira finančno in materialno poslovanje ,
- nadzira gospodarnost poslovanja ,
- na zahtevo predsednika ali upravnega odbora poda oceno o pravilnosti in gospodarnosti posameznega posla LAS ali delovanja vodilnega partnerja,
- najmanj enkrat letno poroča skupščini in upravnemu odboru o svojem delu in sicer do 31.3. vsako leto oziroma po tem, ko je potrjeno finančno poročilo,
- sprejema sklepe, poročila, priporočila in predloge na sejah, na katerih so prisotni vsi člani nadzornega odbora.

Nadzorni odbor ima pravico do vpogleda v vse listine in dokumentacijo LAS. Za svoje delo je nadzorni odbor odgovoren skupščini. Člani nadzornega odbora, na prvi seji, izmed sebe izvolijo predsednika, ki vodi nadzorni odbor in sklicuje seje nadzornega odbora.

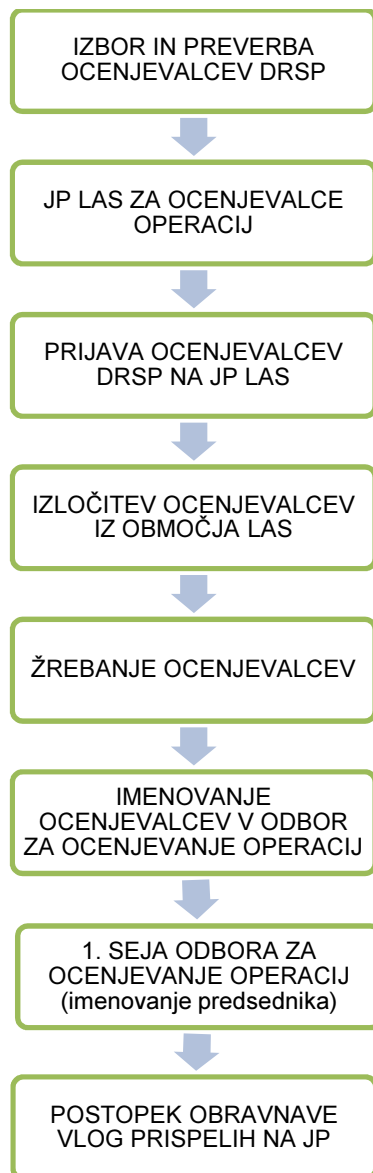
Odbor za ocenjevanje operacij šteje pet članov ter dva nadomestna člana. Imenuje in razrešuje ga upravni odbor. Imenuje jih tako, da zagotovi neodvisnost, nepristranskost in strokovnost ocenjevanja operacij. Mandat člana v Odboru za ocenjevanje operacij, je eno leto, z možnostjo podaljšanja. Vsak član ima pri odločanju en glas. Odločati mora sam, kar pomeni, da v njegovem imenu ne sme odločati pooblaščen namestnik. Člani Odbora za ocenjevanje operacij izmed sebe imenujejo predsednika odbora, ki jih zastopa in poroča ostalim organom LAS. Seje Odbora za ocenjevanje operacij sklicuje vodilni partner. Člani morajo imeti strokovne reference, zlasti iz področja razvoja podeželja, regionalnega razvoja, strateškega ali projektnega načrtovanja ter priprave in vodenja operacij. Sestanejo se najkasneje v roku sedmih dni po izteku javnega poziva za predlog nabora operacij za uresničevanje strategije. Odbor za ocenjevanje operacij pregleduje ustreznost prijav na javne pozive LAS, jih ocenjuje, preverja zmogljivost predlagateljev operacij za njihovo izvedbo in po opravljenem ocenjevanju operacij pripravi poročilo za upravni odbor, najkasneje v roku 14 dni po ocenjevanju operacij. Upravni odbor opravi izbor operacij LAS.

15. Merila za izbor operacij in opis postopka izbora operacij

15.1 Pravila za delovanje LAS in Odbora za ocenjevanje operacij

Delovanje LAS in Odbora za ocenjevanje operacij je določeno v Pogodbi. O vsebini, spremembah in dopolnitvah pravil delovanja LAS in delovanju posameznih organov odloča skupščina, ki je najvišji organ LAS, katerega sestavljajo vsi pogodbeni partnerji. Delovanje Odbora za ocenjevanje operacij je opredeljeno v 19. členu Pogodbe. Odbor za ocenjevanje operacij je organ LAS, ki pregleduje ustreznost prijav na javne pozive, jih ocenjuje, preverja zmogljivost predlagateljev operacij za njihovo izvedbo in o tem pripravi poročilo za upravni odbor. Ocenjevalci s posebno pisno izjavo o

nepristranskosti in zaupnosti potrdijo, da bodo s prijavi ravnali kot z dokumenti zaupne narave in jih ne bodo reproducirali ali drugače razširjali ter, da z njihovo vsebino ne bodo seznanjali drugih oseb. Odbor za ocenjevanje operacij je sestavljen iz zunanjih ocenjevalcev. Nabor zunanjih ocenjevalcev bo v samostojnem postopku izbral in preverjal DRSP. LAS bo z javnim pozivom pozval ocenjevalce iz nabora DRSP za prijavo v postopek izbora Odbora za ocenjevanje operacij partnerstva LAS. Prijavijo se lahko samo ocenjevalci, ki bodo lahko v postopku javnega poziva in ob predvidenih terminih, opravili svoje naloge. Partnerstvo LAS bo člane Odbora za ocenjevanje operacij, ob predhodni izločitvi ocenjevalcev iz Zasavja, izžrebal ter imenoval. Člane Odbora za ocenjevanje operacij razrešuje upravni odbor. Upravni odbor lahko razreši člana, če le-ta krši pogodbo, druge splošne akte, predpise ali sklepe organov LAS, če deluje nestrokovno, če ne deluje neodvisno, če deluje v nasprotju z nameni in interesi LAS, če javno govori o posameznikih in posameznih operacijah, ki jih predlagajo prijavitelji, ne spoštuje poklicne molčečnosti in ne varuje poslovnih skrivnosti, ki se nanašajo na katerokoli dokumentacijo, ki jo je videl v okviru svojega dela v Odboru za ocenjevanje operacij ali če blati ugled Odbora za ocenjevanje operacij ali drugih organov LAS. Člani Odbora za ocenjevanje operacij izmed sebe imenujejo predsednika odbora, ki jih zastopa in poroča ostalim organom LAS.

Procesni diagram 1: Postopek izbora zunanjih ocenjevalcev

15.2 Postopek izvedbe javnega poziva

Predvideva se objava treh javnih pozivov. Prvi bo v letu 2016, predvidoma v juniju, za vsa štiri tematska področja. Drugi bo v letu 2018, predvidoma v februarju. V primeru odobritve dodatnih sredstev bo (tretji), zadnji razpis objavljen predvidoma v začetku leta 2020. Objava javnih pozivov za prijavo operacij, za izvajanje strategije, bo potekala po postopkih ZUP-a. Objavljen bo na spletni strani partnerstva LAS, spletnih straneh vključenih občin in partnerjev. Če bo LAS po prvem javnem pozivu ugotovila, da niso porabljena vsa razpisana sredstva ali z rezultati odobrenih operacij ne bo dosegla načrtovanih rezultatov (ciljev, kazalnikov), ki so opredeljeni v strategiji, lahko dodaten javni poziv objavi tudi v vmesnem obdobju (2017, 2019). Javni poziv mora biti odprt najmanj 30 dni. V tem času vodilni partner omogoči prijaviteljem pridobitev celotne razpisne dokumentacije, na spletni strani partnerstva LAS ter jim nudi informacije in svetuje glede same priprave operacij.

15.3 Postopek ocenjevanja

Vloge, ki bodo prispеле na javni poziv, bo zbiral vodilni partner, ki bo skrbel tudi za pregled nad popolnostjo prispelih vlog. Vodilni partner bo, skupaj z predsednikom Odbora za ocenjevanje operacij, preveril pravočasnost prispelih vlog ter administrativno popolnost. V postopek ocenjevanja se Odboru za ocenjevanje operacij, posredujejo samo pravočasno prispеле in administrativno popolne vloge. Vloge, ki gredo v postopek obravnave, se najprej presoja z vidika splošnih pogojev za upravičenost. Če se operacija ne sklada z vsaj enim od splošnih pogojev za upravičenost, je izločena iz nadaljnje obravnave. Vloge, ki niso izločene na podlagi splošnih pogojev za upravičenost, se presoja z vidika specifičnih meril. Člani Odbora za ocenjevanje operacij poleg točkovanja posameznih kriterijev, podajo tudi kratko utemeljitev ocene s predlogi za morebitne potrebne spremembe oziroma dopolnitve predloga operacije.

Odbor za ocenjevanje operacij po zaključenih ocenjevanjih predlogov operacij, v skladu z merili za izbor operacij, izdelava skupno oceno posamezne prijave. Le ta predstavlja skupno oceno specifičnih meril, ki je podlaga za razvrstitev na prednostno listo operacij za posamezen javni poziv. Odbor za ocenjevanje operacij pripravi poročilo ter predlog izbora operacij, ki ga najkasneje v roku 14 dni od ocenjevanja operacij, preda upravnemu odboru. Upravni odbor se za vsako operacijo posebej odloči, ali se bo financirala in naredi dokončni izbor operacij LAS.

15.4 Merila za izbor operacij

Merila za izbor operacij temeljijo na naslednjih načelih:

- prispevek k doseganju ciljev strategije,
- prispevek k doseganju horizontalnih ciljev,
- okoljska trajnost,
- socialna vzdržnost,
- vključenost partnerjev in
- vpliv na območje LAS.

Pogoj za ocenjevanje vlog, je pravočasno prispela administrativno popolna vloga, to je vloga, izpolnjena v vseh delih obrazcev in s predloženimi vsemi obveznimi prilogami. Vloge, ki gredo v postopek obravnave, se najprej presoja z vidika splošnih pogojev za upravičenost, v nadaljevanju pa se jih ocenjuje po specifičnih merilih.

Preglednica 54: Splošni pogoji za upravičenost

KRITERIJI	DA (drži)	NE (ne drži)
Vloga je prispela pravočasno in je pravilno označena		
Vloga je administrativno popolna (izpolnjena v slovenskem jeziku, prijavnice in priloge so izpolnjene v celoti, izpolnjene so vse zahtevane rubrike, vloga je priložena v tiskanem izvodu in elektronski obliki), izpolnjena na predpisanem obrazcu in v skladu z zahtevami javnega poziva		
Operacija se izvaja na območju LAS t.j. na območju občin Hrastnik, Trbovlje ali Zagorje ob Savi		
Vlagatelj izpolnjuje pogoje za prijavo na javni poziv *		
Operacija je skladna z Strategijo lokalnega razvoja Partnerstva LAS Zasavje in prednostnimi vsebinami javnega poziva		
Operacija se še ni pričela izvajati oz se bo izvajala v času, kot ga določa javni poziv		
Operacija ima zaprto finančno konstrukcijo in zagotovljene lastne finančne vire za izvedbo operacije v celoti		
Prispevek v naravi predstavlja največ 10% skupnih upravičenih stroškov		
Upravičeni stroški operacije se ne financirajo iz drugih EU skladov ali javnih sredstev (prepoved dvojnega financiranja)		
Operacija je v skladu z veljavno zakonodajo in zanjo so izdana vsa relevantna soglasja ali dovoljenja, kjer je to potrebno		
Operacija ima kot prvo aktivnost predvideno javno predstavitev operacije		
Vloga je podpisana in žigosana s strani prijavitelja in partnerjev operacije		

*Vlagatelj (pravna, fizična oseba ali LAS) mora izpolnjevati sledeče pogoje za prijavo na javni poziv:

- ima stalno bivališče na območju LAS (če gre za fizično osebo) oziroma ima sedež, registrirano izpostavo, podružnico, organizacijsko enoto oziroma poslovno enoto na območju LAS (če gre za pravno osebo zasebnega prava) oziroma deluje na območju LAS (če gre za pravno osebo javnega prava ali za pravno osebo zasebnega prava v javnem interesu),
- ima zagotovljena sredstva za lastno sofinanciranje operacije.

Operacija, ki izpolnjuje vse pogoje, se uvrsti v postopek ocenjevanja.

Vloge vlagateljev, pri katerih izpolnjevanje pogojev javnega poziva ni jasno, se pisno pozove k razjasnitvi vloge. Rok za razjasnitev vloge je osem dni od dneva poziva k razjasnitvi. V primeru, da vlagatelj vloge ne dopolni v roku ali je ne dopolni skladno s pozivom na dopolnitev, se jo s sklepom zavrže.

Preglednica 55: Specifična merila

KRITERIJI		Možno število točk	Doseženo število točk
1. Skladnost operacije s cilji SLR	Operacija s svojimi aktivnostmi in rezultati podpira najmanj 3 cilje SLR	15	
	Operacija s svojimi aktivnostmi in rezultati podpira najmanj 2 cilja SLR	10	
	Operacija s svojimi aktivnostmi in rezultati podpira najmanj 1 cilj SLR	5	
2. Skladen razvoj celotnega območja LAS	Operacija se bo izvajala v vseh treh lokalnih skupnostih LAS (na terenu)	5	
	Operacija se bo izvajala v dveh lokalnih skupnostih LAS (na terenu)	3	
	Operacija se bo izvajala v eni lokalni skupnosti LAS (na terenu)	1	
3. Izvedljivost operacije	Cilji so jasno opredeljeni, aktivnosti so izvedljive ter vodijo k doseganju konkretnih rezultatov	5	
	Cilji so opredeljeni, aktivnosti in rezultati so sicer navedeni, vendar ne zagotavljajo logičnega sosledja	3	
	Cilji, aktivnosti in rezultati so naštetih, vendar ne izkazujejo logičnega sosledja in posledično načrtovanih rezultatov	1	
4. Terminski načrt operacije	Terminski načrt je realen, pregleden, natančen in skladen z načrtovanimi aktivnostmi	5	
	Terminski načrt ni realen oziroma skladen z načrtovanimi aktivnostmi	0	
5. Trajnost operacije	Rezultati operacije se bodo v celoti uporabljali tudi po zaključku sofinanciranja oz. aktivnosti se bodo izvajale tudi po zaključku sofinanciranja najmanj 5 let. Podana je izjava o zagotavljanju virov za zagotavljanje trajnosti operacije z lastnimi ali zasebnimi sredstvi	15	
	Rezultati operacije se bodo v celoti uporabljali tudi po zaključku sofinanciranja oz. aktivnosti se bodo izvajale tudi po zaključku sofinanciranja najmanj 5 let. Podana je izjava o zagotavljanju virov za zagotavljanje trajnosti operacije s pomočjo javnih sredstev	7	
6. Vpliv na okolje	Načrtovane aktivnosti neposredno pozitivno vplivajo na stanje okolja ali uvajajo nove aktivnosti za prilagajanje podnebnim spremembam ali dodajajo prepoznavnost naravnim vrednotam	6	
	Načrtovane aktivnosti posredno pozitivno vplivajo na stanje okolja ali uvajajo nove aktivnosti za prilagajanje podnebnim spremembam ali dodajajo prepoznavnost naravnim vrednotam	3	
	Pri načrtovanih aktivnostih ni razviden vpliv na okolje.	0	
7. Ekonomska in družbena upravičenost operacije, ki temelji na lokalnih produktih in storitvah	Rezultat operacije bo najmanj eno delovno mesto za vsaj 3 leta po izplačilu sredstev (polni delovni čas oz. ustrezno z odločbo o invalidnosti) in se financira tudi iz zasebnih sredstev	20	
	Rezultat operacije bo najmanj eno delovno mesto za vsaj 3 leta po izplačilu sredstev (polni delovni čas oz. ustrezno z odločbo o invalidnosti) in se	15	

	financira samo iz javnih sredstev		
	Operacija predvideva ustvarjanje pokritja v višini več kot 100 % glede na pridobljena sredstva za izvajanje operacije (v obdobju spremljanja trajnosti)	10	
	Operacija predvideva ustvarjanje pokritja v višini 100 % glede na pridobljena sredstva za izvajanje operacije (v obdobju spremljanja trajnosti)	7	
	Operacija predvideva ustvarjanje pokritja v višini 50 % glede na pridobljena sredstva za izvajanje operacije (v obdobju spremljanja trajnosti)	5	
	Operacija ne predvideva ustvarjanja pokritja	0	
8. Socialna vzdržnost in vključevanje ranljivih skupin	V operacijo sta vključeni 2 ali več ranljivih skupin, določenih v SLR	7	
	V operacijo je vključena 1 ranljiva skupina, določenih v SLR	4	
	V operacijo ni vključenih ranljivih skupina, določenih v SLR	0	
9. Partnerstva	Pri operaciji sodelujejo vsaj 3 partnerji (prijavitelj in partnerji iz različnih sektorjev) in so vključeni z jasno opredeljenim obsegom opravljenih aktivnosti in z jasno opredeljenim obsegom finančnih sredstev	7	
	Pri operaciji sodelujeta dva partnerja (prijavitelj in en partner iz drugega sektorja), obseg opravljenih aktivnosti in/ali obseg finančnih sredstev ni jasno opredeljen	4	
	Operacija ne predvideva partnerstva	0	
10. Sinergijski učinek z drugimi operacijami	Operacija je nadgradnja že izvedenih operacij oz. ima sinergijski učinek z že izvedenimi operacijami oz. operacijami v izvajanju (sredstva LEADER, sredstva CLLD)	5	
	Operacija nima sinergijskih učinkov	0	
11. Inovativnost	Operacija je inovativna in ustvarja novo dodano vrednost v okolju (uporaba novih metod, pristopov, programov, uvajanje novih storitev in proizvodov, uvajanje novih znanj ...)	10	
	Operacija ne izkazuje inovativnosti	0	

Doseganje vsakega specifičnega cilja se točkuje. Maksimalno število točk pri specifičnih merilih je 100. Spodnja meja, ki jo mora operacija doseči, za nadaljnjo obravnavo, znaša 60 točk.

15.5 Postopek obravnave vlog

Vloge, ki bodo prispele na javni poziv, bo zbiral vodilni partner, ki bo skrbel tudi za pregled nad popolnostjo prispelih vlog. Odpiranje prejetih vlog za operacije bo v roku osem dni od dneva zaprtja razpisa, na sedežu vodilnega partnerja LAS. Vloge se bo odpiralo in ocenjevalo po vrstnem redu prispetja. Odpiranje vlog ni javno. Vodilni partner bo, skupaj z predsednikom Odbora za ocenjevanje operacij, preveril administrativno popolnost vloge – ali je kuverta z vlogo pravilno označena, ali je vloga prispela v predpisanem roku, na predpisanem obrazcu in ali so vlogi priložene vse zahtevane priloge. Vodilni partner pisno pozove prijavitelje, katerih vloge niso bile popolne, k njihovi dopolnitvi. Rok za dopolnitev vlog ne sme biti krajši od osmih delovnih dni od datuma posredovanja poziva za dopolnitev. Pozivi za dopolnitev vlog se pošiljajo po elektronski pošti na elektronski naslov, ki je naveden v vlogi (prijavitelj v vlogi izrecno soglaša s prejemom poziva za dopolnitev na elektronski

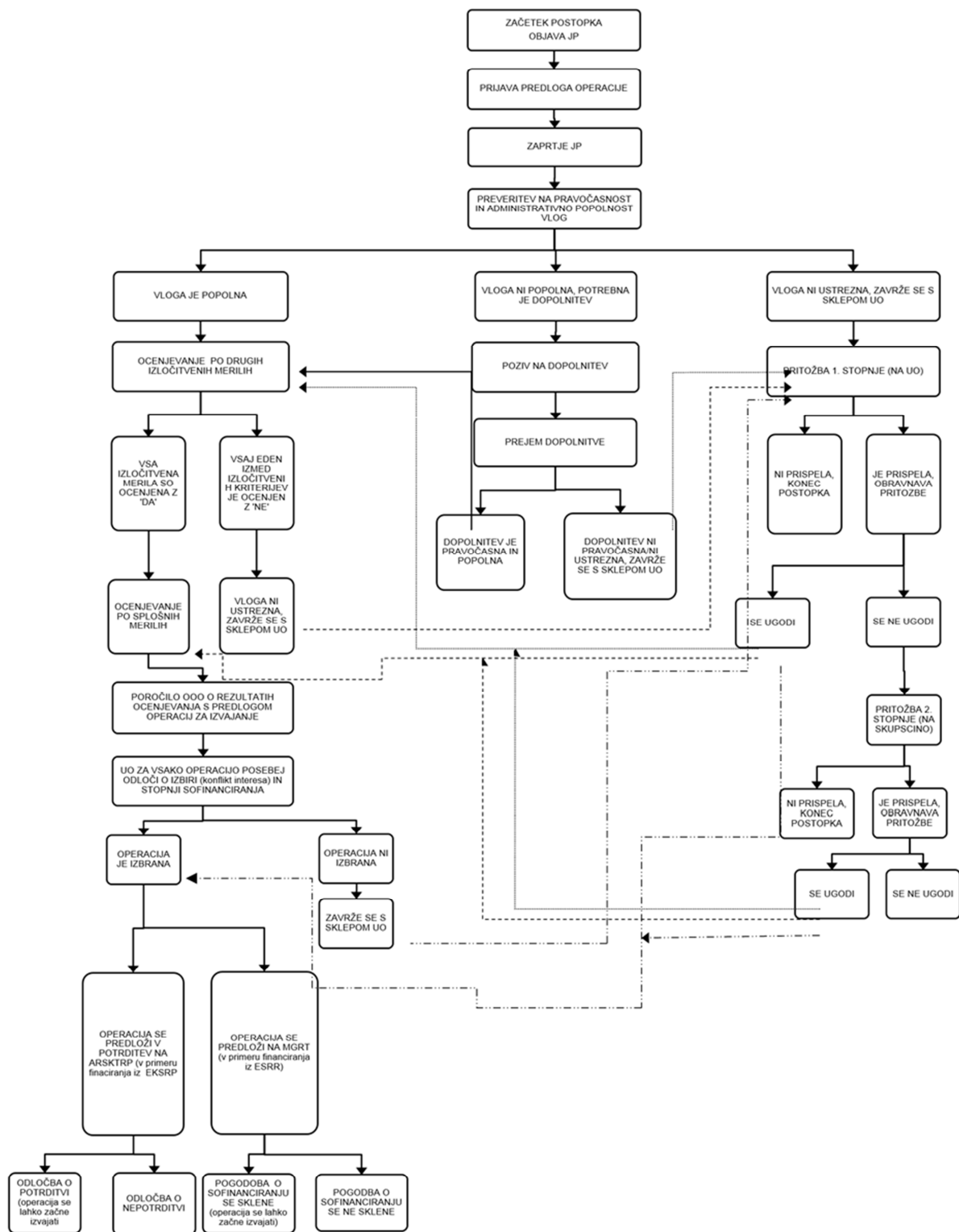
naslov). Prijavitelji, dopolnitve pošljejo po redni pošti, priporočeno na naslov vodilnega partnerja. Samodejne vsebinske dopolnitve vlog niso dovoljene. V kolikor vloge ne bodo ustrezno ali pravočasno dopolnjene, bodo s sklepom upravnega odbora zavržene in ne bodo ocenjene. V postopek ocenjevanja se posredujejo samo administrativno popolne vloge. Vodilni partner, skupaj s predsednikom Odbora za ocenjevanje operacij, ki sodeluje pri odpiranju in pregledovanju prispelih vlog in dopolnitev, pripravi pisno poročilo o pregledu vlog. Vloge, ki gredo v postopek obravnave, ocenjuje in obravnava Odbor za ocenjevanje operacij. Le ta po zaključenih ocenjevanjih operacij, izdela skupno poročilo o rezultatih ocenjevanja, obrazložitev ocen in predlog operacij (prednostno listo) za sofinanciranje. Spodnja meja, ki jo mora operacija doseči za uvrstitev na prednostno listo operacij za posamezni javni poziv, ter nadaljnjo obravnavo izbora operacij na upravnem odboru, znaša 60 točk. V kolikor se po končanem ocenjevanju izkaže, da skupna vrednost pričakovanega sofinanciranja operacij presega razpoložljiva sredstva, bodo sredstva razdeljena glede na višino doseženih točk – prednost pri dodelitvi sredstev bodo imele operacije z višjim številom točk. Kadar več operacij pri ocenjevanju, v skladu z specifičnimi merili doseže enako število točk, se upošteva večje doseženo število točk po naslednjih merilih, po vrstnem redu:

- število točk pri merilu ekonomska in družbena upravičenost operacije, ki temelji na lokalnih produktih in storitvah,
- število točk pri merilu trajnost operacije,
- število točk pri merilu skladnost operacije s cilji SLR,
- število točk pri merilu socialna vzdržnost in vključevanje ranljivih skupin,
- število točk pri merilu partnerstvo.

Za izbiro operacij je pomembno, da so cilji, izvedbene aktivnosti, kazalci uspešnosti ter finančna in terminska izvedljivost operacije, jasno določeni. Zelo pomembno je, da je opis in obseg stroškov skladen z vsebino operacije. Prav tako je pomemben učinek operacije na izvajanje celotne lokalne razvojne strategije, aktivna vključenost lokalnega prebivalstva in institucij, inovativen pristop ali vsebina operacije ter trajnostna naravnost projektnih aktivnosti in rezultatov.

V primeru, da je nosilec operacije LAS, se operacija ocenjuje po enakih merilih in postopkih kot ostale vloge. Pripravo operacije (predlog vsebine, sestava partnerstva, predlog finančnega okvirja z viri financiranja) za javni poziv, na predlog upravnega odbora, potrdi skupščina partnerstva LAS. Pripravljeno vlogo mora pred oddajo vloge na javni poziv pregledati in potrditi upravni odbor.

Upravni odbor LAS, na podlagi poročila Odbora za ocenjevanje operacij (le tega Odbor za ocenjevanje operacij preda upravnemu odboru najkasneje v roku 14 dni po ocenjevanju operacij), za vsako operacijo posebej odloči, ali se bo financirala, ali obstajajo razlogi za znižanje stopnje podpore, skladno s pravili o dodeljevanju državnih pomoči (preverba LAS) oz. drugi razlogi in o tem poroča skupščini. LAS izbrane operacije za sofinanciranje predloži v potrditev Agenciji RS za kmetijske trge in razvoj podeželja (v nadaljevanju: ARSKTRP), če gre za operacijo, ki se sofinancira iz EKSRP ali Ministrstvu za gospodarski razvoj in tehnologijo (v nadaljevanju: MGRT), če gre za operacijo, ki bi se sofinancirala iz ESRR, ki o odločitvi obvestita LAS. Skupščina partnerstva LAS je seznanjena o izboru operacij za sofinanciranje. Po potrditvi operacij na seji upravnega odbora, se vlagatelje na javni poziv obvesti o izboru oziroma ne-izboru operacij ter o posredovanju operacij v potrditev organu pristojnemu za končno odobritev operacij (ARSKTRP oziroma MGRT). Če je upravičencu odobrena operacija za sofinanciranje iz EKSRP, ARSKTRP o odobritvi ali zavrnitvi, odloči z odločbo. V odločbi o odobritvi operacije se določi tudi višino sredstev, rok za vložitev zahtevka za izplačilo, pogoje za upravičenost ter višino sredstev, ki se dodeljujejo v skladu s pravili sheme državnih pomoči (preverba CLLD). Če je upravičencu odobrena operacija za sofinanciranje iz ESRR, upravičenec sklene z MGRT, pogodbo o sofinanciranju.

Procesni diagram 2: Postopek obravnave vlog od objave javnega poziva do pričetka izvajanja operacije

15.6 Zagotavljanje preglednosti prijavnega in izbirnega postopka

Preglednost prijavnega in izbirnega postopka bo zagotovljena preko javnih objav. Javni poziv za izbor operacij in razpisna dokumentacija, ki je obvezna priloga strategije, bo javno objavljena. Dodatne informacije glede pogojev za prijavo bodo možne izključno preko elektronske pošte. Vsa korespondenca bo zbrana v dokumentu Vprašanja in odgovori, ki bo javno objavljen na spletni strani partnerstva LAS. Preglednost izbirnega postopka se bo zagotavljala z javnim pozivom za sodelovanje v komisiji za ocenjevanje, preglednim in transparentnim postopkom izbire prijavljenih kandidatov, preglednim in transparentnim postopkom ravnanja prispelih prijav ter z dostopom informacije o dokončni odločitvi na spletni strani LAS.

15.7 Preprečevanje konflikta interesov

Za preprečitev konflikta interesov bo Odbor za ocenjevanje operacij sestavljen iz nabora strokovnjakov, ki jih bo v samostojnem postopku izbiralo in preverjalo DRSP. Izmed nabora vseh strokovnjakov (ocenjevalcev) DRSP bo upravni odbor LAS, izžrebal člane Odbora za ocenjevanje operacij (ob predhodni izločitvi strokovnjakov iz Zasavja).

Po Pogodbi pa se konflikt interesov preprečuje tudi z izločitvijo člana odbora za ocenjevanje operacij, če je že član drugega odbora LAS (upravnega ali nadzornega). V odboru za ocenjevanje operacij tudi ne more delovati član:

- kadar je on ali njegov družinski član, prosilec za pridobitev sredstev za izvajanje operacij LAS (ne glede na status prosilca – fizična ali pravna oseba),
- kadar je član društva, ki je prosilec za pridobitev sredstev za izvajanje operacij za LAS,
- kadar je ustanovitelj ali soustanovitelj podjetja, zavoda ali zadruga, ki je prosilec za pridobitev sredstev za izvajanje operacij za LAS.

V kolikor za člana odbora za ocenjevanje operacij veljajo zakonsko veljavne omejitve (pravila za državne pomoči, prepoved dodeljevanja sredstev, navzkrižje interesov ipd.), se mora sam izločiti iz postopka obravnave in ocenjevanja vlog. Dokončni seznam operacij, potrdi upravni odbor, katerega sestava preprečuje konflikt interesov (zagotavljanje 49 % glasovalnih pravic).

16. Finančni načrt, vključno s finančno razdelitvijo po zadevnih skladih iz te uredbe v skladu s finančnim okvirjem

16.1 Določitev finančnega okvira za EKSRP

Izračun finančnih sredstev iz EKSRP, je izračunan na podlagi števila prebivalcev na območju LAS z izzetim prebivalstvom živečim v naselju Trbovlje, na podlagi površine območja LAS in koeficienta razvitosti občin.

Izračun finančnega okvirja temelji na predpisani formuli:

Finančni okvir EKSRP = (število prebivalcev LAS × 10 eur) + (površina LAS × 550 eur) + (število občin s koeficientom razvitosti od 0,91 do 0,99 × 70.000 eur) + (število občin s koeficientom razvitosti od 1,00 do 1,10 × 60.000 eur) + (število občin s koeficientom razvitosti od 1,11 do 1,60 × 55.000 eur) = (28.589 eur × 10 eur) + (263,7 eur × 550 eur) + 70.000 eur + 60.000 eur + 55.000 eur = 285.890 eur + 145.035 eur + 185.000 eur = 615.925 eur

Zaradi problemskih območij, ki jih opredeljuje Sklep vlade o dodatnih začasnih ukrepih razvojne podpore za problemska območja z visoko brezposelnostjo, (Uradni list RS, št. 36/2016), se finančni okvir EKSRP poveča za 15 %. Tako finančni okvir za EKSRP znaša 708.313,75 evra.

Preglednica 56: Izračun sredstev EKSRP za območje LAS (v eur)

Občina	št. prebivalcem z izvzetim naseljem Trbovlje	znesek glede na prebivalce (v eur)	velikost območja (km ²)	znesek glede na območje (v eur)	koeficient razvitosti občine	znesek glede na razvitost občin (v eur)	znesek za problemsko območje (v eur)	vrednost EKSRP sredstev (v eur)
Hrastnik	9.499	94.990	58,6	32.230	1,04	60.000	92.388,75	708.313,75
Trbovlje	2.327	23.270	58,0	31.900	0,95	70.000		
Zagorje ob Savi	16.763	167.630	147,1	80.905	1,15	55.000		
SKUPAJ	28.589	285.890	263,7	145.035		185.000	92.388,75	

Vir: SURS, Uredba CLLD, lastni izračuni

16.2 Določitev finančnega okvirja za ESRR

Izračun temelji na Metodologiji za izračun ESRR sredstev, kot to določa Uredba CLLD. Metodologija razlikuje fiksni in variabilni del izračuna. Območje LAS mora vključevati najmanj eno naselje iz fiksne dela in najmanj eno naselje iz variabilnega dela. Zaradi problemskih območij, ki jih opredeljuje Sklep vlade o dodatnih začasnih ukrepih razvojne podpore za problemska območja z visoko brezposelnostjo (Uradni list RS, št. 36/2016), se finančni okvir ESRR poveča za 20 % v sorazmernem deležu, ki predstavlja problemsko območje znotraj LAS. Finančni okvir za ESRR znaša 718.506,67 evrov. Izračun finančnega okvirja temelji na predpisanih formulah:

Finančni okvir ESRR = fiksni del + variabilni del.

Fiksni del

Za izračun fiksne dela zneska ESRR so upoštevana naselja Hrastnik, Trbovlje in Zagorje ob Savi. Hrastnik in Trbovlje spadata v problemsko območje, Zagorje ob Savi pa v neproblemsko. Temu sledi tudi izračun:

- problemsko območje: $((242.000 \times \frac{2}{3}) + (242.000 \times 2 \times 0,2)) \times 1,2 = 309.760,00$ eur
- neproblemsko območje: $(242.000 \times \frac{1}{3}) + (242.000 \times 1 \times 0,2) = 129.066,67$ eur

Skupaj fiksni del: $309.760,00 + 129.066,67 = 438.826,67$ eur

Variabilni del

Za izračun variabilnega dela zneska ESRR so upoštevana druga urbana območja, to so naselja Dol pri Hrastniku, Izlake in Kisovec (kot to določa Pravilnik o določitvi drugih dodatnih urbanih območij za potrebe lokalnih akcijskih skupin). Pri izračunu smo upoštevali, da naselje Dol pri Hrastniku spada v problemsko območje, medtem ko v neproblemsko območje spadata naselje Izlake in Kisovec. Izračun variabilnega dela:

- problemsko območje: $((138.000 \times \frac{1}{3}) + (138.000 \times 1 \times 0,3)) \times 1,2 = 104.880,00$ eur
- neproblemsko območje: $(138.000 \times \frac{2}{3}) + (138.000 \times 2 \times 0,3) = 174.800,00$ eur

Skupaj variabilni del: $104.880,00 + 174.800,00 = 279.680,00$ eur

Preglednica 57: Izračun sredstev ESRR za območje LAS (v eur)

Fiksni del (eur)		Variabilni del (eur)		vrednost ESRR sredstev (v eur)
Problemsko območje	Neproblemsko območje	Problemsko območje	Neproblemsko območje	
309.760,00	129.066,67	104.880,00	174.800,00	
SKUPAJ		SKUPAJ		SKUPAJ
438.826,67		279.680,00		718.506,67

Vir: lastni izračuni

Skupni finančni del za sklad ESRR znaša = 438.826,67 + 279.680,00 = 718.506,67 eur

16.3 Določitev glavnega sklada

Glavni sklad za sofinanciranje tekočih stroškov in stroškov animacije je ESRR.

Preglednica 58: Izračun skupnega finančnega okvirja LAS

	EKSRP (v eur)	ESRR (v eur)	ESPR (v eur)	SKUPAJ
Območje LAS	708.313,75	718.506,67	0,0	1.426.820,42
SKUPAJ	708.313,75	718.506,67	0,0	1.426.820,42
Delež (%)	49,64	50,36	0,0	100

Vir: lastni izračuni

- Razdelitev sredstev po posameznem skladu

Preglednica 59: Razdelitev sredstev po posameznem skladu in po posameznem podukrepu (v evrih)

Podukrep	Sklad	(EU + SLO) (v EUR)	(v %)
Pripravljalna podpora	EKSRP	9.928,56	0,70
	ESPR		
	ESRR	10.071,44	0,70
Podpora za izvajanje operacij v okviru strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost	EKSRP	698.385,19	48,95
	ESPR		
	ESRR	405.717,62	28,43
Priprava in izvajanje dejavnosti sodelovanja lokalne akcijske skupine	EKSRP	0,0	0,0
	ESPR		
	ESRR	21.353,53	1,50
Podpora za tekoče stroške in stroške animacije	EKSRP	0,0	0,0
	ESPR		
	ESRR	281.364,08	19,72
Skupaj		1.426.820,42	100 %

Preglednica 60: Razdelitev sredstev po posameznem skladu glede na prispevek sklada in lastno udeležbo (v evrih)

	EKSRP (EU + SLO) (v EUR)	ESRR (EU + SLO) (v EUR)	ESPR (EU + SLO) (v EUR)	Skupaj (v EUR)
Prispevek sklada	708.313,75	718.506,67		1.426.820,42
Lastna soudeležba	124.996,54	179.626,67		304.623,21
Skupaj (v EUR)	833.310,29	898.133,34		1.731.443,63

- Načrtovana dinamika črpanja sredstev za posamezne podukrepe po letih

Preglednica 61: Načrtovana dinamika črpanja sredstev za posamezne podukrepe po letih (v evrih)

Podukrep	Sklad (EU + SLO)	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Podpora za izvajanje operacij v okviru strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost	EKSRP	0,00	157.000,00	262.000,00	138.000,00	141.385,19	0,00	0,00	0,00
	ESRR	0,00	100.000,00	150.000,00	90.000,00	65.717,62	0,00	0,00	0,00
	ESPR								
Priprava in izvajanje dejavnosti sodelovanja lokalne akcijske skupine	EKSRP	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	ESRR	0,00	10.676,76	10.676,77	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	ESPR								
Podpora za tekoče stroške in stroške animacije	EKSRP	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	ESRR	33.693,33	45.848,00	45.848,00	36.015,00	36.015,00	36.015,00	29.500,00	18.429,75
	ESPR								
Skupaj		33.693,33	313.524,76	468.524,77	264.015,00	243.117,81	36.015,00	29.500,00	18.429,75

- Načrtovana razdelitev sredstev po posameznih tematskih področjih ukrepanja

Preglednica 62: Načrtovana razdelitev sredstev po posameznih tematskih področjih ukrepanja (v evrih)

Tematsko področje	Sklad (EU + SLO)	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ustvarjanje delovnih mest	EKSRP	0,00	70.000,00	100.000,00	43.000,00	70.385,19	0,00	0,00	0,00
	ESRR	0,00	70.000,00	90.000,00	50.000,00	30.717,62	0,00	0,00	0,00
	ESPR								
Razvoj osnovnih storitev	EKSRP	0,00	60.000,00	90.000,00	60.000,00	40.000,00	0,00	0,00	0,00
	ESPR								
Varstvo okolja in	EKSRP	0,00	10.000,00	32.000,00	15.000,00	13.000,00	0,00	0,00	0,00

ohranjanje narave	ESRR	0,0	10.000,00	10.000,00	10.000,00	15.000,00	0,00	0,00	0,00
	ESPR								
Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin	EKSRP	0,00	17.000,00	40.000,00	20.000,00	18.000,00	0,00	0,00	0,00
	ESRR	0,00	20.000,00	50.000,00	30.000,00	20.000,00	0,00	0,00	0,00
	ESPR								
Skupaj		0,00	257.000,00	412.000,00	228.000,00	207.102,81	0,00	0,00	0,00

- Stopnja sofinanciranja po posameznih podukrepih

Preglednica 63: Stopnja sofinanciranja po posameznih podukrepih (v %)

Podukrep	EKSRP (v %)	ESRR (v %)	ESPR (v %)
Podpora za izvajanje operacij v okviru strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost	85	80	
Priprava in izvajanje dejavnosti sodelovanja lokalne akcijske skupine	/	80	
Podpora za tekoče stroške in stroške animacije	/	100	

Stopnja sofinanciranja za izvajanje operacij, sofinancirane iz **sredstev EKSRP** je enotno **85%** in velja za operacije z dodano vrednostjo, kot so skupni interes, skupina upravičencev, dostop javnosti do rezultatov operacije, inovativne značilnosti operacije na lokalni ravni, razpoložljivost proračuna in integrirane operacije). Stopnja sofinanciranja za izvajanje operacij, sofinanciranih iz sredstev **ESRR** je enotno **80%**.

Stopnja sofinanciranja za dejavnosti sodelovanja lokalne akcijske skupine je **80%**, in sicer iz sredstev **ESRR**.

Stopnja sofinanciranja tekočih stroškov in stroškov animacije je **100% iz sredstev ESRR**.

Kljub temu, da LAS lahko zaprosi za 100% sofinanciranje tekočih stroškov in stroškov animacije, bo LAS tekoče stroške in stroške animacije delno sofinanciral tudi iz občinskih sredstev. Ta delež je odvisen od obsega letnih aktivnosti, letne višine sredstev zagotovljenih v občinskih proračunih, nastopa dodatne zaposlitve na LAS (zagotavljanje 2 PDM), stroškov, ki bodo nastali pred samo potrditvijo SLR.

17. Priloge

- 17.1 Seznam članov partnerstva LAS
- 17.2 Pogodba o ustanovitvi partnerstva LAS
- 17.3 Osnutek javnega poziva za izbor operacij iz naslova podukrepa »Podpora za izvajanje operacij v okviru strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost«
- 17.4 Pogodba z vodilnim partnerjem partnerstva LAS
- 17.5 Indikativna lista operacij sodelovanja partnerstva LAS, ki bodo sofinancirane s sredstvi ESRR
- 17.6 Elektronska verzija SLR
- 17.7 Dodatne priloge